

Lupp 2021

Lokal uppföljning av ungdomspolitiken

Orsa

ENKÄTFABRIKEN

**ORSA
KOMMUN**

“Gör det enklare att få tag i ansvariga inom kommunen, genom t.ex. enkel tillgång till brevlåda, kanske något forum online och mer information hur man gör för att påverka och ge förslag genom t.ex. brev med information hem. Det är lite svårt själv”

– Kille i gymnasiet svarar på frågan om vad Orsa borde veta för att göra kommunen bättre för unga

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Bakgrund och syfte	6
A. Bakgrundsfrågor	8
B. Fritid	12
C. Skola	28
D. Politik och samhälle	44
E. Trygghet	61
F. Hälsa	71
G. Arbete	87
H. Framtid	91
Sveriges bästa ungdomsregion	102
Referenslista	106

**Innehållet i rapporten
är färgkodat!**

Sammanfattning

Att ha kunskap om unga och deras livsvillkor är en viktig förutsättning för kommunernas arbete i alla förvaltningar och områden. Både barnkonventionen, som nu är lag, och Sveriges ungdomspolitik betonar vikten av att alla beslut som tas, som på något sätt rör barn och unga, alltid ska utgå från ett barn- och ungdomsperspektiv. I Vision Orsa 2050 betonas även att barn och ungas perspektiv ska finnas med i allt som kommunen gör.

Under 2021 tog Region Dalarna i samverkan med kommunerna fram en regional ungdomsstrategi som Region Dalarna och samtliga kommuner i regionen har skrivit under. Strategins syfte är att Dalarna ska bli Sveriges bästa ungdomsregion. Strategin innehåller fyra mål med tillhörande prioriteringar och indikatorer samt en avsiktsförklaring. På sidorna 102-105 redovisas en del av de indikatorer som är kopplade till de fyra målen. Målen är:

- **Mål 1: Unga i Dalarna kan påverka sina egna liv, kommunen de bor i och länets utveckling och ungas perspektiv beaktas i alla frågor som berör dem.**
- **Mål 2: Unga i Dalarna har förutsättningar för en god och jämlik fysisk, psykisk och social hälsa**
- **Mål 3: Unga i Dalarna har förutsättningar att leva, studera och arbeta utifrån sina drivkrafter och styrkor, oavsett bostadsort.**
- **Mål 4: Unga i Dalarna har förutsättningar att aktivt delta i omställningen till ett klimatsmart Dalarna.**

Vi rekommenderar att man läser hela rapporten för att få en mer heltäckande bild av ungdomarnas livsvillkor i Orsa. Några sammanfattade reflektioner presenteras dock här utifrån några områden som är extra prioriterade i Orsa utifrån de olika strategierna och Orsas vision: inflytande, hälsa, trivsel och trygghet i skolan samt fritid.

Ungas syn på inflytande i Orsa

I avsnittet om politik och samhälle framgår det att drygt var tredje högstadiungdom och knappt varannan gymnasieungdom vill vara med och påverka i frågor som rör Orsa kommun. Över tid har andelen killar som vill påverka minskat, medan andelen tjejer som vill detsamma är på en liknande, men något högre nivå än år 2018.

Vad gäller synen på möjligheterna att påverka är det ungefär var fjärde ungdom som anser sig ha ganska eller mycket stora möjligheter att framföra sina åsikter till de som bestämmer i kommunen. Ungdomarna i Orsa har en större tilltro till sina möjligheter att påverka jämfört med regionsnittet.

I avsnittet om politik och samhälle framgår vidare att intresset för politik och samhällsfrågor har minskat sedan år 2018. Det framgår också att gymnasietjejer har ett betydligt större intresset för miljö- och klimatfrågor än övriga ungdomar i Orsa.

Jämfört med regionsnittet är gymnasieungdomarna i Orsa mer intresserade av miljö- och klimatfrågor.

Ungas möjligheter till en god hälsa

I avsnittet om hälsa framgår det att andelen tjejer som svarar att de mår mycket eller ganska bra är betydligt lägre än andelen killar som gör detsamma. Högstadietjejer är de som mår mycket eller ganska dåligt i högst grad. Över tid har andelen tjejer som svarar att de mår bra minskat. För killar är andelen som mår bra på en liknande men något lägre nivå än år 2018. Vid en jämförelse med regionsnittet svarar högstadieungdomarna i Orsa att de mår bra i något lägre grad. För gymnasieungdomarna är det däremot fler i Orsa som svarar att de mår bra jämfört med regionsnittet.

Tjejer uppger även att de har psykiska och somatiska symptom i högre grad än killar. Gymnasiekillar uppger dock att de sover dåligt på natten i liknande grad som högstadietjejer. Över tid är resultatet vad gäller psykiska och somatiska symptom liknande men färre tjejer svarar i årets resultat att de besvär som rör sömnen samt huvudvärk.

När det kommer till frågor om tobak och alkohol kan vi se att andelen tjejer som snusar tydligt ökat från år 2018. Andelen tjejer och killar som dricker alkohol är däremot på en lägre nivå i årets resultat. Andelen gymnasieungdomar som använt narkotika har även minskat över tid.

Trivsel och trygghet i skolan

När det handlar om skolan ser vi en positiv utveckling i Orsa i flera frågor. I årets resultat är det en högre andel ungdomar som instämmer i frågorna som rör trivsel och stämning på skolan. Det är även en klart lägre andel som rapporterar att problem som mobbning, våld, rasism och sexuella trakasserier förekommer på skolan. Undantaget är förekomsten av sexuella trakasserier i högstadiet, där andelen instämmande istället har ökat något sedan år 2018.

När det gäller skolmaten har även en tydlig positiv utveckling skett: klart fler svarar i årets undersökning att skolmaten är bra.

Det framgår vidare att andelen som vill vara med och påverka olika saker i skolan varierar stort. Det är dock en tydligt högre andel som svarar att de vill påverka olika saker i skolan än andelen som upplever att de får påverka. Över tid kan vi se att andelen som upplever att de får påverka om olika saker tydligt minskat bland högstadieungdomarna. Bland gymnasieungdomarna är dock förhållandet omvänt - klart fler svarar i årets resultat att de får vara med och påverka om olika saker. Ungdomarna i Orsa anser i högst grad att de får vara med och påverka hur de ska arbeta och anser i lägst grad att de får vara med och påverka skolmaten och schemat.

Fritiden i Orsa

I avsnittet om fritid framgår det att det skett en positiv utveckling i flera frågor: fler är totalt sett nöjda med fritiden och med utbudet av aktiviteter jämfört med år 2018. Det finns dock en könsskillnad likt tidigare år - fler killar än tjejer är nöjda med sin fritid. Det framgår också att andelen tjejer som läser regelbundet har minskat något från år 2018 medan andelen tjejer som spelar onlinespel, dataspel eller tv-spel däremot har ökat. Bland killarna har inga större förändringar avseende aktiviteter skett sedan 2018.

Bakgrund och syfte

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors Lupp-undersökning har år 2021 genomförts i Orsa på högstadiet samt på gymnasiet. Undersökningen genomfördes under hösten 2021 och insamlingen gjordes genom en webbenkät på skolorna. Insamlingen har skötts av kommunen och analys samt sammanställning har gjorts av Enkätfabriken på uppdrag av Orsa.

Lupp står för lokal uppföljning av ungdomspolitiken och startades av MUCF år 2001. Lupp är en enkät som ska ge kommuner, stadsdelar eller regioner kunskap om ungas situation. MUCF erbjuder enkäten för att stötta kommuner i utvecklingen av ungdomspolitiken. Meningen är att beslut som berör unga i kommuner ska bygga på aktuell kunskap om ungas situation, erfarenheter och åsikter. Lupp-enkäten erbjuds inom tre åldersgrupper: högstadiet 13-16 år, gymnasiet 16-19 år och unga vuxna 19-25 år.

Svarsfrekvens

Totalt har 185 elever av 214 på högstadiet svarat på undersökningen. Svarsfrekvensen på högstadiet är således 86 %. Bland unga i gymnasieåldern har 95 elever svarat på enkäten, utav totalt 183. Detta ger en svarsfrekvens om 52 %. Utav dessa 183 var 153 inskrivna på Mora gymnasium men boende i Orsa. Därutöver har 30 stycken unga i gymnasieåldern som varken arbetar eller studerar (UVAS) bjudits in till att svara på undersökningen.

I den här typen av skolundersökningar beror bortfallet ofta på att hela klasser inte har haft möjlighet att delta i enkäten eller att elever varit sjuka.

Bortfallsanalys

För vissa frågor finns det internt bortfall, det vill säga att ungdomar på grund av olika anledningar valt att inte besvara en viss fråga i enkäten. Det rör sig oftast om några få procent, men varierar något mellan frågorna. Det kan exempelvis bero på att elever bedömt en fråga som irrelevant eller att det har rört sig om känsliga frågor. Detta är dock vanligt förekommande i undersökningar likt denna.

Analys

Enkätfabriken har analyserat och sammanställt resultaten för att i denna rapport ge en bild av ungdomarnas upplevelser. Rapporten innefattar först och främst statistik uppdelat på ålder samt kön. Jämförelser, inte bara för kön utan även med avseende på andra faktorer, möjliggör en större förståelse för huruvida alla ungdomar har lika villkor och möjligheter i samhället. Denna kunskap är viktig för att kunna arbeta vidare med förändring och för att anpassa insatserna. Observera att nedbrytningar endast redovisas om minst 10 personer har svarat i den aktuella gruppen.

Rapporten innehåller även fördjupad analys i form av sambandsanalyser. Vad som är viktigt att tänka på är att en sambandsanalys inte säger något om orsaksförhållandet, det vill säga att vi kan inte se vad som orsakar vad. Denna form av analys visar endast hur variabler eller frågor samvarierar.

I enkäten finns en fråga om respondenternas könsidentitet. Utöver alternativen kille och tjej fanns även alternativet "annan könsidentitet". Att vi endast redovisar skillnader mellan de som identifierar sig som killar eller tjejer beror på att de som svarat "annan könsidentitet" är väldigt få till antalet.

Jämförelser med Dalarnas regionsnitt för Lupp 2021

I den löpande texten samt i tabeller berörs även jämförelser med regionsnittet i Dalarna för Lupp 2021. Snittet i Dalarna innefattar totalresultatet för de kommuner i region Dalarna som deltog i Lupp år 2021. Syftet med jämförelsen är att kunna se kommunens resultat i förhållande till övriga kommuner i regionen. I rapporten tas snittet i Dalarna upp i utvalda frågor där det bedöms vara relevant att jämföra resultatet.

Läsanvisningar

Rapporten är indelad tematiskt i de områden som finns i Lupp-enkäten: A. Bakgrundsfrågor, B. Fritid, C. Skola, D. Politik och samhälle E. Trygghet, F. Hälsa, G. Arbete och H. Framtid.

För att göra materialet mer överskådligt tas de mest relevanta jämförelserna och nedbrytningarna fram. Vad som även kan vara viktigt att uppmärksamma är att en del svarsalternativ uteslutits i redovisningen. Detta har gjorts för att göra resultatet mer överskådligt. Observera också att vissa diagram redovisar resultatet totalt eller totalt per kön.

Notera även att maskinella avrundningar kan förekomma i rapporten. Det handlar då om enstaka procent.

*Svarsfrekvensen
är 86 % på
högstadiet och
52 % på gymnasiet*

A. Bakgrundsfrågor

Frågor om bakgrund och familj

I den första delen ställdes några frågor om ungdomarna och deras familj.

Som det framgår av bilden nedan är könsfördelningen inte helt jämn bland de som svarat på Lupp-enkäten, 55 % är killar och 43 % är tjejer. 1 % har en annan könsidentitet än tjej/kill. Totalt sett svarar 12 % att de har en långvarig nedsatt funktion eller sjukdom.

I tabell A5 på nästa sida framgår det att 81 % av ungdomarna som svarat själva är födda i Sverige.

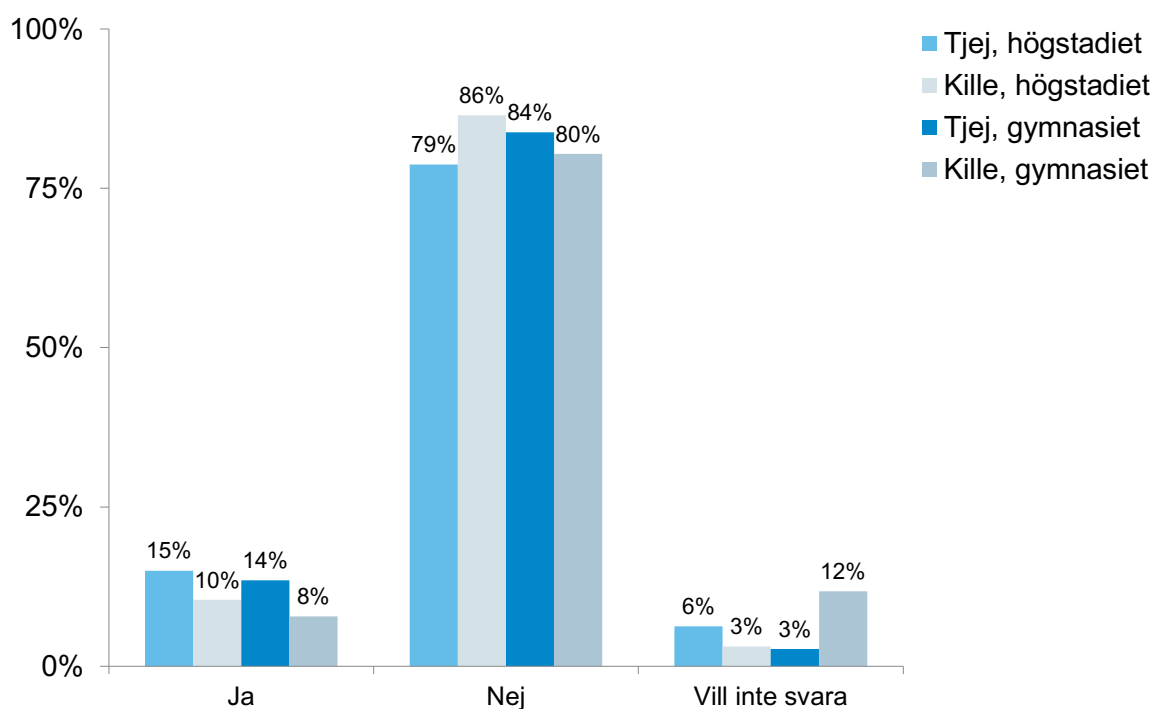
Om de svarande:

*12% totalt har en
långvarig nedsatt
funktion*

*43% tjejer
55% killar
1% annan könstillhörighet*

*77% Heterosexuella
2% Homosexuella
8% Bisexuella
14% Övrigt/annat/
vill ej svara*

A4. Har du någon sjukdom eller någon nedsatt funktion, som inte är tillfällig, och som innebär att du har svårigheter att delta i olika aktiviteter, t.ex. i skolan, med vänner eller på din fritid?

A5. Var är du och dina föräldrar födda?

	Sverige	Norden	Europa	Utanför Europa
Du själv	81%	0%	3%	16%
Förälder A	73%	1%	6%	20%
Förälder B	76%	3%	4%	17%

A5a. Du angav att du inte var född i Sverige. Hur länge har du bott här?

	Procent
10 år eller längre	15%
4-9 år	59%
0-3 år	26%

A6. Vad gör din/dina föräldrar huvudsakligen?

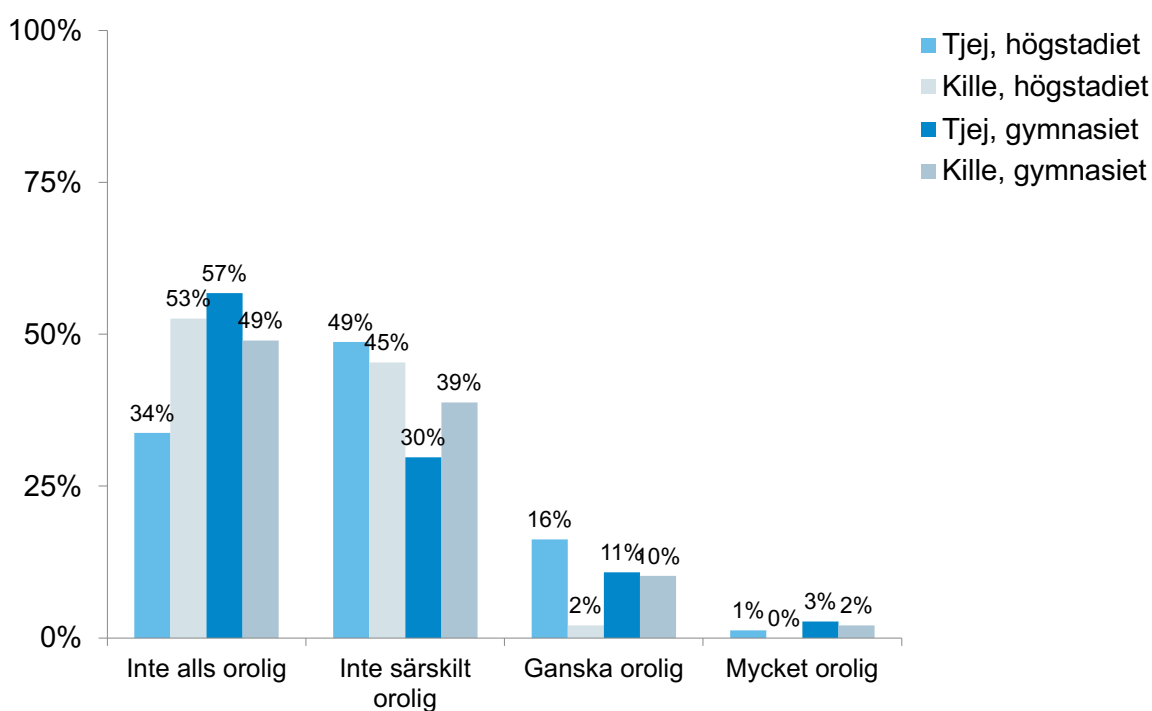
	Förälder a	Förälder b
Arbetar	88%	80%
Studerar	6%	6%
Föräldraledig	0%	0%
Arbetslös	1%	3%
Långtidssjukskriven/sjukpensionär	1%	2%
Ålderspensionär	0%	0%
Annat	2%	3%
Vet inte	1%	5%

Ekonomi

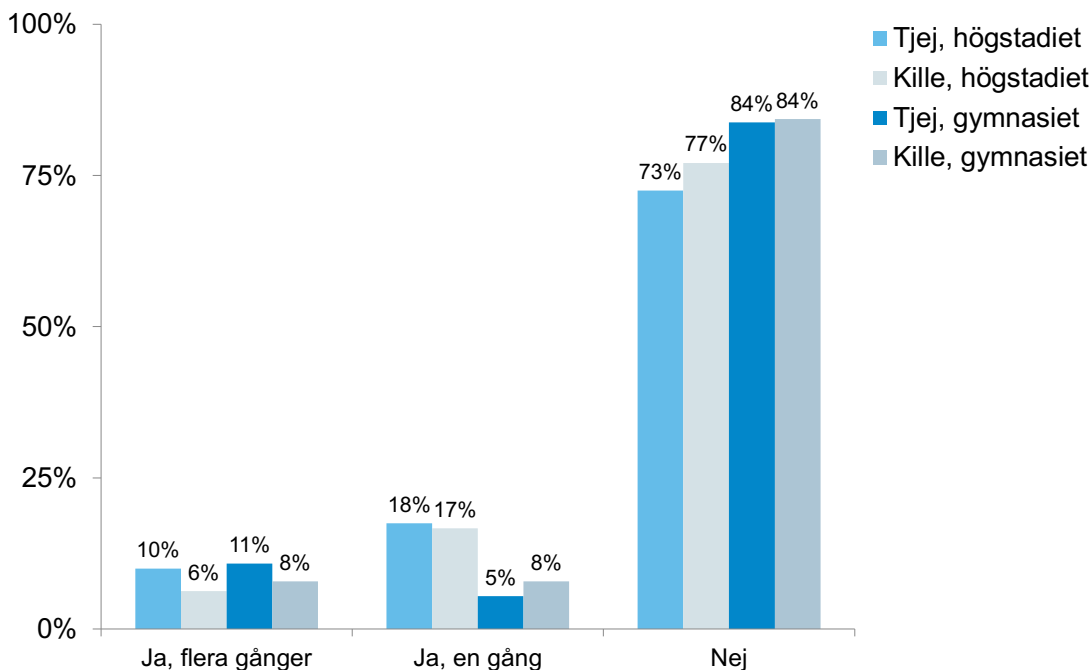
En majoritet av ungdomarna svarar att de inte är oroliga för sina föräldrars ekonomi, se diagram A7. Det är dock en varierande andel mellan 2-17 % som svarar att de är ganska eller mycket oroliga. Tjejer i högstadiet är oroliga i högst utsträckning och killar i högstadiet är minst oroliga.

Vidare framgår det i diagram A8 att runt 10 % av tjejerna svarar att det flera gånger hänt att de inte kunnat göra eller köpa något som många andra i deras ålder gör eller köper, för att familjen inte haft råd. Bland killar är andelen något lägre. Tjejer i högstadiet svarar i högst grad att det hänt en eller flera gånger.

A7. I vilken grad är du orolig för dina föräldrars ekonomi?

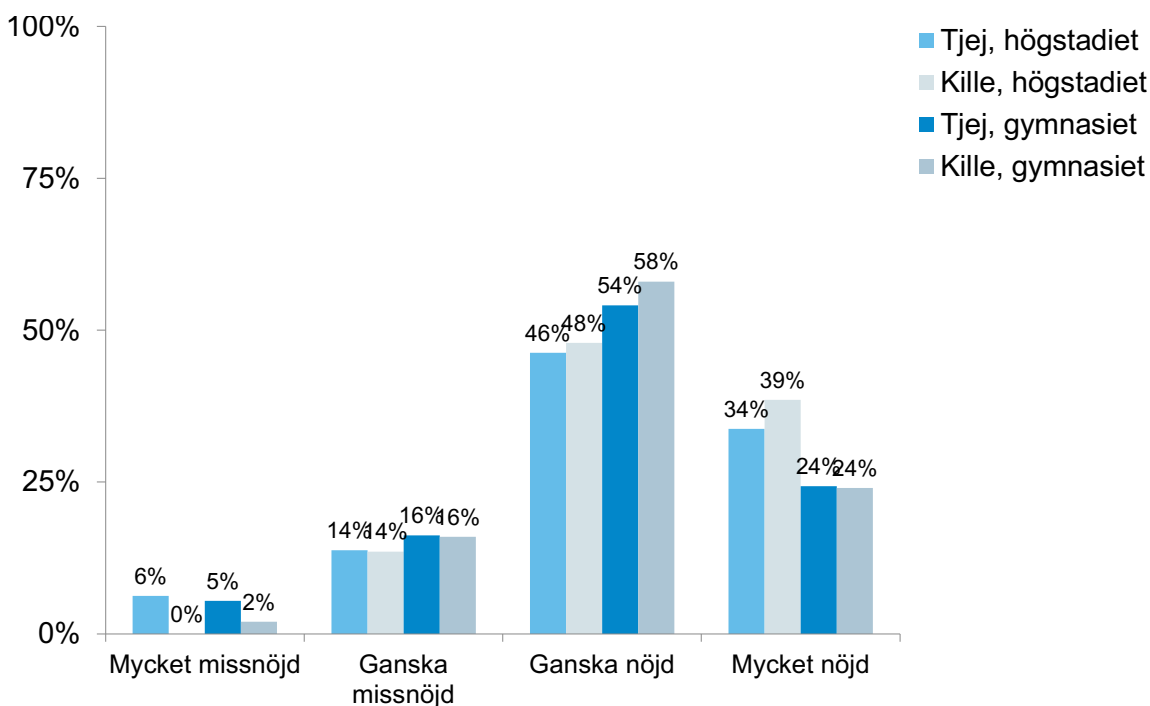

A8. Under de senaste sex månaderna, har det hänt att du inte kunnat göra något eller inte kunnat köpa något som många andra i din ålder gör eller köper för att din familj inte haft råd?

Ungdomarna svarade på en fråga om hur nöjda de är med sin ekonomi. Vad som framgår i diagrammet nedan är att majoriteten svarar att de är mycket eller ganska nöjda med sin ekonomi. Det är dock runt 15 % som svarar att de är ganska missnöjda och mellan 0-6 % som är mycket missnöjda. Tjejerna i båda åldersgrupper är minst nöjda med sin ekonomi och högstadiekillarna är nöjdst.

A9. Hur nöjd är du med din ekonomi?

“Ett ställe vi ungdomar bara kan komma till där det finns massa saker typ pingisbord. Som man får hyra gratis och där det inte finns någon där.”

– Tjej på högstadiet svarar på frågan om vilka fritidsaktiviteter som saknas i kommunen

B. Fritid

Inom området fritid ställs frågor om hur ungdomarna uppfattar sin fritid, hur mycket det finns att göra på fritiden i kommunen samt hur ofta de deltar i olika typer av kultur- och fritidssysselsättningar.

Kommunens eller samhällets ansvar när det kommer till ungas fritid handlar dels om att erbjuda ett utbud med många olika möjligheter för olika åldrar och intresseinriktningar och dels om att bevaka tillgängligheten samt se till att ingen utestängs från en stimulerande och meningsfull fritid. Forskning och tidigare studier visar dock att vissa grupper av ungdomar i lägre grad deltar i olika typer av fritidsaktiviteter. Bland annat framgår det att utrikesfödda tjejer, unga med funktionsnedsättning, unga hbtq-personer och unga med begränsade ekonomiska resurser i lägre grad är aktiva i fritidsverksamheter och föreningar.¹

En studie från MUCF år 2020 visar också att det är vanligare att unga utrikesfödda, unga hbtq-personer samt unga tjejer upplever olika hinder att delta i fritidsaktiviteter. I samma studie finner man också att var tredje ung med funktionsnedsättning och var fjärde ung hbtq-person avstår från fritidsaktiviteter av rädsla för att bli dåligt bemötta.²

1 MUCF 2014: Fokus 14 - Om ungas fritid och organisering

2 MUCF 2020: Ungas rätt till en meningsfull fritid - tillgång, trygghet och hinder

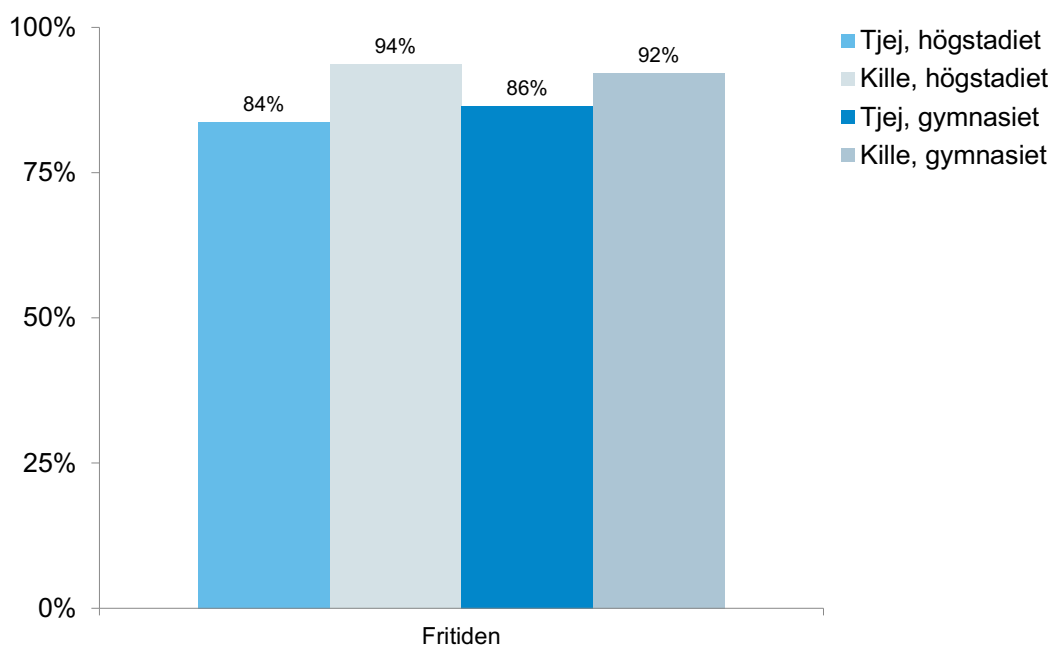
Nöjdhet med fritiden

Inom området fritid ställs frågor om hur ungdomarna uppfattar sin fritid, hur mycket det finns att göra på fritiden i kommunen samt hur ofta de deltar i olika typer av kultur- och fritidssysselsättningar.

I diagram B0 nedan redovisas andelen nöjda med sin fritid i Orsa. Killar är nöjdare än tjejer, framför allt på högstadiet. Jämför man med regionsnittet i Dalarna är ungdomarna i Orsa ungefär lika nöjda.

Över tid har andelen nöjda med sin fritid ökat sedan år 2018, speciellt bland tjejer, se diagram B0b på följande sida.

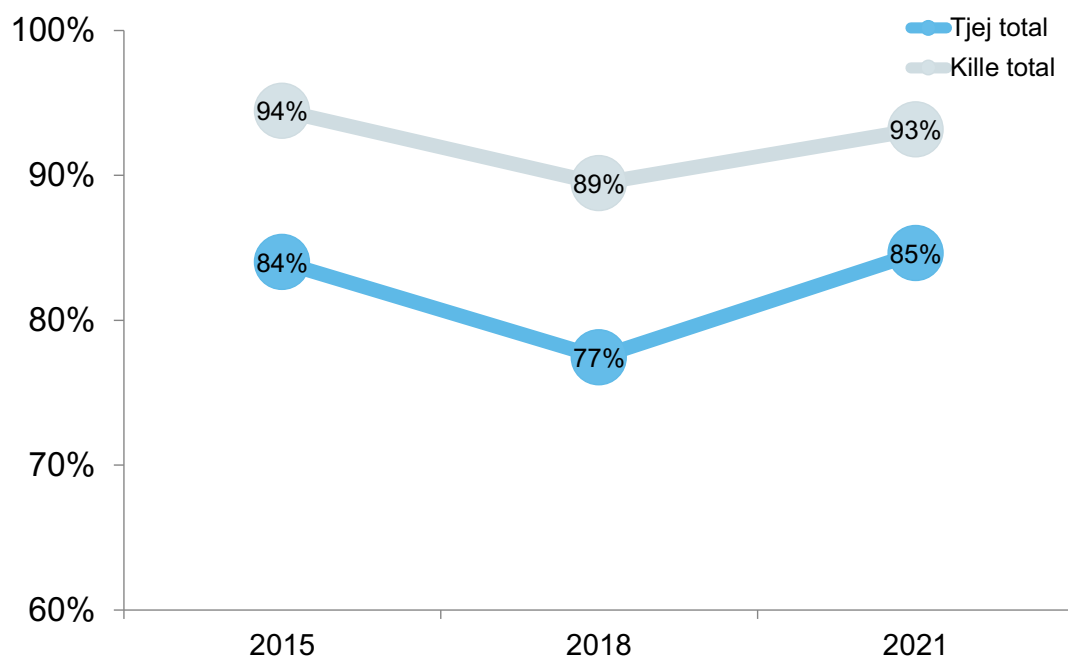
B0. Hur nöjd eller missnöjd är du med ditt liv när det kommer till din fritid? Andel som svarat "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"

B0a. Andel nöjda med sin fritid: jämförelse med snittet i Dalarna

Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
90%	88%	88%	85%

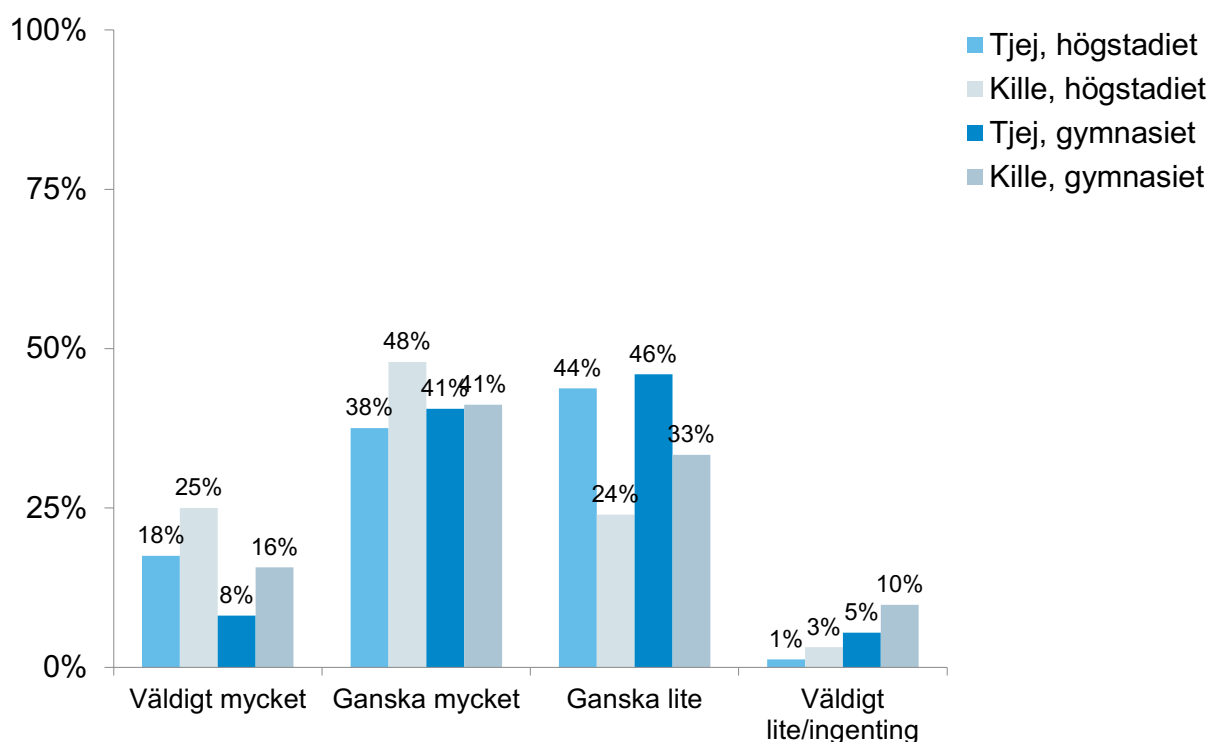
B0b. Andel nöjda med sin fritid: Jämförelse över tid

När det handlar om hur mycket det finns att göra på fritiden så framkommer i diagram B1 att tjejerna är mindre nöjda med utbudet än killarna. Däremot svarar flest gymnasiekillar (10 %) att det finns väldigt lite/ingenting att göra. 25 % av högstadietkillarna tycker att det finns väldigt mycket att göra på fritiden. I jämförelse med regionsnittet är högstadieungdomarna i Orsa mindre nöjda med utbudet, se tabell B1a på följande sida. Gymnasieungdomarna i Orsa är däremot ungefär lika nöjda som snittet.

Över tid har en tydlig positiv utveckling skett sedan år 2018 bland både killar och tjejer, se diagram B1b.

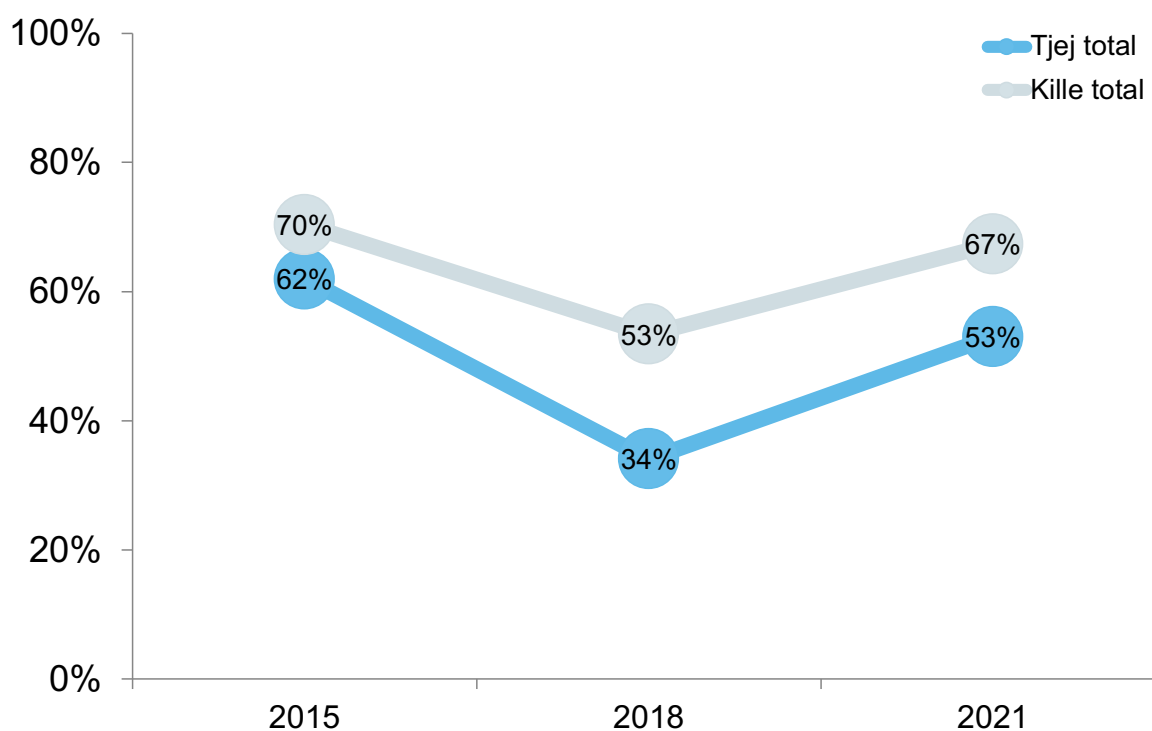
B1. Hur mycket eller lite tycker du att det finns att göra på fritiden?

B1a. Andel som svarat att det finns "våldigt mycket" eller "ganska mycket" att göra på fritiden: Jämförelse med snittet i Dalarna

Orsa högskolan	Dalarna högskolan	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
63%	69%	55%	57%

B1b. Andel som svarat att det finns "våldigt mycket" eller "ganska mycket" att göra på fritiden: Jämförelse över tid

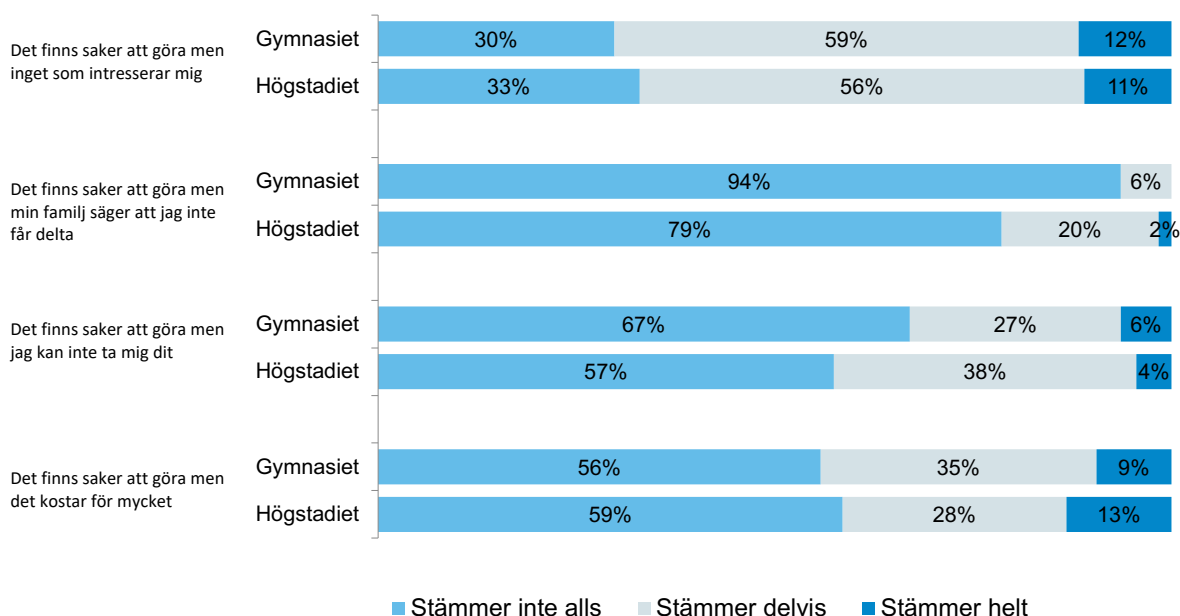

Orsaker till att avstå från fritidsaktiviteter

Ungdomarna fick ta ställning till några påståenden om fritidsutbudet och orsaker att avstå från fritidsaktiviteter, se diagram B2. Här framgår bland annat att högstadieungdomarna i högre grad än gymnasieungdomarna instämmer i att det finns saker att göra men att deras familj säger att de inte får delta. Det är även runt 12 % i båda åldersgrupperna som svarar att det "stämmer helt" att det finns saker att göra men inget som matchar deras intressen. 13 % av högstadieungdomarna instämmer helt i att det finns saker att göra men att det kostar för mycket, jämfört med 9 % av gymnasieungdomarna.

Jämfört med regionsnittet för gymnasieungdomar i Dalarna ses vissa skillnader. Exempelvis svarar fler gymnasieungdomar i Orsa "stämmer inte alls" avseende påståendet att det finns saker att göra men att de inte kan ta sig dit. De svarar däremot i lägre grad än regionsnittet "stämmer inte alls" avseende att det finns saker att göra men att det inte matchar deras intressen. På högstadiet är resultatet i Orsa likt Dalarnas regionsnitt, utom i påståendet "det finns saker att göra men det kostar för mycket", där Orsas högstadieungdomar i något lägre grad än snittet har svarat "stämmer inte alls".

B2. Hur stämmer dessa påståenden in på dig?

B2a. Andel som svarat "stämmer inte alls": jämförelse med snittet i Dalarna

	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Det finns saker att göra men inget som intresserar mig	33%	35%	30%	35%
Det finns saker att göra men min familj säger att jag inte får delta	79%	76%	94%	91%
Det finns saker att göra men jag kan inte ta mig dit	57%	58%	67%	62%
Det finns saker att göra men det kostar för mycket	59%	63%	56%	60%

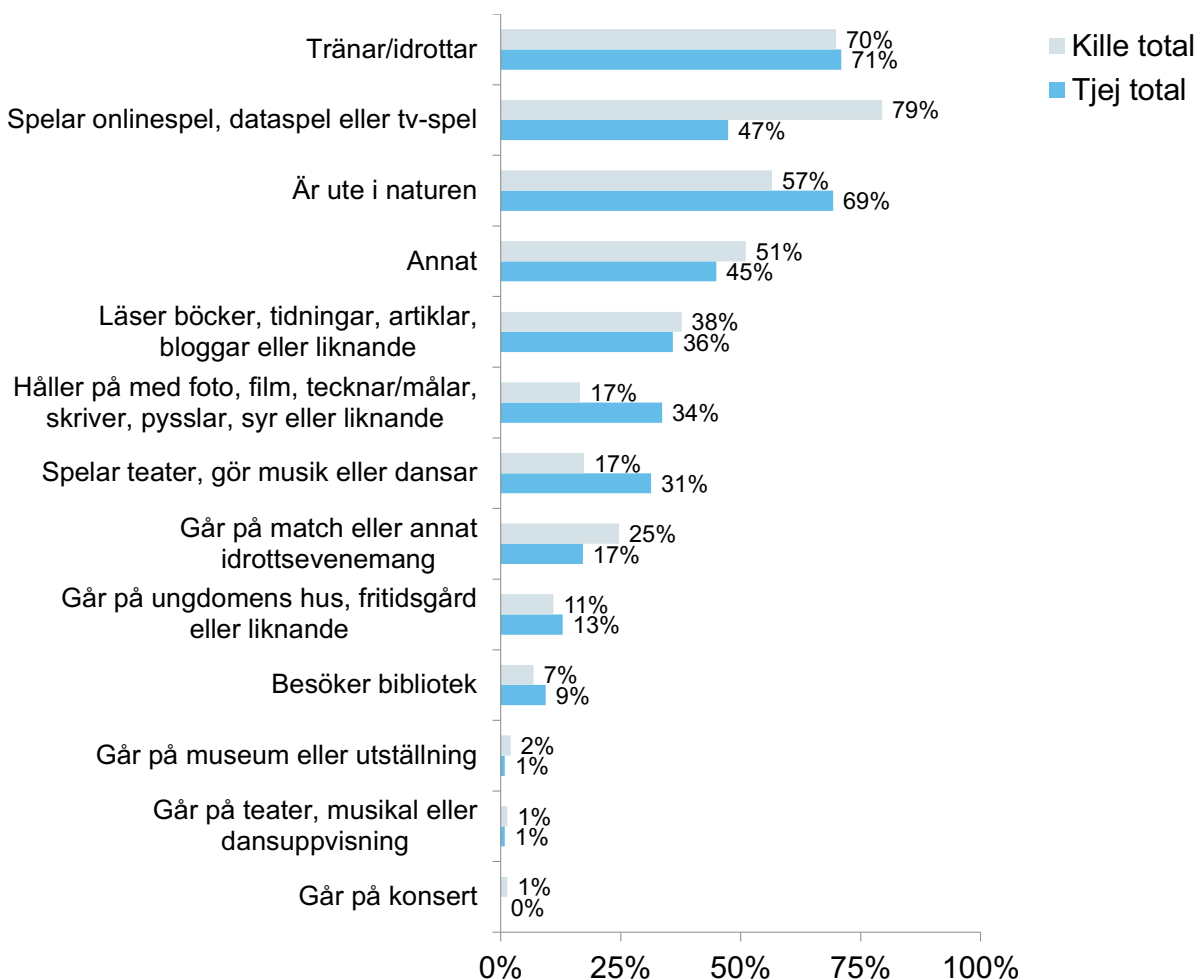
Vad ungdomarna gör och hur ofta

I diagram B3 nedan redovisas vilka aktiviteter ungdomarna regelbundet (minst en gång i veckan) sysselsätter sig med. Vad som framgår är att en hög andel, 70-71 %, av både killar och tjejer tränar eller idrottar minst en gång i veckan.

Det finns vissa könsskillnader i vad ungdomarna gör på fritiden. Vad gäller data-, tv- eller onlinespel svarar 79 % av killarna att de spelar minst en gång i veckan. Motsvarande siffra för tjejerna är 47 %. Killar går även på matcher/idrottsevenemang i högre utsträckning. Tjejer svarar däremot i högre grad än killar att de är ute i naturen minst en gång i veckan, 69 %, jämfört med 57 % bland killarna. Tjejer håller även på med teater, musik, dans, foto, film, målar, skriver eller pysslar i högre grad än vad killar gör. Bland de som svarar att de gör något annat på sin fritid nämns bland annat se på tv/film/serier, umgås med vänner och familj, jaga eller läsa.

Resultatet i Orsa gällande vad ungdomarna gör minst en gång i veckan är i många fall likt snittet i Dalarna för Lupp, se tabell B3a på följande sida. Vissa saker skiljer sig dock. Högstadiungdomarna i Orsa uppger till exempel i högre grad än regionsnittet att de håller på med foto, film, tecknar/målar och spelar mer online-, data-, tv-spel. De går även i något högre grad på ungdomens hus/fritidsgård samt läser i något högre grad än snittet. Det framgår även att gymnasieungdomar i Orsa besöker bibliotek i högre utsträckning än regionsnittet samt läser i något högre utsträckning. De har även i högre utsträckning än snittet angett alternativet "annat" som svar på vad de gör regelbundet på fritiden.

B3. Hur ofta gör du följande saker på din fritid? Andel som svarat "en gång i veckan" eller oftare

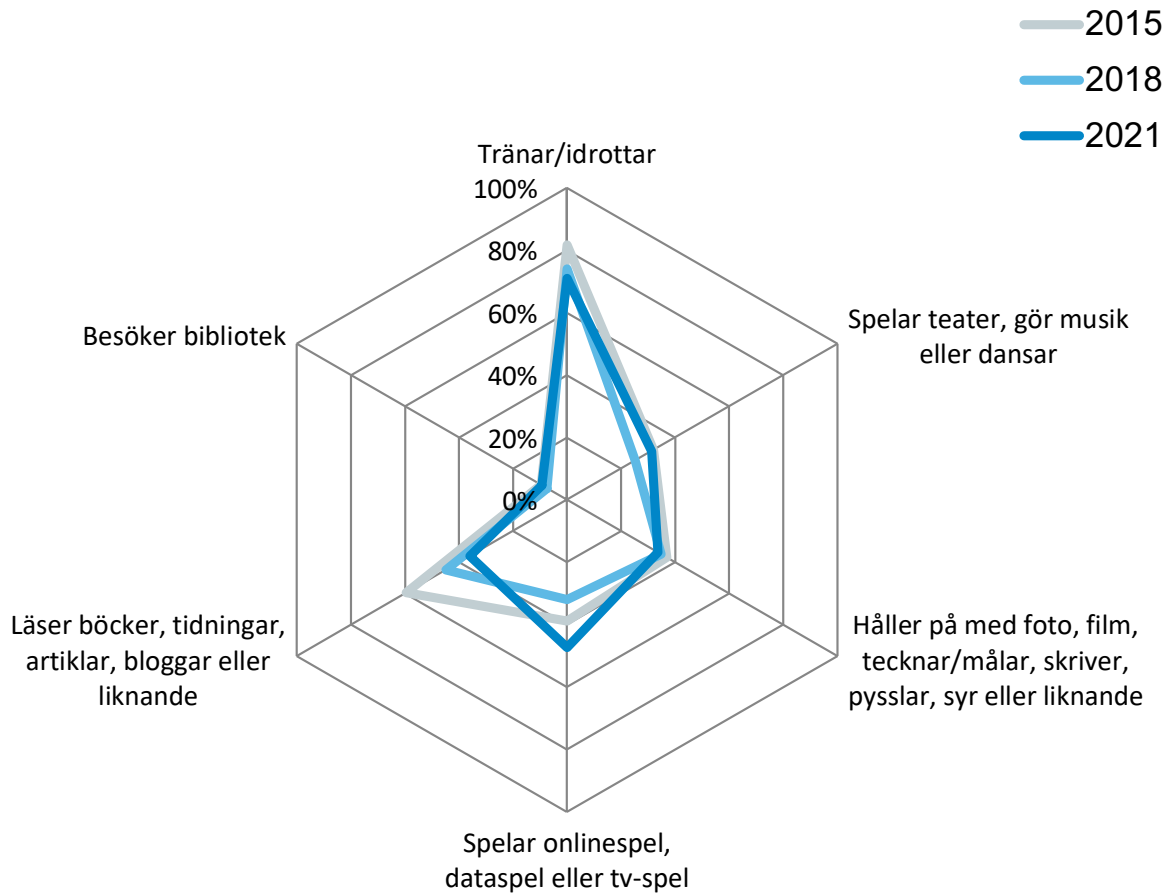

B3a. Fritidsaktiviteter minst en gång i veckan, jämförelse med snittet i Dalarna

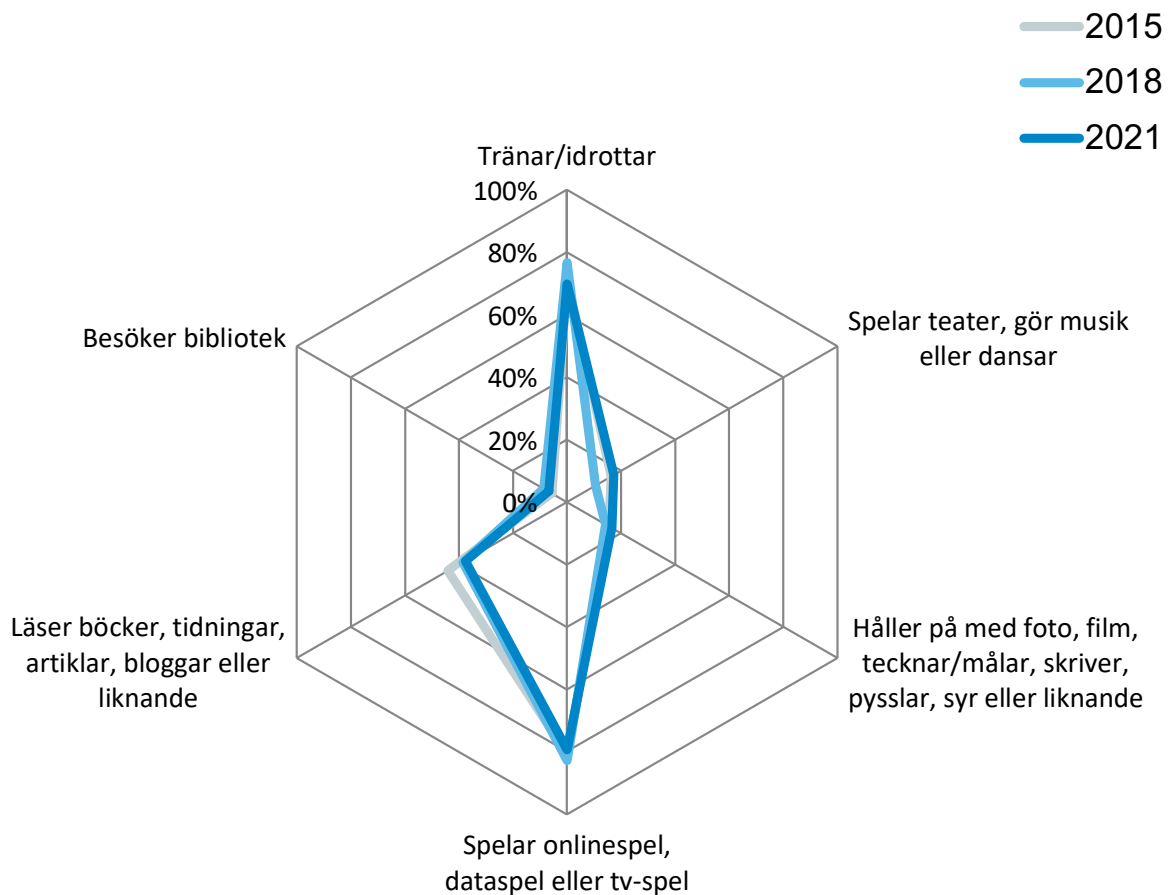
	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Tränar/idrottar	71%	74%	72%	70%
Spelar teater, gör musik eller dansar	26%	23%	19%	17%
Håller på med foto, film, tecknar, målar, skriver, pysslar, syr eller liknande	31%	25%	16%	17%
Spelar online-, data- eller tv-spel	73%	67%	51%	53%
Läser böcker, tidningar, artiklar, bloggar eller liknande	39%	35%	37%	33%
Besöker bibliotek	8%	5%	14%	5%
Är ute i naturen	66%	65%	53%	54%
Går på ungdomens hus, fritidsgård eller liknande	18%	14%	2%	4%
Går på konsert	2%	1%	0%	1%
Går på teater, musikal eller dansuppvisning	2%	1%	0%	1%
Går på museum eller utställning	3%	1%	0%	1%
Går på match eller annat idrottsevenemang	23%	25%	19%	22%
Annat	44%	46%	55%	44%

Över tid kan vi se att andelen tjejer som läser har minskat från år 2015 och 2018. Andelen tjejer som spelar onlinespel, dataspel eller tv-spel har däremot ökat, se diagram B3b. För killar är resultatet väldigt likt år 2018, se diagram B3c. Andelen unga som spelar teater, gör musik eller dansar har ökat något sedan år 2018 bland både killar och tjejer.

B3b. Fritidsaktiviteter minst en gång i veckan, jämförelse över tid, tjej

B3c. Fritidsaktiviteter minst en gång i veckan, jämförelse över tid, kille

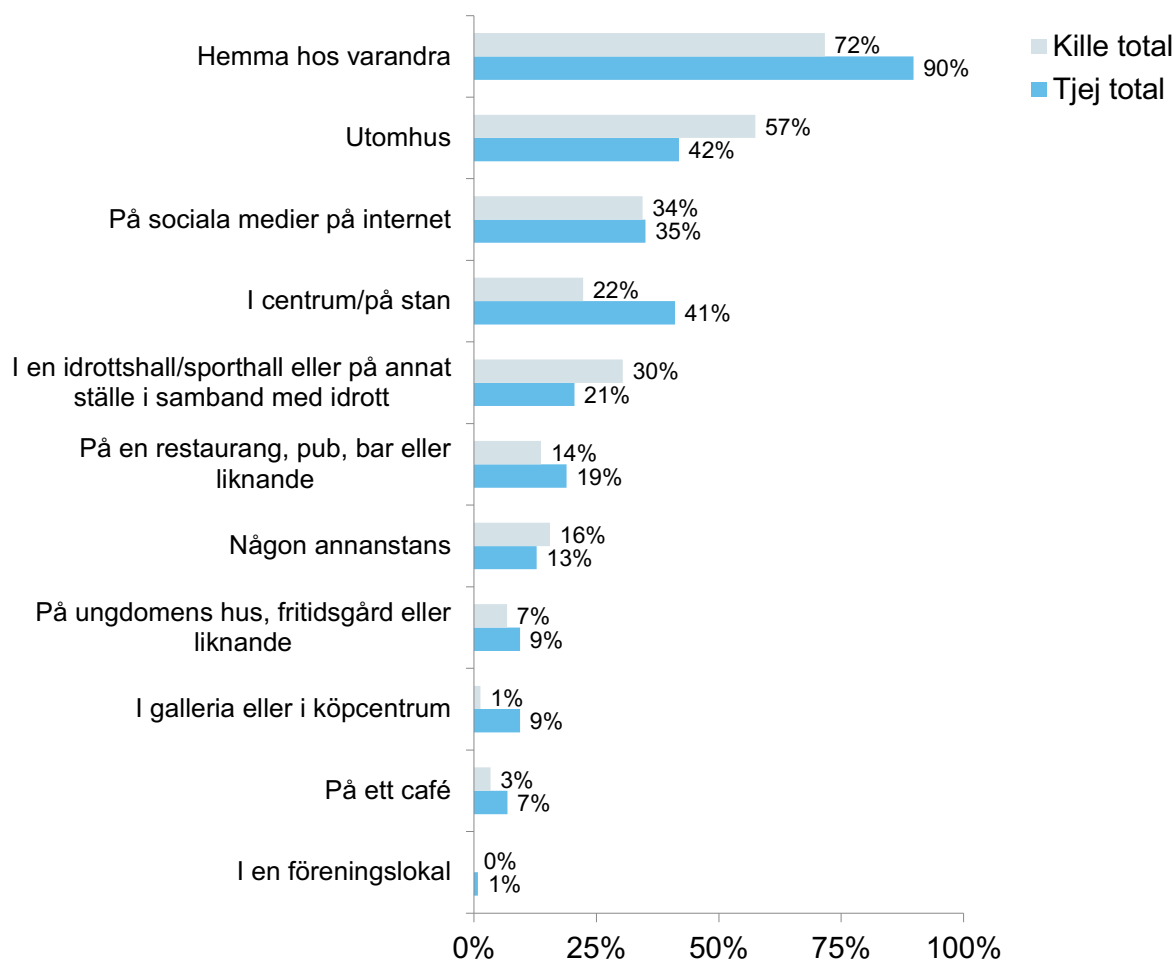

Var ungdomarna brukar träffas

Gällande var ungdomarna brukar träffa sina kompisar på fritiden är det vanligast att träffas hemma. En väldigt hög andel av tjejerna, 90 %, svarar att de brukar träffa sina kompisar hemma hos varandra. Bland killar är motsvarande andel lägre, 72 %. Runt 35 % av ungdomarna träffas på sociala medier på internet.

En större andel killar (57 %) än tjejer (42 %) anger att de brukar träffas utomhus. Däremot är det en större andel tjejer (41 %) än killar (22 %) som svarar att de brukar träffas i centrum/på stan. Tjejer träffas även i högre grad än killar på restaurang/pub/bar och i gallerior/köpcentrum, medan fler killar än tjejer träffas på idrottsrelaterade platser.

B4. När du träffar dina kompisar på fritiden, var brukar ni då vara?

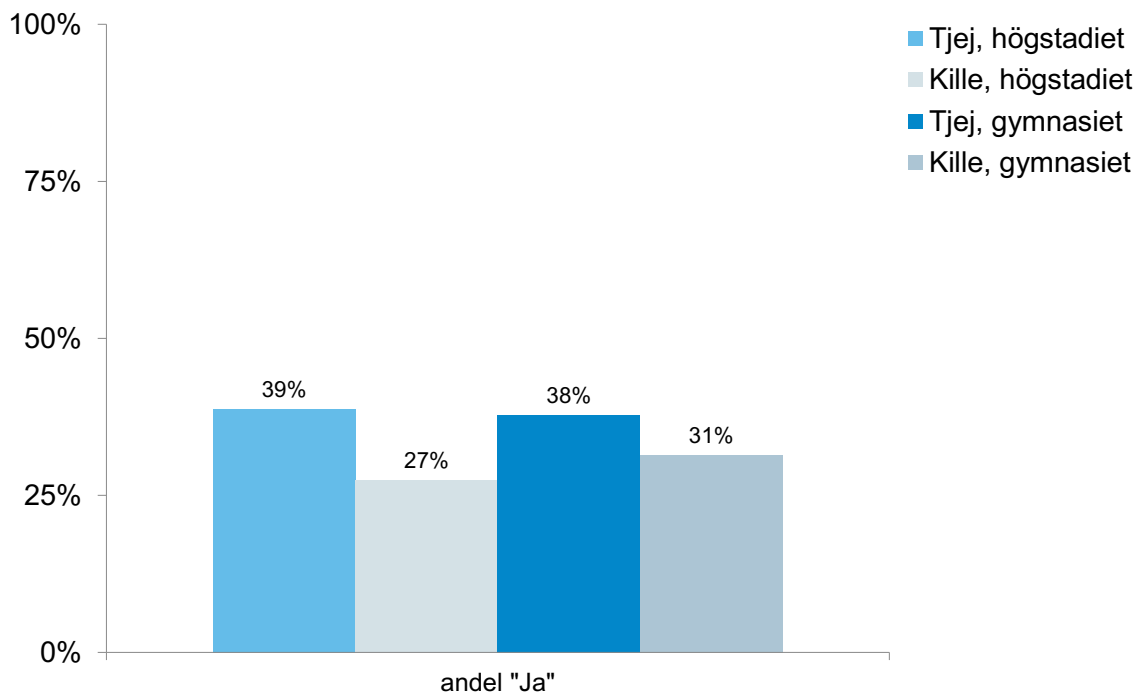

Saknas fritidsaktiviteter?

Ungdomarna svarade på en fråga om ifall det saknas fritidsaktiviteter där de bor, se diagram B5 på följande sida. Tjejer saknar aktiviteter i högre grad än killar. Störst könsskillnad är det mellan högstadieungdomarna, där 27 % av killarna och 39 % av tjejerna anser att det saknas fritidsaktiviteter.

Vid en jämförelse med snittet i Dalarna ser vi att ungdomarna i Orsa saknar fritidsaktiviteter i liknande utsträckning. Andelen som saknar fritidsaktiviteter har minskat bland killarna sedan år 2018, se diagram B5b. Andelen tjejer som saknar aktiviteter är däremot på samma nivå som tidigare år.

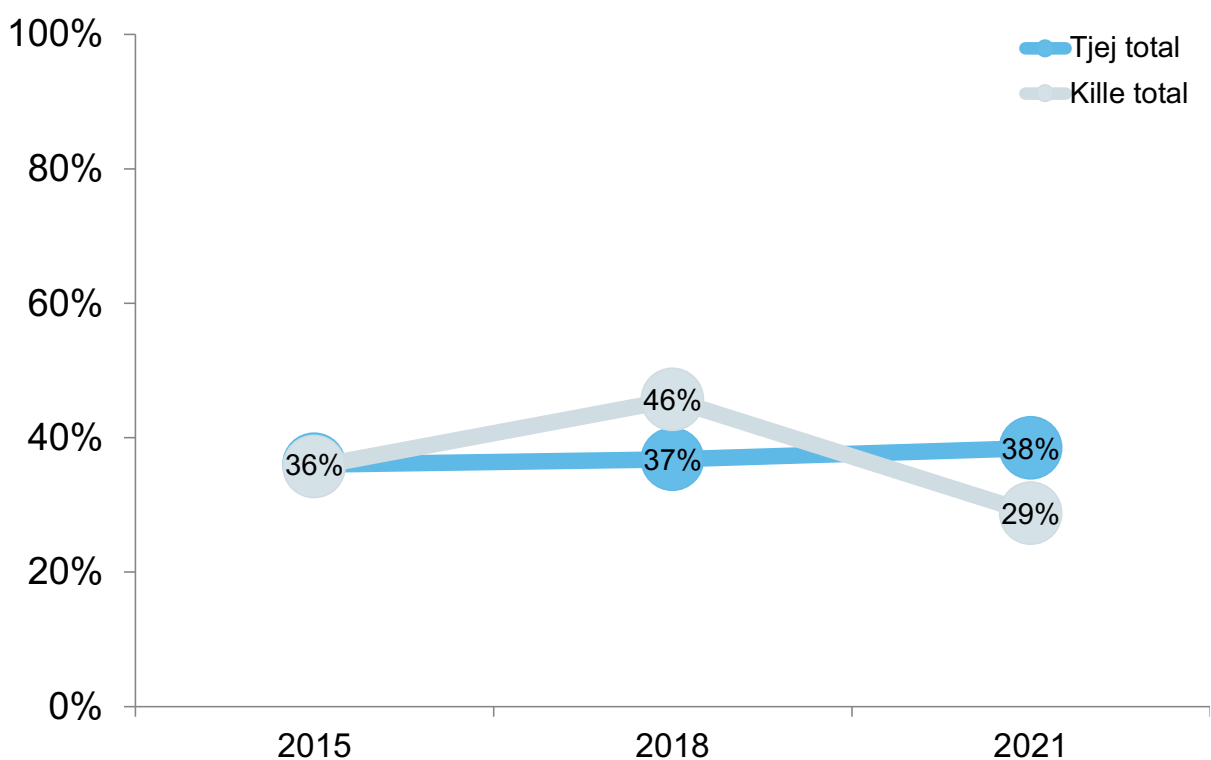
B5. Tycker du att det saknas fritidsaktiviteter där du bor?

B5a. Andel som saknar fritidsaktiviteter: Jämförelse med snittet i Dalarna

Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
34%	31%	34%	36%

B5b. Andel som saknar fritidsaktiviteter: Jämförelse över tid

Vilka aktiviteter som saknas

B5c. Vad är det för fritidsaktiviteter du saknar?

Ungdomarna kunde även i fritext skriva vad för fritidsaktiviteter de saknar. Flera kommenterar att de saknar olika typer av sporter, till exempel dans, gymnastik, ishockey, boxning, handboll och badminton. Andra saknar platser där de kan utöva olika sporter/aktiviteter. Exempelvis nämns en skatepark, ishall, fotbollsplan, laserdome, basketplaner och motorgarage. Andra saker som nämns är bland annat tivoli, fik, restauranger och bio.

Mötesplatser av olika slag önskas också av flertalet ungdomar, till exempel platser där man kan vara och träffa sina kompisar och/eller göra olika aktiviteter tillsammans, lokaler man kan hyra, idrottshallar man kan vistas i på kvällar etcetera. Det finns också de som kommenterar att det inte finns så mycket att göra, men utan att specificera vad för aktiviteter de saknar.

"T.ex. bågskytte (annorlunda sporter än fotboll), men även kulturella fritids-sysselsättningar som målning osv"

- Tjej, gymnasiet

"Skulle vilja ha en fotbollsplan som är upplyst och upplåst på kvällen/natten så att man kan spela när man vill"

-Kille, gymnasiet

"Typ en cykelbana lite mer mitt i orsa typ som campingen så man inte behöver åka till grönklitt varje gång"

- Kille, högstadiet

"Bara vanliga aktiviteter man kan åka till på fritiden och vara där ett tag bara typ"

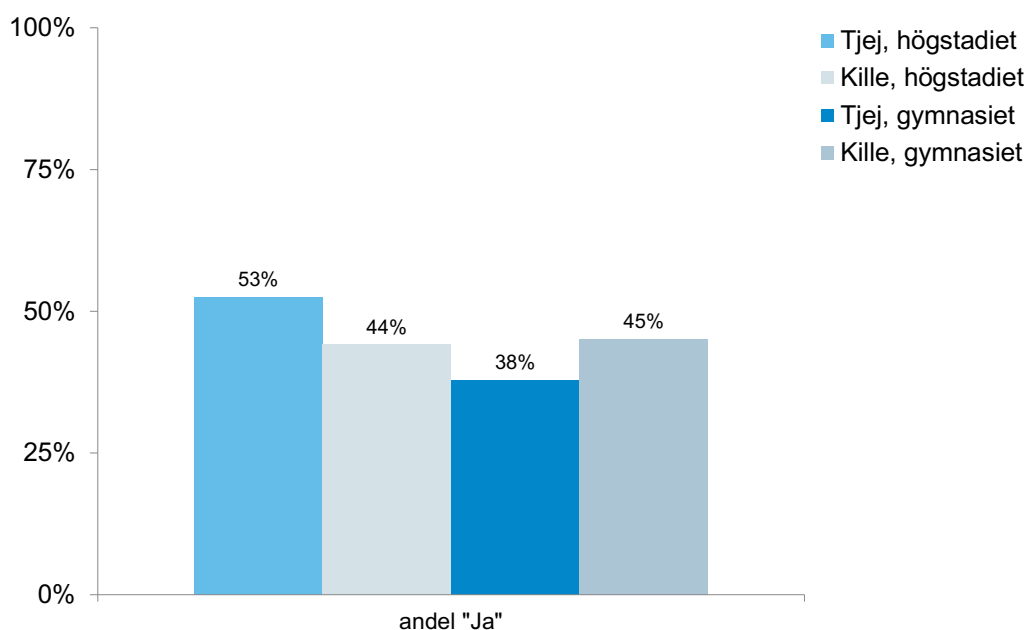
-Tjej, högstadiet

Medlemskap i föreningar

I Sverige har andelen unga som är medlemmar i en förening eller anger att de har ett intresse för ett föreningsmedlemskap minskat de senaste åren. Föreningslivet i Sverige når inte en lika stor andel unga som det tidigare gjort och unga är även i lägre utsträckning med i flera föreningar. Ju äldre undersökningsgruppen är bland 10–19-åringar, i desto högre grad gäller detta¹. I Orsa svarar totalt 49 % av högstadieungdomarna och 42 % av gymnasieungdomarna att de är medlemmar i någon förening. Högstadietjejer är föreningsmedlemmar i högst grad, medan gymnasietjejer är föreningsmedlemmar i lägst grad.

Andelen ungdomar i Orsa som är föreningsmedlemmar är lägre än snittet i Dalarna, se tabell B6a. Andelen föreningsmedlemmar är på en liknande nivå som år 2018, se diagram B6b på följande sida.

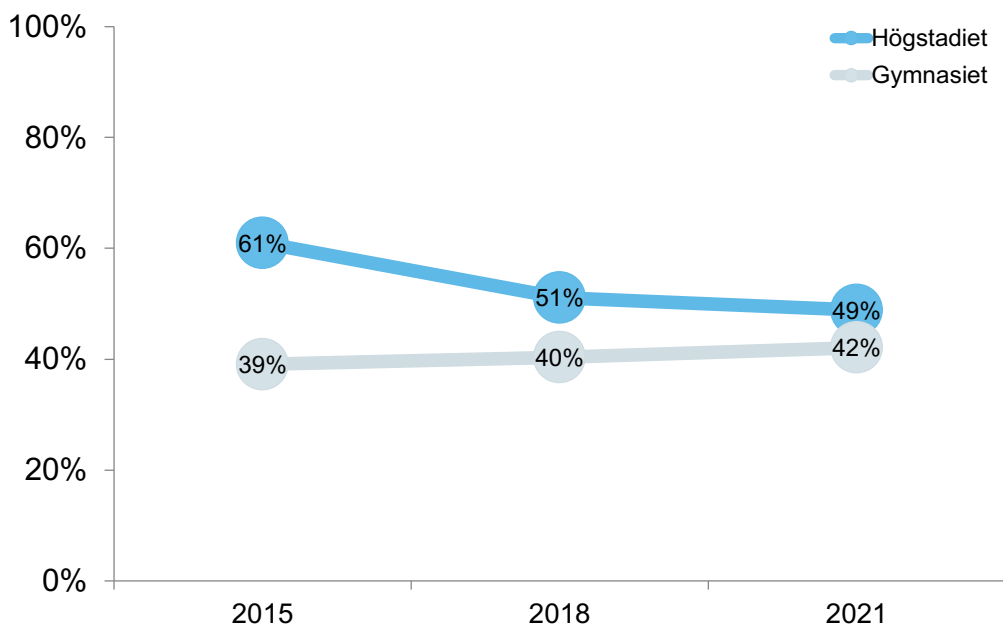
B6. Är du medlem i någon förening? Andel "ja"

B6a. Andel som svarat att de är föreningsmedlemmar: Jämförelse med snittet i Dalarna

Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
49%	53%	42%	47%

B6b. Andel som är medlem i en förening: Jämförelse över tid

Kollektivtrafiken

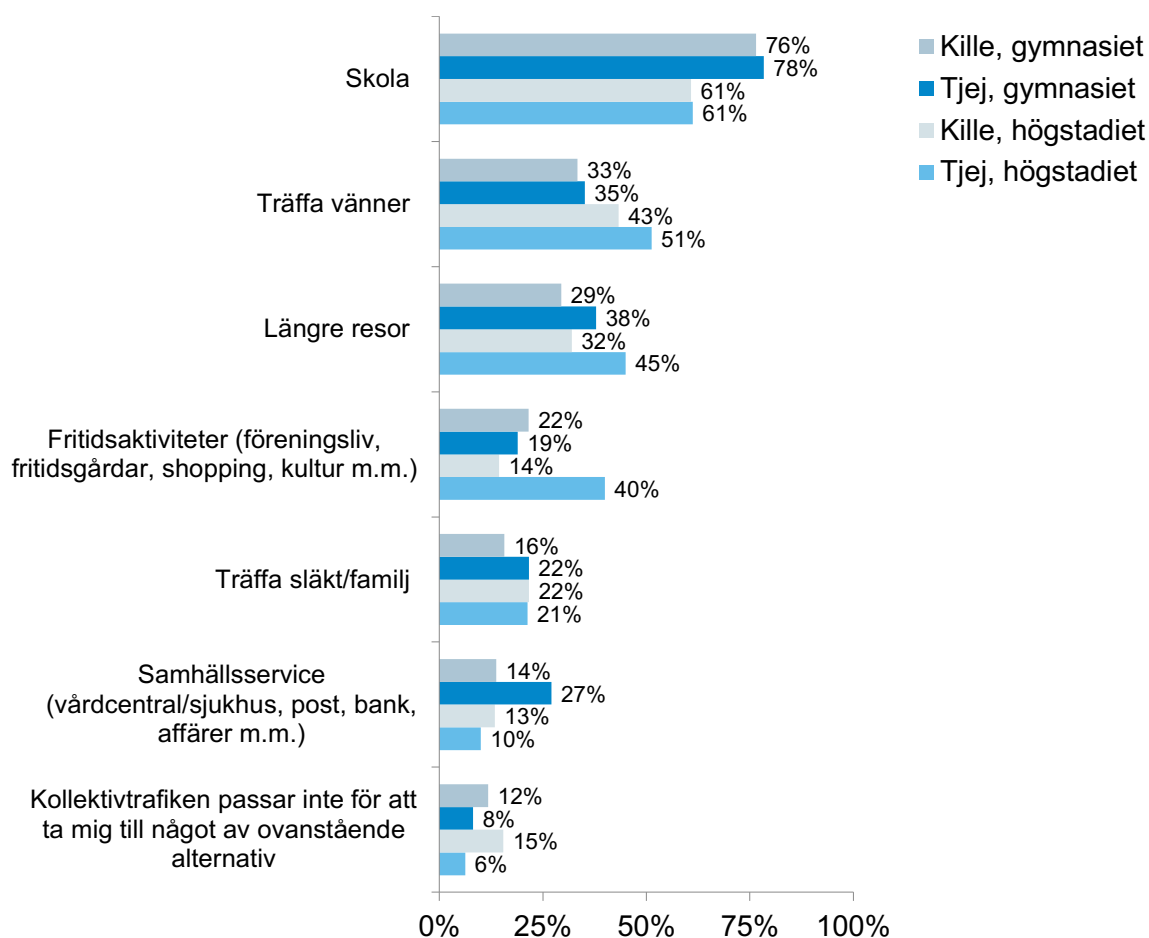
I Dalarna ställdes även en regionspecifik fråga om huruvida kollektivtrafiken passar ungdomarnas behov av att ta sig till och från olika platser, se diagram B7.

Vad som framgår är att majoriteten av ungdomarna i Orsa anser att kollektivtrafiken passar deras behov av att ta sig till och från skolan. Andelen som svarar att kollektivtrafiken passar deras behov att ta sig till andra platser är lägre. Det finns även några skillnader utifrån ålder. Gymnasieungdomar är nöjdare med kollektivtrafiken till och från skola och samhällsservice. Högstadieungdomar är däremot mer nöjda med kollektivtrafiken för att träffa vänner och för längre resor.

Högstadietjejer sticker ut med att i högst grad (40 %) svara att kollektivtrafiken passar deras behov av att ta sig till och från fritidsaktiviteter. Gymnasietjejer tycker i högst grad (27 %) att kollektivtrafiken passar deras behov av att ta sig till och från samhällsservice. Högstadiekillarna svarar i högst grad, 15 %, att kollektivtrafiken inte passar deras behov alls.

Jämfört med regionsnittet för Dalarna ser vi i tabell B7a att högstadieungdomarna i Orsa i högre grad svarar att kollektivtrafiken passar deras behov för att träffa vänner och göra längre resor. Gymnasieungdomarna svarar i högre grad att kollektivtrafiken passar deras behov att ta sig till och från skolan och i något högre grad gällande att ta sig till och från samhällsservice. Gymnasieungdomarna svarar även i lägre utsträckning att kollektivtrafiken inte passar deras behov alls. I övrigt är resultatet på en liknande nivå som regionsnittet.

B7. Kollektivtrafiken passar mina behov att ta mig till och från:

B7a. Kollektivtrafiken passar mina behov att ta mig till och från: Jämförelse med snittet i Dalarna

	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Skola	60%	61%	79%	60%
Fritidsaktiviteter	25%	24%	23%	21%
Samhällsservice	12%	12%	21%	17%
Träffa vänner	48%	41%	36%	37%
Träffa släkt/familj	24%	23%	20%	22%
Längre resor	39%	32%	34%	33%
Kollektivtrafiken passar inte för att ta mig till något av ovanstående alternativ	11%	13%	9%	17%

Fördjupat om ungas fritid i Orsa

I detta avsnitt har det kommit fram att nöjdheten med fritiden i Orsa ökat jämfört med 2018 års undersökning. Däremot framkommer det att inga större förändringar i könsskillnaderna har skett - killar är fortsatt nöjdare med fritiden och utbudet av aktiviteter än vad tjejer är. Vi har genom sambandsanalyser undersökt vad som samvarierar med ungas upplevelser kring sin fritidssituation.

Kön och sexuell läggning

Sambandsanalyserna visar att utöver kön så finns det även ett samband med sexuell läggning. De unga som inte är heterosexuella (hbtq) är mindre nöjda med sin fritid än övriga ungdomar.

Hinder för fritiden

Det finns även ett antal frågor som kan definieras som hinder som samvarierar med ungas upplevelser av sin fritid.

Det första är ekonomi. Fler av de som är missnöjda med utbudet av aktiviteter anger hinder som handlar om ekonomi - dvs. anser att det finns saker att göra men att de kostar för mycket. De som är mindre nöjda med utbudet av aktiviteter svarar även i högre grad att det hänt att de inte kunnat göra något eller inte kunnat köpa något som många andra i samma ålder gör eller köper, för att familjen inte haft råd.

Det andra vi ser är att de som är mindre nöjda med sin fritid och med utbudet av aktiviteter i högre grad har uppgett hinder som har med avstånd/kollektivtrafik att göra. Bland de som är missnöjda med utbudet av aktiviteter uppger alltså fler att det finns saker att göra, men att de inte kan ta sig dit. Det är även fler bland de som är missnöjda som uppger att det finns saker att göra men inget som intresserar dem.

Hälsa och trygghet

Det framkommer även att det finns ett tydligt samband mellan nöjdhet med fritiden och utbudet av aktiviteter samt hälsa. De som är nöjdare med sin fritid svarar även att de har en bättre hälsa och tvärtom. Det finns även samband med trygghet. De som är mindre nöjda med fritidsutbudet i Orsa är även mindre trygga generellt. De svarar till exempel att de är mindre trygga i bostadsområdet och på stan. De som är mindre nöjda med sin fritid och med utbudet av aktiviteter svarar även att de utsatts för mobbning och/eller otrygga situationer i högre grad än övriga.

En sämre hälsa och utsatthet för mobbning och otrygga situationer kan även vara hinder för unga för att de ska kunna ta del av en meningsfull fritid.

Övriga samband

Övriga samband som framgår är att de som är mindre nöjda med utbudet av aktiviteter på fritiden även svarar att de tränar/idrottar mer sällan. De som är mindre nöjda är även föreningsmedlemmar i lägre grad. Det finns även ett samband med inflytande

- de som är mindre nöjda med utbudet av aktiviteter ser mindre positivt än övriga på sina möjligheter att påverka i kommunen.

Vad tjejer önskar kring sin fritid

Eftersom det finns en tydlig könsskillnad i frågorna som rör fritiden har fritextfrågan om vilka aktiviteter som saknas i Orsa analyserats lite extra just för gruppen tjejer. Det framgår specifikt att tjejer som saknar aktiviteter bland annat kommenterar att de önskar sporter - men mer annorlunda sporter, "som inte är fotboll" tas upp av ett par. Prova på - aktiviteter av olika slag nämns också, som man mer spontant kan välja att delta i.

En annan slutsats är att flera tjejer önskar ställen där man kan hänga eller umgås, som inte är förknippat till någon organiserad fritidsaktivitet.

Något som också nämns av tjejerna i Orsa är önskemål om saker som snarare rör en mer "levande" stad, bland annat nämns fler butiker och ett köpcentrum. Flera tjejer kommer inte heller på något specifikt som de önskar - men tycker att det finns för lite att göra mer generellt.

"Det borde finnas fler sporter inte bara t.ex fotboll och innebandy"

- Tjej, högstadiet

"Jag vet inte riktigt och när man blir äldre tror jag inte man känner för att göra massa aktiviteter. Man vill nog bara hänga"

-Tjej, gymnasiet

"Rolig träning som Volleyboll. Och andra aktiviteter att prova på som klättring, biljard, fotografering, Yoga, programmering, måla. Nästan allt som är utanför det vanliga är roligt att testa"

- Tjej, gymnasiet

"Har inget specifikt exempel, tycker bara att det finns väldigt lite att göra i Orsa"

- Tjej, gymnasiet

"Hur skolan lär ut på ett sätt så att barn och ungdomar tycker att det är roligt att gå till skolan"

– Kille på högstadiet svarar på frågan om vad han skulle vilja påverka i kommunen

C. Skola

Enligt en forskningssammanställning av Skolinspektionen bygger framgångar i skolan och undervisningen bland annat på ett tydligt pedagogiskt ledarskap från lärarens sida, goda relationer mellan lärare och elever, samt att själva lärandemiljön i skolan är trygg och stödjande för eleverna.¹

Det tas också upp att det behöver finnas tilltro till varje elevs förmåga samt att skolan måste anpassa undervisningen efter varje elev.

De senaste åren har det kommit en rad publikationer gällande jämställdhet i skolan. Det är nämligen så att killarnas skolresultat är avsevärt sämre än tjejernas, vilket bland annat förklaras med begränsande normer kring maskulinitet.² Därutöver har det kommit studier som visar att tjejer är mindre trygga i skolan, mår sämre och är mer utsatta för bland annat trakasserier och övergrepp. Flera studier pekar på att lösningen på dessa problem är ett aktivt jämställdhetsarbete i skolorna, där man kontinuerligt utmanar destruktiva normer.³

För att alla elever ska tillförsäkras en utbildning av hög kvalitet där skolmiljön är såväl trygg som jämställd är det därför angeläget att skolor bedriver ett aktivt och långsiktigt arbete med jämställdhet kopplat till trygghet.⁴

I Lupp-enkäten ställs en rad frågor om hur ungdomarna ser på sin skola – hur de trivs, hur de ser på undervisningen och skolmiljön samt övriga aspekter. Lupp-resultatet ger således värdefull information om elevernas syn på vissa aspekter, även om frågorna inte är heltäckande avseende skolsituationen.

1 Skolinspektionen 2010: Framgång i undervisningen

2 SKL 2018: Maskulinitet och jämställd skola: Arbete för ökad trygghet och bättre studieresultat.

3 Skolinspektionen 2020: Grundskolors arbete med jämställdhet

4 Skolinspektionen 2020: Grundskolors arbete med jämställdhet

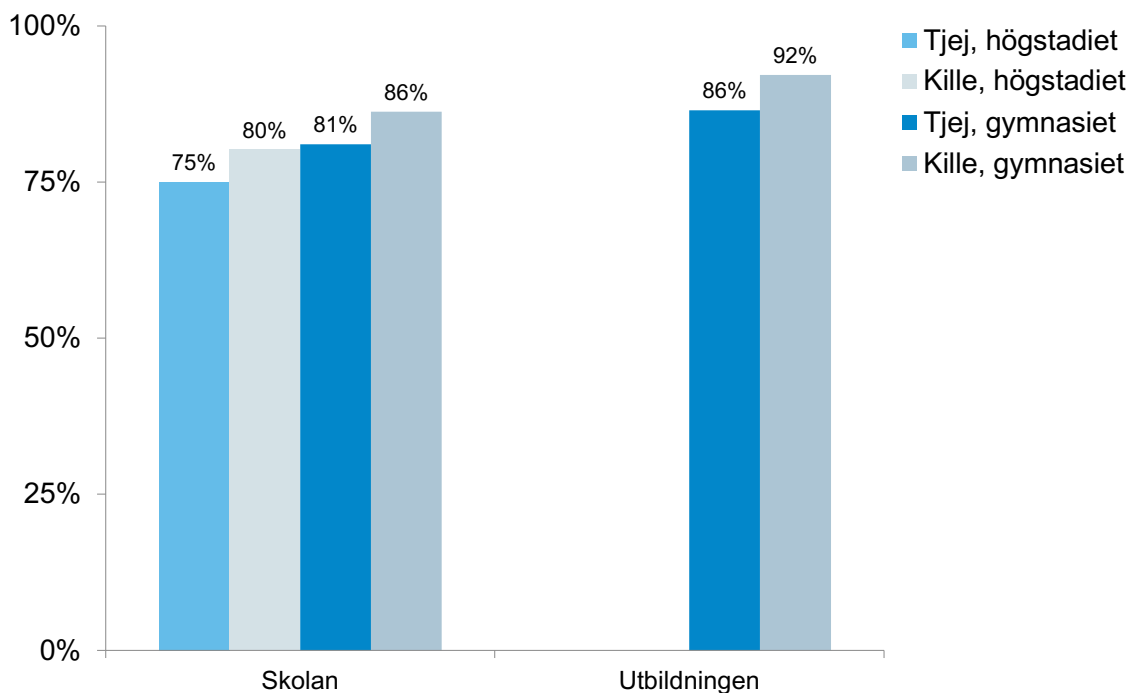
Ungdomarna fick även svara på en fråga om hur nöjda de är med skolan, se diagram C2 nedan. En andel om 78 % av högstadieungdomarna och 85 % av gymnasieungdomarna svarar att de är nöjda med skolan. Högstadietjejerna är i lägst grad nöjda med skolan (75 %), medan gymnasiekillarna i högst grad är nöjda (86 %).

Gymnasieungdomarna fick även svara på en fråga om huruvida de är nöjda med utbildningen. En hög andel om 91 % svarar att de är nöjda med utbildningen.

I tabell C2a framgår att högstadieungdomarna i Orsa är något mer nöjda med skolan än Dalarnas regionsnitt. Gymnasieungdomarna i Orsa är ungefär lika nöjda med skolan och utbildningen som regionsnittet.

Över tid har andelen gymnasieungdomar som är nöjda med skolan och utbildningen ökat, framför allt gällande utbildningen, se följande sida. Andelen högstadieungdomar som är nöjda med skolan är däremot på samma nivå som år 2018.

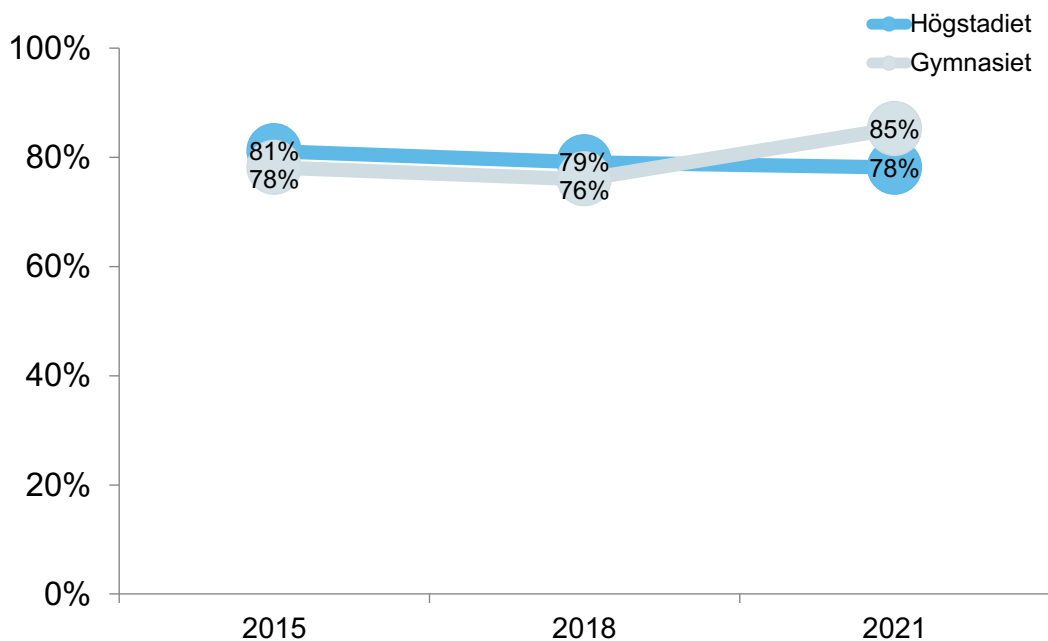
C2. Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande? Andel "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"

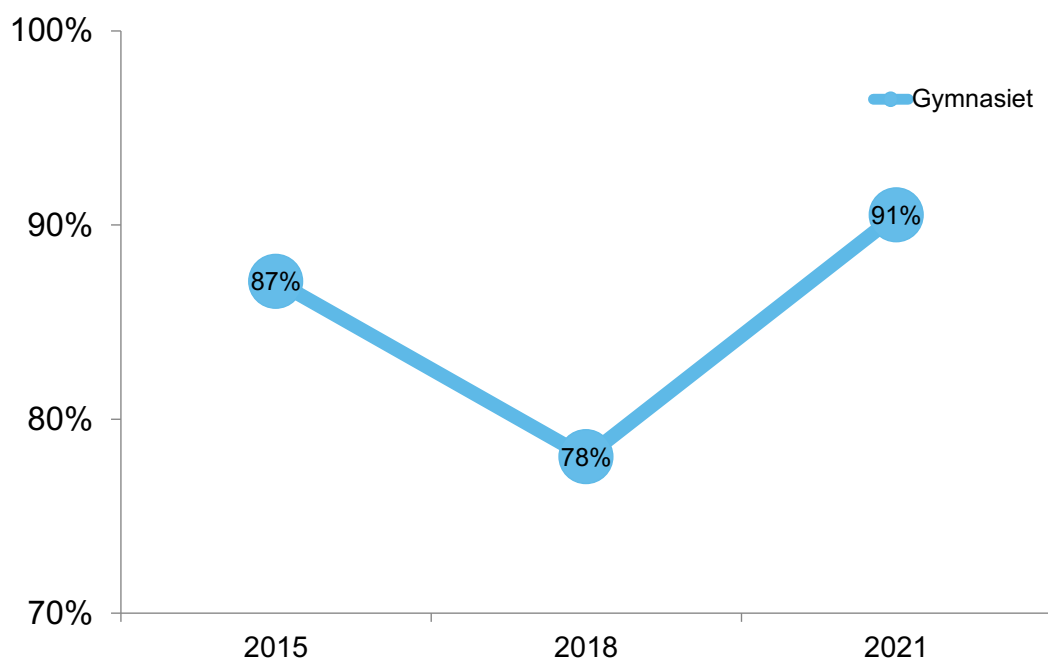
C2a. Andel nöjda med skolan och utbildningen: Jämförelse med snittet i Dalarna

	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Skolan	78%	74%	85%	84%
Utbildning	-	-	91%	88%

C2b. Andel nöjda med skolan: jämförelse över tid

C2c. Andel nöjda med utbildningen: jämförelse över tid

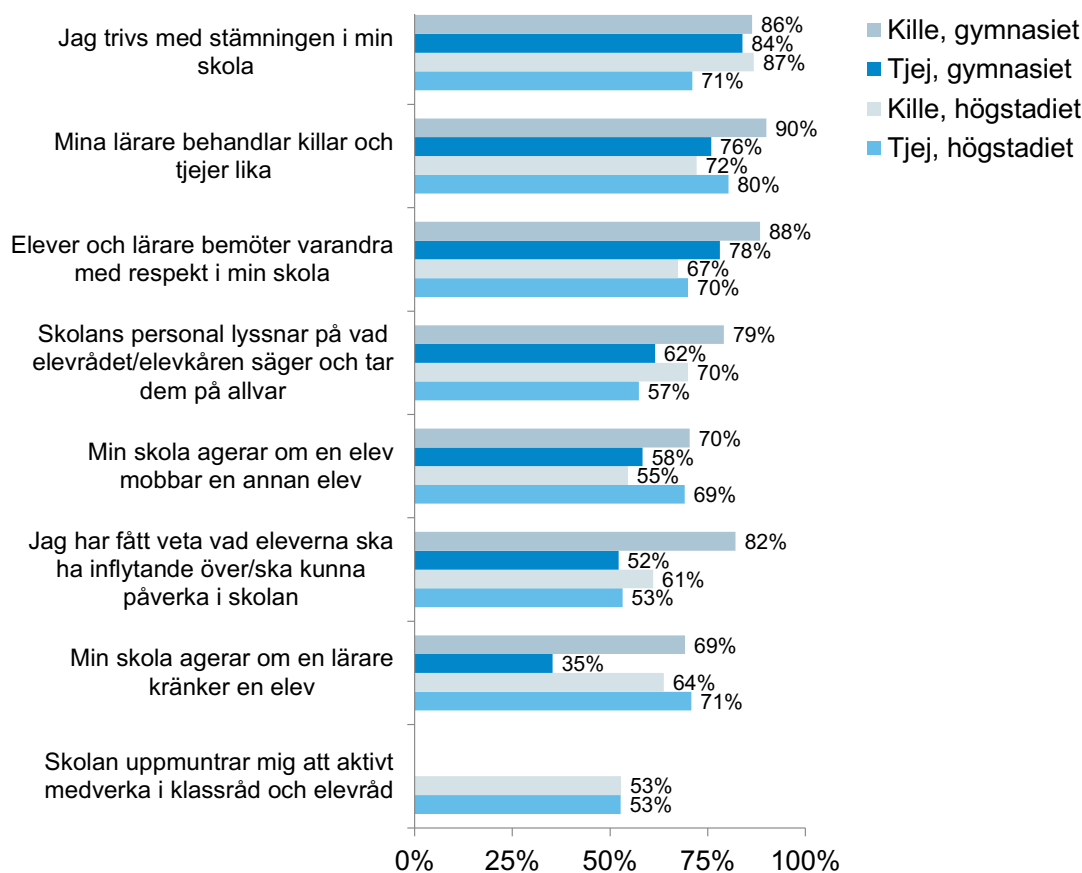

Trivsel och stämning

Hur elever trivs i skolan har ett nära samband med hur de upplever skolmiljön och studieron, men det har också ett samband med deras allmänna välbefinnande samt psykosomatiska hälsa.¹ I diagram C3 nedan redovisas andelen som instämmer helt eller till stor del i respektive påstående. 71-86 % instämmer i att de trivs med stämningen på sin skola. Högstadietjejer trivs i lägst utsträckning med stämningen i skolan och högstadietkillar trivs bäst. I nästintill samtliga påståenden är annars gymnasiekillarna nöjdast. Anmärkningsvärt är att endast 35 % av gymnasietjejerna instämmer i att skolan agerar om läraren kränker en elev. Motsvarande andel bland gymnasiekillarna är 69 %.

På följande sida redovisas Orsas resultat och snittet i Dalarna för Lupp 2021. Högstadiungdomarna i Orsa instämmer i högre grad gällande flera påståenden, exempelvis att lärare behandlar tjejer och killar lika. Gymnasieungdomarna i Orsa instämmer i lägre grad än regionsnittet gällande att skolan agerar om en lärare kränker en elev, men i högre grad gällande att lärarna behandlar killar och tjejer lika och i något högre grad i frågan som rör kännedom om inflytande.

C3. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola? * Andel som svarat att de "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"

*OBS! Andelen som svarat 'vet ej' är bortplockad ur redovisningen för C3 för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 0-63 %.

Notera även att endast högstadieelever fick svara på frågan "Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd och elevråd".

¹ Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor 2017-2018

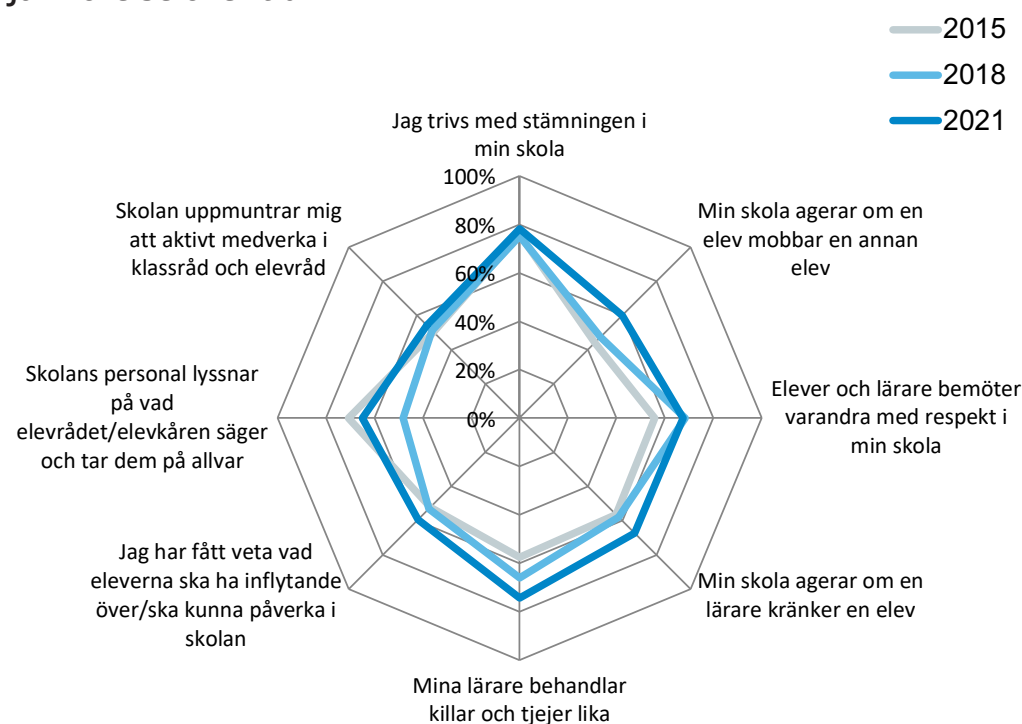
C3a. Andel som instämmer i påståenden om skolan: Jämförelse med snittet i Dalarna*

	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Jag trivs med stämningen i min skola	78%	71%	86%	83%
Min skola agerar om en elev mobbar en annan elev	60%	58%	69%	70%
Elever och lärare bemöter varandra med respekt i min skola	67%	64%	84%	82%
Min skola agerar om en lärare kränker en elev	67%	60%	57%	72%
Mina lärare behandlar killar och tjejer lika	74%	65%	85%	80%
Jag har fått veta vad eleverna ska ha inflytande över/ ska kunna påverka i skolan	59%	61%	69%	65%
Skolans personal lyssnar på vad elevrådet/elevkåren säger och tar dem på allvar	65%	62%	71%	70%
Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd och elevråd	54%	54%	-	-

*OBS! Andelen som svarat 'vet ej' är bortplockad ur redovisningen för C3a för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 0-63 %.

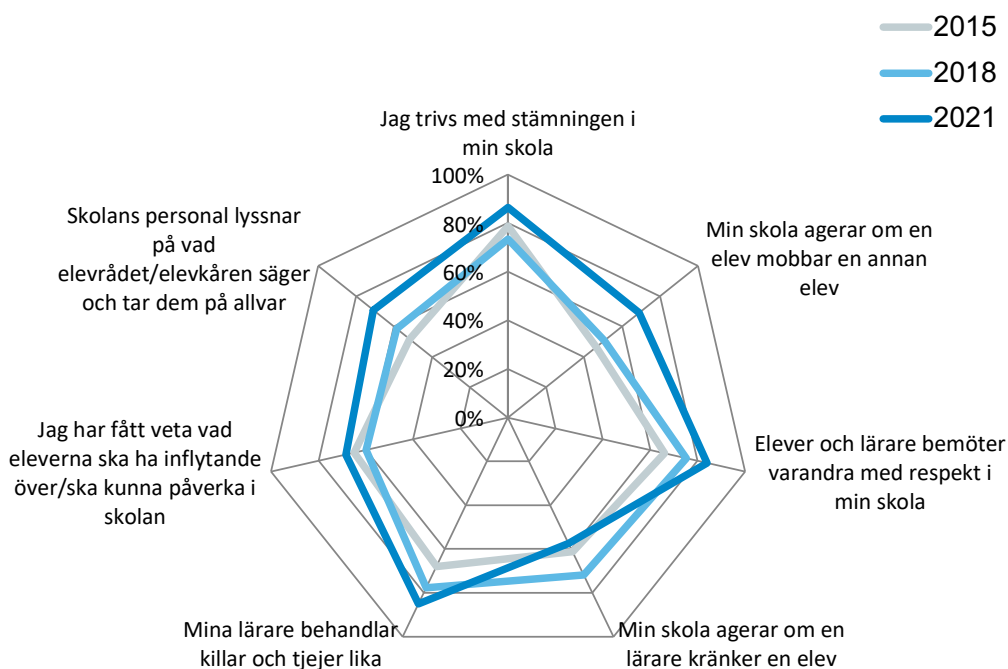
Över tid har andelen som instämmer i de olika påståendena om skolan ökat både på högstadiet och gymnasiet. Undantaget på gymnasiet är frågan om ifall skolan agerar om en lärare kränker en elev, där andelen som instämmer har minskat från år 2018. På högstadiet är andelen som instämmer i en del påståenden på en liknande nivå som år 2018.

C3b_1. Andel som instämmer i påståenden om skolan: högstadiet, jämförelse över tid*

*OBS! Andelen som svarat 'vet ej' är bortplockad ur redovisningen för C3a för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 0-63 % för högstadiet och 2-50 % för gymnasiet.

C3b_2. Andel som instämmer i påståenden om skolan: gymnasiet, jämförelse över tid*

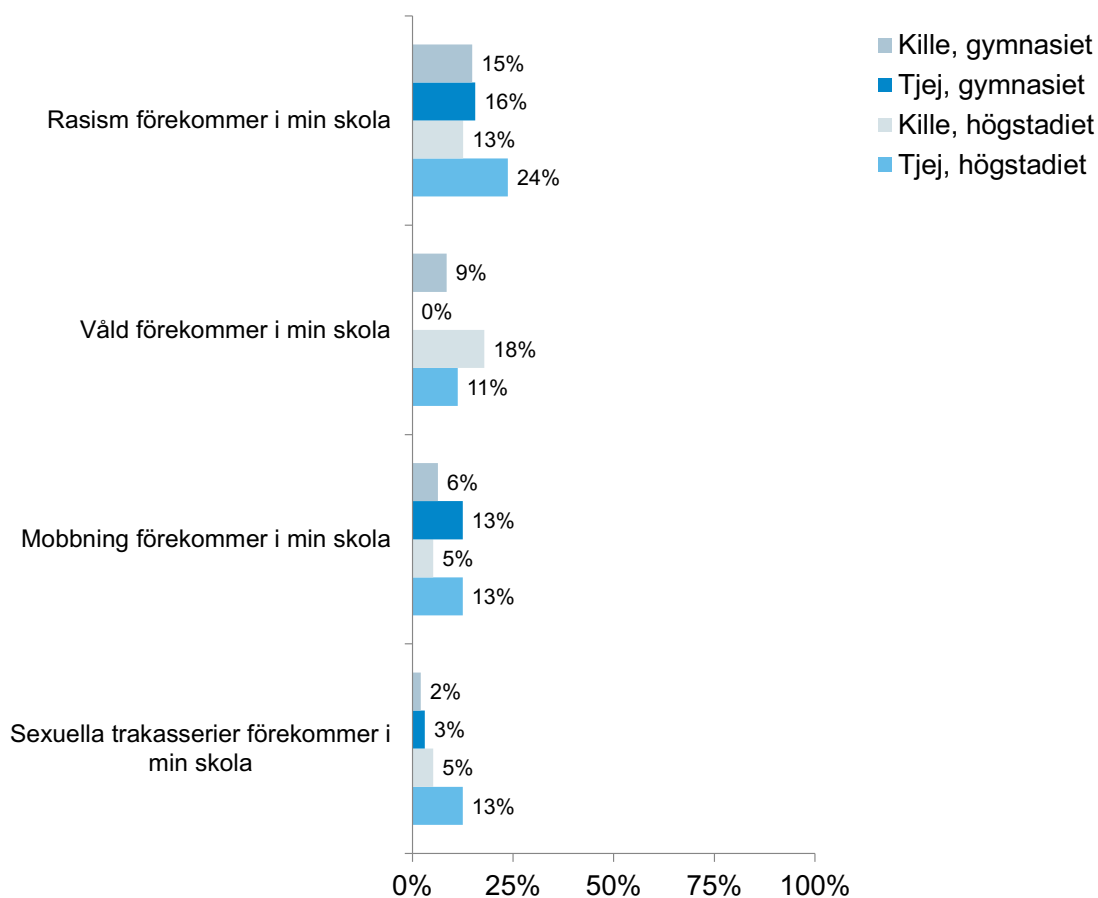
*OBS! Andelen som svarat 'vet ej' är bortplockad ur redovisningen för C3a för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 0-63 % för högstadiet och 2-50 % för gymnasiet.

Rasism, våld, trakasserier och mobbning

Ungdomarna fick även ta ställning till huruvida rasism, våld, mobbning eller sexuella trakasserier är problem som förekommer på skolan. Vad som framgår är att en relativt hög andel av högstadieungdomarna, och framförallt tjejer, svarar att samtliga problem förekommer på deras skola. Exempelvis uppger 24 % av högstadietjejerna att rasism förekommer. Högstadieungdomarna, framför allt killarna, uppger också att våld förekommer i högre grad än gymnasieungdomarna. Tjejer anger i högre grad än killar att mobbning förekommer i skolan och högstadietjejer anger i högre grad än övriga att sexuella trakasserier förekommer.

Andelen högstadieungdomar som instämmer i att våld och mobbning förekommer är lägre än i Dalarnas regionsnitt. Däremot är förekomsten av rasism och sexuella trakasserier på en liknande nivå som i regionsnittet. Bland gymnasieungdomar är problemen mindre förekommande än på högstadiet och resultatet är likt regionsnittet. Rasism förekommer dock i högre grad och sexuella trakasserier i något lägre grad i Orsa jämfört med regionsnittet, se tabell C3d.

C3c. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola? Andel som svarat "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"

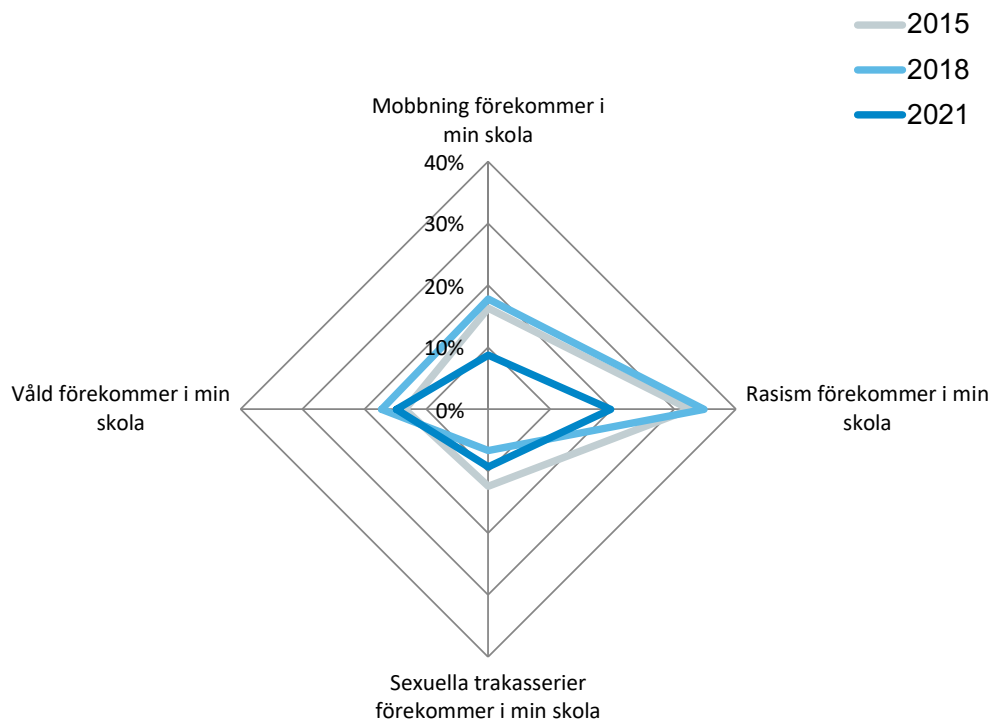
C3d. Andel som instämmer i att problem förekommer på skolan: Jämförelse med snittet i Dalarna

	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Mobbning förekommer i min skola	9%	19%	8%	7%
Rasism förekommer i min skola	20%	22%	15%	10%
Sexuella trakasserier förekommer i min skola	9%	11%	2%	6%
Våld förekommer i min skola	15%	21%	5%	6%

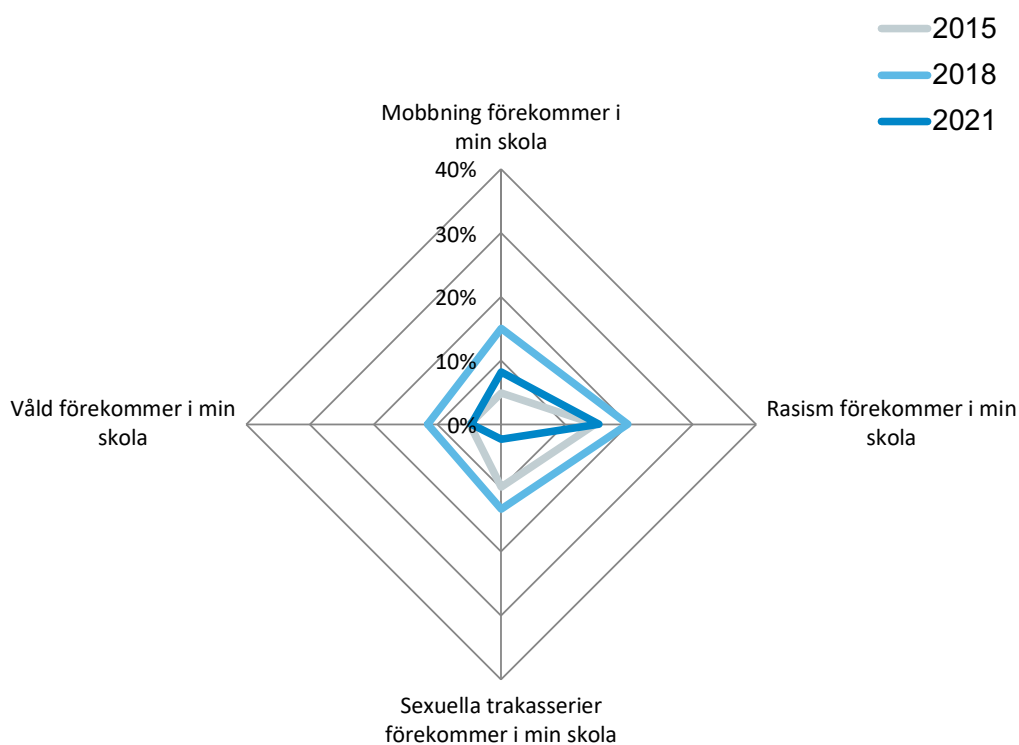
OBS! Andelen som svarat 'vet ej' är bortplockad ur redovisningen för C3 för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 29-68%.

Sedan år 2018 har andelen som anser att de olika problemen förekommer på skolan tydligt minskat både på högstadiet och gymnasiet, se diagram C3e och C3f nedan. Ett undantag är förekomsten av sexuella trakasserier i högstadiet, där antalet instämmande istället har ökat något sedan år 2018. Andelen som instämmer i att våld förekommer i högstadiet har minskat något, men mindre än i övriga påståenden.

C3e. Andel som instämmer i att problem förekommer på skolan: högstadiet, Jämförelse över tid

C3f. Andel som instämmer i att problem förekommer på skolan: gymnasiet, Jämförelse över tid

Omdöme skola

Lupp-enkäten innefattar även frågor om en rad centrala aspekter av ungdomarnas skolsituation, såsom skolbiblioteket, skolmiljön, skolmaten, undervisningen, lärarna, elevhälsovården, tillgången till datorer samt möjligheten att få extra hjälp eller stöd.

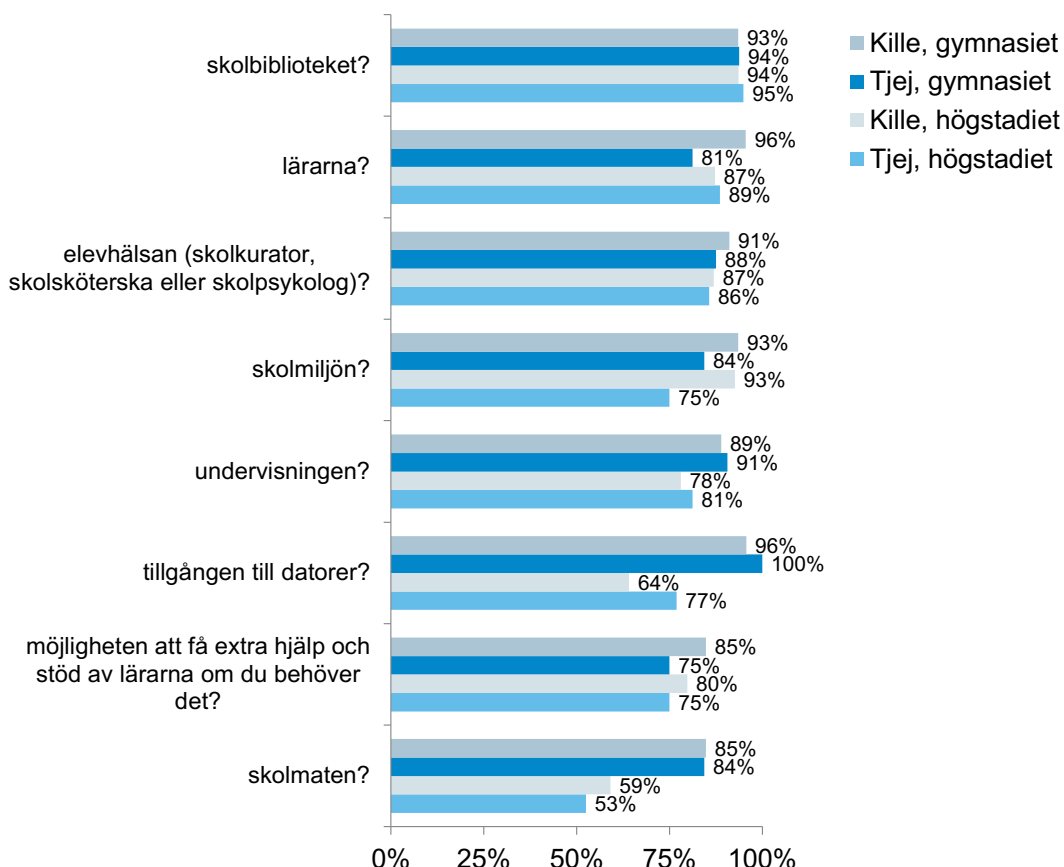
I diagram C4 framgår att en hög andel i både högstadiet och gymnasiet är nöjda med skolbibliotek, elevhälsa och lärare. När det kommer till skolmaten och tillgången till datorer är nöjdheten lägre bland högstadieungdomarna. Även vad gäller övriga aspekter om skolan syns en högre nöjdhet bland gymnasieungdomarna än bland högstadieungdomarna. Fler killar än tjejer är nöjda med skolmiljön och möjligheten att få extra hjälp och stöd av lärare.

I tabell C4a görs en jämförelse med snittet i Dalarna. Här framgår att högstadieungdomarna i Orsa är mindre nöjda med tillgången till datorer. I övrigt är högstadieungdomar överlag nöjdare, exempelvis gällande elevhälsan och skolbiblioteket.

Gymnasieungdomarna i Orsa är nöjdare med skolbiblioteket, skolmaten och elevhälsan. I övrigt är resultatet på en liknande nivå.

C4. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...

Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra"

C4a. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...

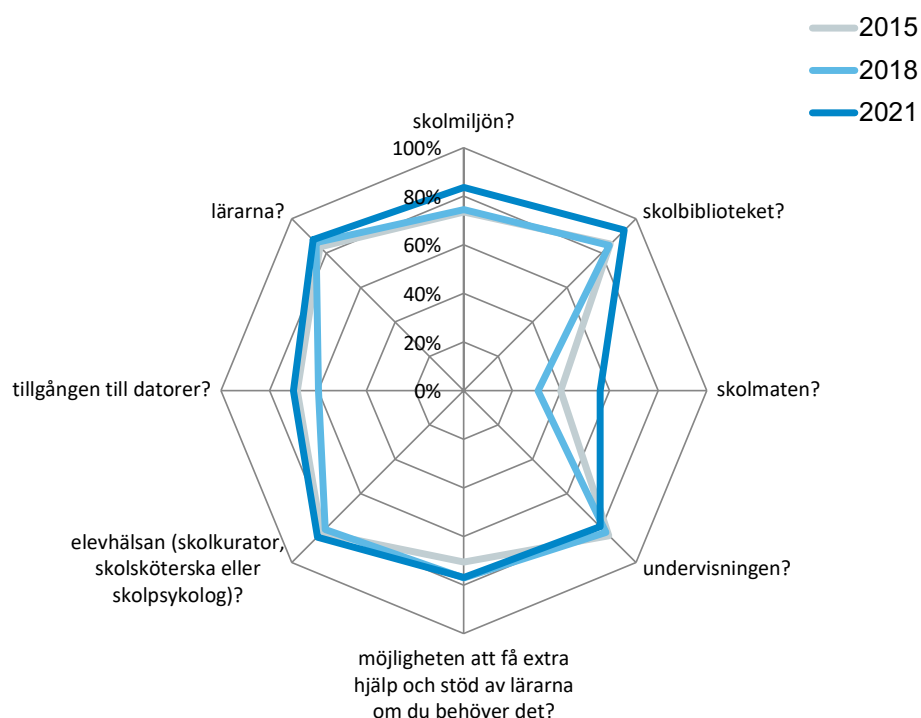
Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra": Jämförelse med snittet i Dalarna

	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
skolmiljön?	84%	74%	89%	87%
skolbiblioteket?	93%	74%	94%	84%
skolmaten?	56%	44%	86%	61%
undervisningen?	79%	82%	89%	91%
möjligheten att få extra hjälp och stöd av lärarna om du behöver det?	77%	77%	82%	85%
elevhälsan (skolkurator, skolsköterska eller skolpsykolog)?	85%	78%	90%	85%
tillgången till datorer?	70%	85%	98%	95%
lärarna?	88%	82%	89%	92%

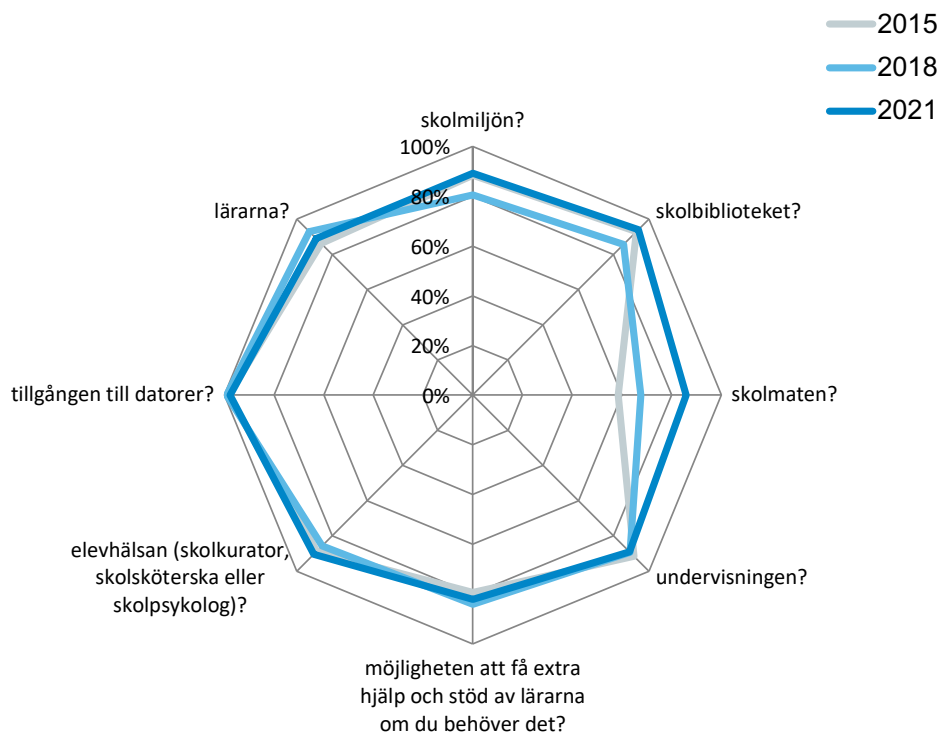
På högstadiet ser vi att andelen som svarat att de är nöjda med skolmaten har ökat tydligt från år 2018. Även andelen nöjda med tillgången till datorer, skolbiblioteket och skolmiljön har ökat, se diagram C4b.

På gymnasiet har nöjdheten med skolmaten, skolbiblioteket och skolmiljön ökat, se diagram C4c på följande sida.

C4b. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...: högstadiet, Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra", Jämförelse över tid

C4c. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...: gymnasiet, Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra", Jämförelse över tid

Elevinflytande

Lupp-enkäten innehåller ett antal frågor som rör elevinflytande. Ungdomarna svarade på frågor om hur mycket de skulle vilja vara med och bestämma i skolan och hur mycket de anser att de får bestämma i dagsläget. Skolverket påpekar att det finns ett tydligt samband mellan elevers möjlighet till delaktighet och inflytande samt kunskapsresultat och välmående i skolan. I en utredning från 2009¹ framgår det att ju mer inflytande en elev upplever att den har om en aspekt, desto mer positivt ser eleven på den aspekten i skolan. Med andra ord korrelerar möjligheter till inflytande med nöjdhet.

I klassrummet är elevernas möjligheter att påverka beroende av lärarens inställning. Elevrådets möjlighet att påverka beslut som rör hela skolan beror på skolledningens inställning och vilka strukturer som finns för elevinflytande på skolan.²

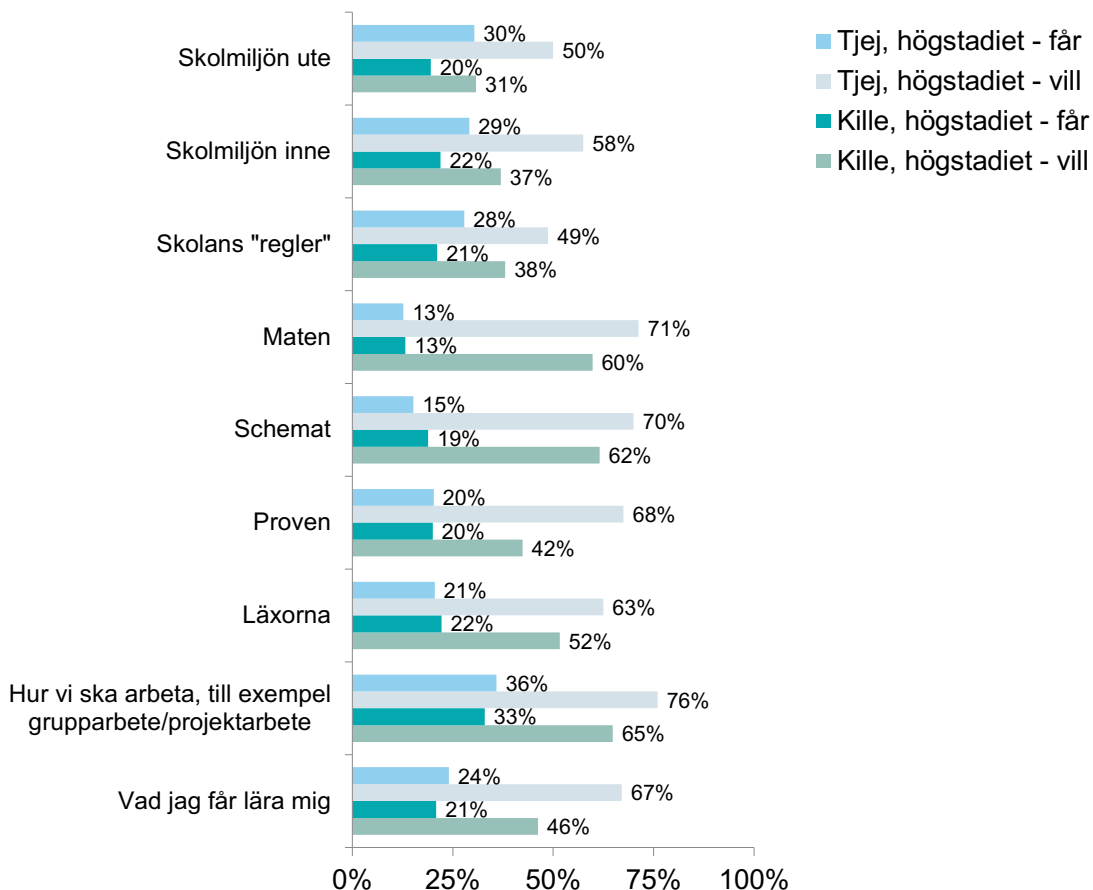
I Orsa ser vi att andelen unga som vill påverka är hög både i högstadiet (se diagram C5a) och gymnasiet (se diagram C5b). Tjejer svarar i högre grad än killar att de vill påverka olika saker. I högstadiet är det ungefär lika många killar som tjejer som upplever att de får vara med och bestämma om olika saker i skolan. Tjejerna svarar dock i högre grad att de får vara med och bestämma om skolmiljön och skolans regler. På gymnasiet svarar killar i högre grad än tjejer att de får vara med och bestämma om olika saker. Undantaget är frågan om "hur vi ska arbeta", där en lika stor andel killar som tjejer upplever att de får vara med och bestämma.

Hur ungdomarna ska arbeta är det som ungdomarna i Orsa anser att de i högsta grad får vara med och bestämma om idag.

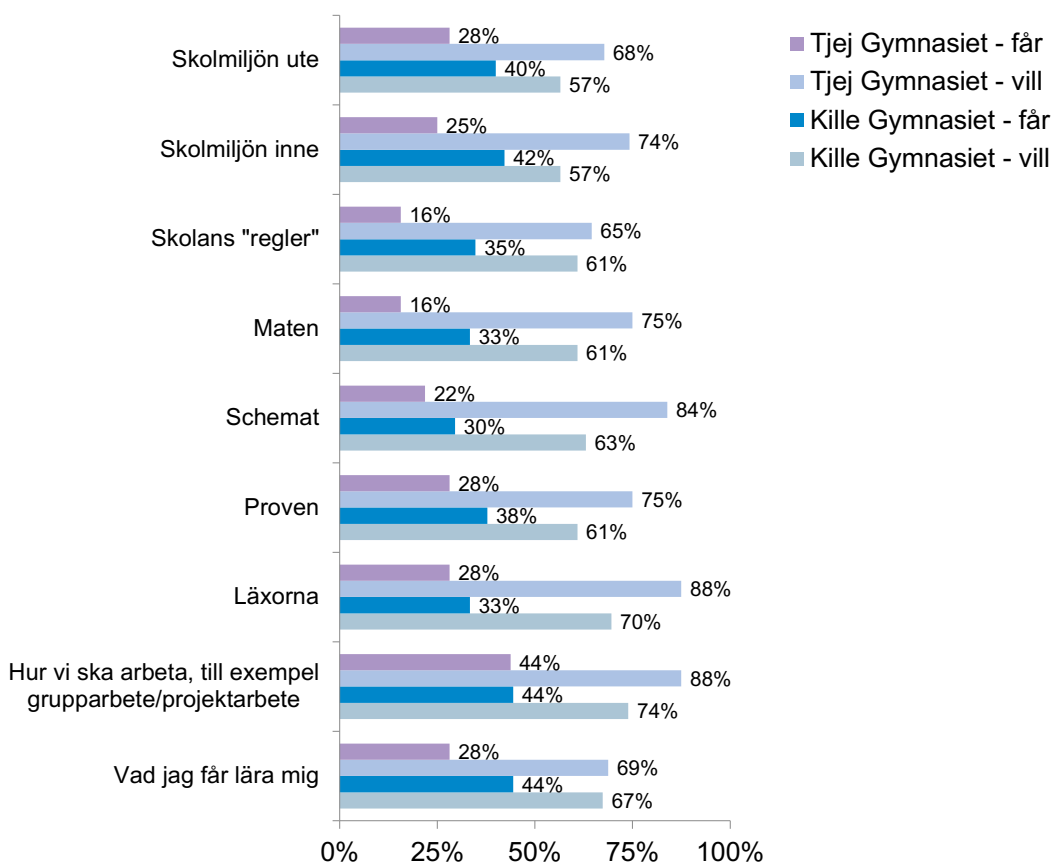
¹ SOU 2009:64 Flickor och pojkar i skolan - hur jämställt är det?

² Rädda Barnen 2008: Vems röst väger mest? Barn och vuxna om elevinflytande i skolan

C5a. Högstadiet: Hur mycket eller lite vill/får du som elev vara med och bestämma om följande? Andel som svarat "våldigt mycket" eller "ganska mycket"

C5b. Gymnasiet: Hur mycket eller lite vill/får du som elev vara med och bestämma om följande? Andel som svarat "våldigt mycket" eller "ganska mycket"

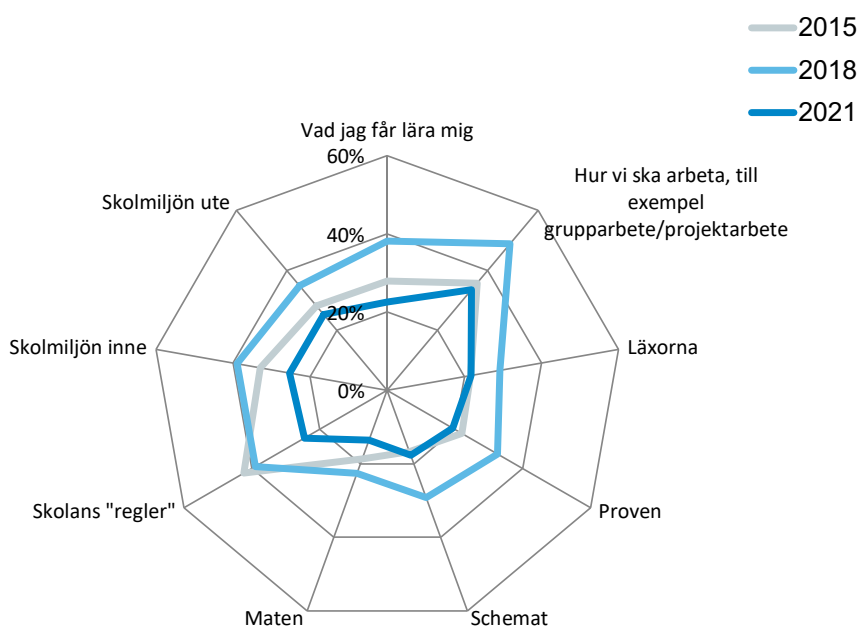
I tabell C5c nedan redovisas andelen som upplever att de får vara med och påverka i jämförelse med snittet i Dalarna. Vad som framgår är att gymnasieungdomarna i Orsa i något högre grad svarar att de får vara med och bestämma om flera saker i skolan, exempelvis skolmiljön ute och skolmaten. Högstadiungdomarna i Orsa svarar däremot i lägre grad än snittet att de får vara med och påverka vad de får lära sig, sin skolmiljö inomhus, proven och skolmaten. I övrigt är resultatet likt regionsnittet.

C5c: Andel som upplever att de får vara med och bestämma om följande: Jämförelse med snittet i Dalarna

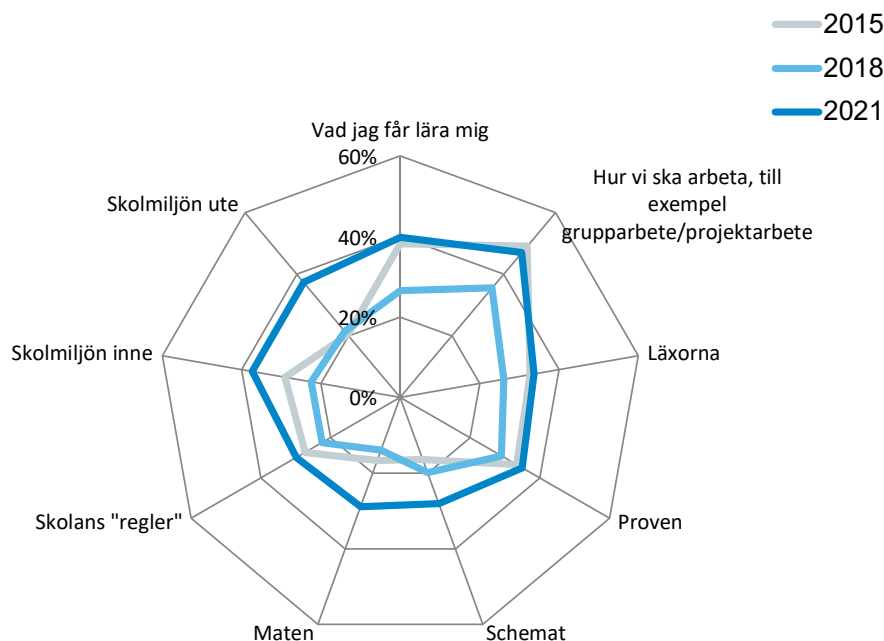
	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa Gymnasiet	Dalarna Gymnasiet
Vad jag får lära mig	23%	28%	40%	34%
Hur vi ska arbeta, till exempel grupparbete/projektarbete	34%	36%	47%	48%
Läxorna	22%	21%	34%	30%
Proven	19%	24%	35%	35%
Schemat	18%	21%	28%	24%
Maten	14%	19%	29%	17%
Skolans "regler"	24%	27%	30%	26%
Skolmiljön inne	25%	31%	37%	32%
Skolmiljön ute	25%	28%	37%	27%

Andelen som upplever att de får vara med och bestämma om olika saker i skolan har tydligt minskat sedan år 2018 på högstadiet, se diagram C5d. På gymnasiet har däremot andelen som upplever att de får vara med och påverka tydligt ökat i alla frågor, se diagram C5e på följande sida.

C5d: Andel som upplever att de får vara med och bestämma om följande, högstadiet, jämförelse över tid

C5e: Andel som upplever att de får vara med och bestämma om följande, gymnasiet, jämförelse över tid

Fördjupat om elevinflytande

Genom en fördjupad analys av frågorna som rör upplevt inflytande framgår några intressanta samband. Vi ser att de som upplever att de får vara med och påverka om olika saker i skolan även är nöjdare med skolan totalt sett. De som upplever att de får vara delaktiga är även nöjdare med de flesta aspekterna som rör skolan, som bland annat undervisningen, lärarna och möjligheten att få hjälp och stöd.

Det framgår också att de som upplever att de får bestämma om olika saker i skolan även är något mer positiva gällande sina möjligheter att föra fram sina åsikter till de som bestämmer i kommunen. MUCF konstaterar i en rapport att inflytande på ett område eller inom en sfär även ger goda möjligheter till inflytande i fler områden. Detta innebär att ett fungerande elevråd i skolorna troligen är viktigt för att fler ungdomar ska ta steget och engagera sig i andra sfärer, exempelvis i kommunen¹.

Ett annat intressant samband som framkommer är att det finns skillnader utifrån ungdomarnas bakgrund. Bland de som är födda utanför Europa (eller vars föräldrar är födda utanför Europa) svarar en högre andel att de får bestämma om olika saker i skolan, än bland de ungdomar som själva eller vars föräldrar är födda i Sverige eller Europa.

De som i högre grad upplever att de får bestämma om olika saker i skolan har också en mer positiv framtidstro än övriga.

¹ MUCF 2010: Fokus 10: En analys av ungas inflytande

Fördjupat om trivsel och trygghet i skolan

I Dalarnas regionala ungdomsstrategi betonas vikten av att unga ska få förutsättningar att leva, studera och arbeta utifrån sina drivkrafter och styrkor, oavsett bostadsort. För att fler unga ska studera vidare på gymnasiet och senare vidareutbilda sig krävs först och främst godkända betyg i årskurs 9. Att lyckas i grundskolan med godkända betyg är kanske den viktigaste skyddsfaktorn för en ung person för att minska risken för bland annat ohälsa, utanförskap, arbetslöshet och brottslighet senare i livet.

Statistik visar att elever till föräldrar med längre eftergymnasial utbildning i högre grad är behöriga till gymnasiet. På lång sikt kommer därav troligen en ökad utbildningsnivå hos föräldrar att leda till att fler unga är behöriga i grundskola och gymnasieskola. Däremot så krävs även mer kortsiktiga och konkreta åtgärder för att försöka höja behörigheten i grundskolan och gymnasieskolan. Några viktiga faktorer för att vara nöjd och trivas i skolan är bland annat att alla ska få känna sig trygga, att det finns möjlighet till studiero och att eleverna känner sig delaktiga i frågor som rör deras skola och undervisning.

Den upplevda tryggheten på skolorna

En förutsättning för att trivas, må bra och klara av skolarbetet är att få känna sig trygg i skolan. Vad är det då som samvarierar med ungdomarnas upplevelser av trivsel och trygghet i skolan?

När det kommer till trygghet i skolan finns en del intressanta samband. Det är dock i vissa fall få svar och därav bör resultatet tolkas med viss försiktighet.

Ett väldigt tydligt samband som ses är att de som är mindre trygga i skolan i klart högre grad svarar att de utsatts för mobbning, orättvis behandling och otrygga situationer som hot, misshandel stöld och sexuellt våld/utnyttjande. De som är mindre trygga i skolan svarar även i klart högre grad att rasism, mobbning, våld och sexuella trakasserier förekommer på skolan. Det finns alltså ett tydligt samband mellan trygghet och utsatthet på olika sätt.

De som är mindre trygga i skolan svarar även att de är mindre nöjda med skolan totalt sett och specifikt med skolmiljön. Det finns däremot inte så tydliga skillnader avseende andra aspekter i skolan.

Bland de som är mindre trygga i skolan finns en högre andel unga med funktionsnedsättning. Bland unga som själva, eller vars föräldrar är födda utanför Europa, är det även något vanligare att känna sig otrygg i skolan.

Otryggheten i skolan hänger också ihop med otrygghet på andra platser - de som är mindre trygga i skolan är generellt mindre trygga på andra platser i kommunen, som på stan eller i bostadsområdet.

Det finns ett tydligt samband mellan trygghet och utsatthet i skolan. Även med nöjdhet kring skolmiljön - de som är mindre nöjda med skolmiljön är också mindre trygga

Stämningen i skolan

Genom att analysera frågan om man trivs med stämningen i skolan fördjupat framgår till viss del samma samband som för frågan om trygghet. Vad som återkommer är att det finns en tydlig koppling mellan att trivas med stämningen i skolan och utsatthet. De som uppger att de utsatts för mobbning, orättvis behandling och otrygga situationer som hot, stöld och misshandel svarar även i lägre grad att de trivs med stämningen.

Det finns också ett samband med nöjdhet med skolan totalt sett och med nästan alla aspekter i skolan. De som i lägre grad svarar att de trivs med stämningen är även mindre nöjda med skolmiljön, lärarna, undervisningen och möjligheten att få stöd och hjälp. Vi ser också att upplevelsen av delaktighet i skolan hänger ihop med trivseln - de som upplever att de får påverka olika saker i skolan svarar i högre grad att de trivs.

Det framgår också att unga som inte definierar sig som heterosexuella i lägre grad svarar att de trivs med stämningen på skolan. Hbtq-ungdomar trivs alltså i lägre grad än övriga. Vidare finns även ett samband med nöjdheten med kompisrelationerna. De som är nöjdare med kompisrelationerna svarar även i högre grad att de trivs med stämningen i skolan. Det finns även ett samband gällande nöjdhet med fritiden - de som är nöjdare med fritiden totalt sett svarar även i högre grad att de trivs.

Trygghet och trivsel är komplexa frågor

Sambandsanalyserna visar att frågor som rör trygghet och trivsel i skolan inte är helt enkla frågor utan att det är komplext och samvarierar med många olika frågor. Det som däremot är väldigt tydligt är att trygghet och trivsel starkt hänger ihop med förekomsten av problem på skolorna (rasism, mobbning, våld, sexuella trakasserier) och att det hänger ihop med att själv ha blivit utsatt för mobbning. Att få bukt med denna sorts problem på skolorna är alltså viktigt för att öka tryggheten och trivseln.

I en nyligen publicerad studie av Stiftelsen Tryggare Sverige undersöker man hur tryggheten på skolor kan ökas genom situationell brottsprevention. Där framgår det att många av insatserna för att öka tryggheten på skolorna på olika sätt handlar om att stärka det sociala bandet mellan just eleven och personalen¹. Det viktiga enligt studien är att arbeta med att öka gemenskapen mellan användarna i skolan, skapa en positiv kultur som främjar prosociala normer, att införa medskapande processer och korta kontaktvägar samt säkerställa att den fysiska miljön i skolan är god och stöttar i det brottspreventiva arbetet.

Även i en studie av Skolforskningsinstitutet från 2021 som handlar om främjande av studiero, framgår det att relationerna mellan vuxna och elever ska vara i fokus². Vad som även är viktigt för en ökad studiero, som även kan leda till ökad trivsel och trygghet, är bland annat att eleverna känner sig delaktiga, att det ska finnas tydliga strukturer och förväntningar, att arbetssätten anpassas utifrån eleverna och att läraren bemöter och uppmuntrar beteenden som leder till positiv miljö i klassrummen.

¹ Stiftelsen Tryggare Sverige 2021: Trygghet i skolan

² Skolforskningsinstitutet 2021 - Främja studiero i klassrummet

D. Politik och samhälle

Det tredje delmålet i ungdomspolitiken syftar till att unga ska få vara med och göra sina röster hörda, både i frågor som direkt berör dem och för samhället i stort.

I aktuell forskning både i Sverige och andra demokratier finns det oenigheter om ungas engagemang. En del menar att demokratin är hotad och att unga tappat både intresset och tron på möjligheten att påverka. Andra menar istället att unga är mer missnöjda och kritiska till dagens traditionella former för inflytande och att det nödvändigtvis inte bör ses som ett hot.¹

Vad som dock framkommer är att man inte kan se skillnader mellan äldre och unga avseende intresse för politik och samhälle. Däremot röstar unga i mindre utsträckning än äldre och en mindre andel uppger att de är medlemmar eller aktiva i politiska partier eller föreningar. Fler unga uppger dock att de deltar i andra politiska aktiviteter, exempelvis demonstrationer. Jämfört med äldre är ungas engagemang mer individualiserat och många väljer bort organiserade aktiviteter. Slutsatsen enligt flera nya studier är att unga inte är mindre politiskt aktiva än äldre, däremot deltar de på andra sätt.²

Förutsättningarna för unga att delta och påverka är även ofta sämre på grund av bland annat ålder, utbildning och erfarenhet. Trösklarna för deltagande kan vara högre då unga ofta har ett svagare politiskt kapital jämfört med vuxna.³ För att sänka trösklarna för engagemang bland unga är det bland annat viktigt att det finns kontaktytor mellan unga och organisationer samt att unga har kunskap om olika vägar att kanalisera samhällsengagemang.⁴ Samhället och kommunen får därför en väldigt viktig roll i att stötta unga i dessa frågor.

”Om det är något större som ska ske i kommunen skulle man ju vilja vara med och tycka, om det är bra eller inte”

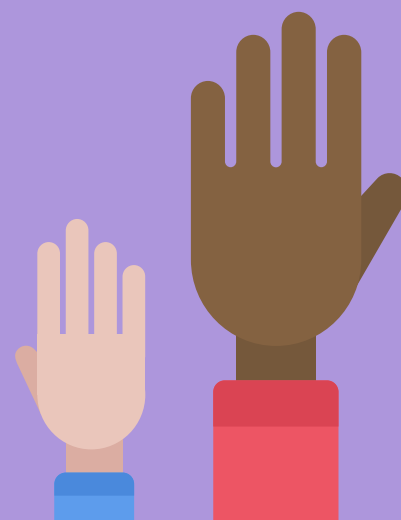
– Tjej på högstadiet svarar på frågan om vad hon skulle vilja påverka i kommunen

1 SOU 2016:5 ”Låt fler forma framtiden” del A

2 MUCF 2019: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå

3 SKL 2014: Ungas inflytande och delaktighet

4 MUCF 2021: Fokus 21: Om ungas samhällsengagemang

Intresse för olika frågor

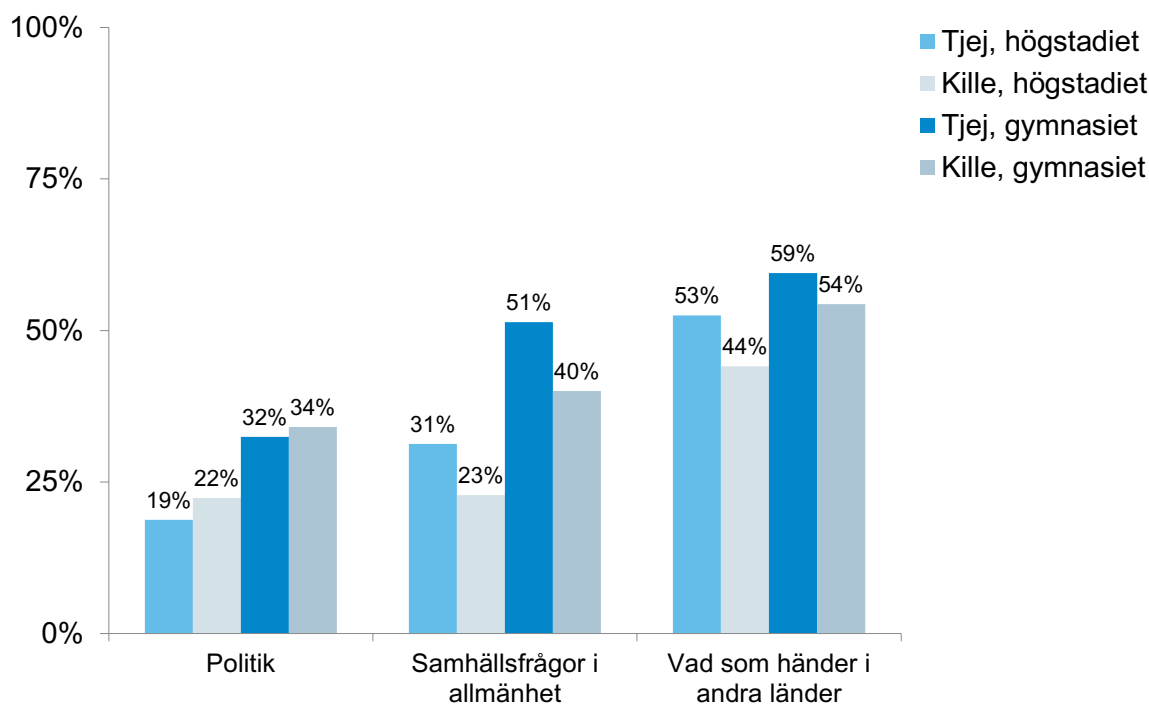
Ungdomarna i Orsa svarade på frågor om hur intresserade de är av politik, samhällsfrågor i allmänhet och vad som händer i andra länder, se diagram D1 nedan. Är man intresserad är också sannolikheten större att man engagerar sig aktivt i samhället.¹

Gymnasieungdomar är i högre grad än övriga intresserade av politik. 34 % av gymnasiekillarna och 32 % av gymnasietjejerna svarar att de är intresserade av detta, medan motsvarande andel bland högstadieungdomarna är runt 20 %. Tjejer i respektive åldersgrupp är mer intresserade av samhällsfrågor än killar i samma ålder och gymnasieungdomarna är mer intresserade än högstadieungdomarna. När det kommer till intresset för vad som händer i andra länder är gymnasietjejerna mest intresserade och högstadiekillarna minst intresserade.

Jämfört med regionsnittet är högstadieungdomarna i Orsa ungefär lika intresserade av de olika frågorna. Gymnasieungdomarna är ungefär lika intresserade av politik och samhällsfrågor i allmänhet, men mer intresserade än regionsnittet gällande vad som händer i andra länder. Över tid har andelen som är intresserade av politik och samhällsfrågor minskat, se diagram D1b.

D1. Hur intresserad är du av följande?

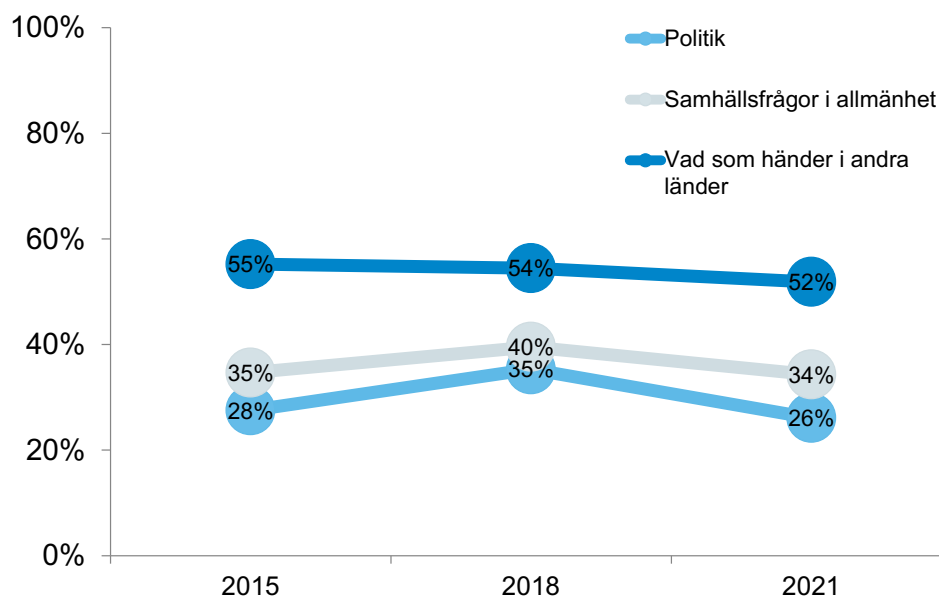
Andel som svarat "mycket intresserad" eller "ganska intresserad"

D1a. Andelen som är mycket eller ganska intresserade av följande: Jämförelse med snittet i Dalarna

	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Politik	23%	21%	33%	34%
Samhällsfrågor i allmänhet	28%	27%	46%	45%
Vad som händer i andra länder	49%	46%	58%	50%

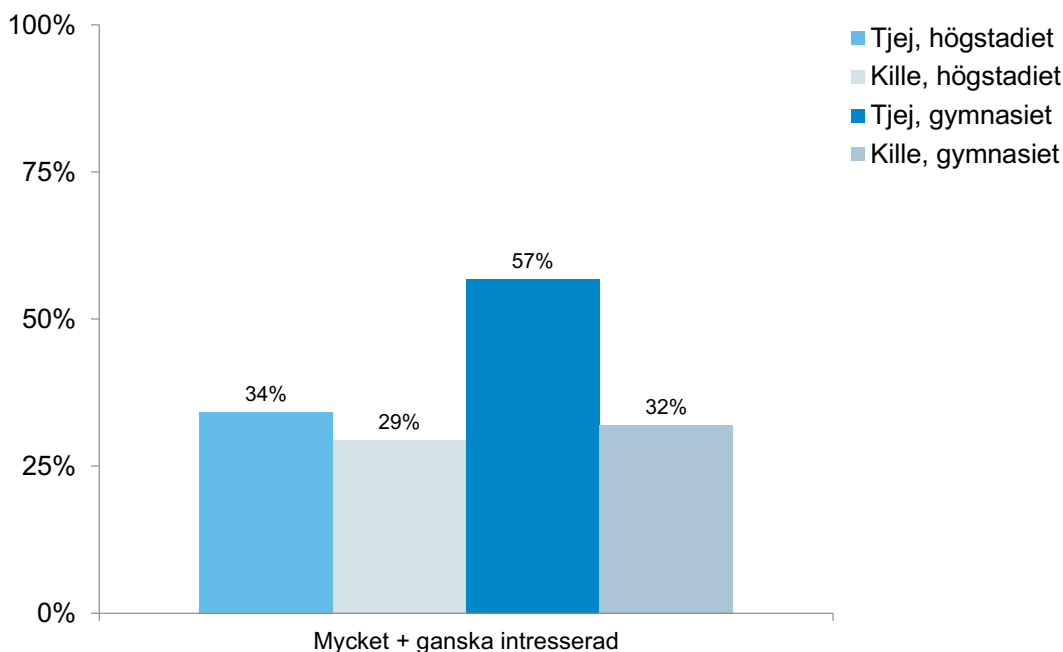
D1b. Andelen som är mycket eller ganska intresserade av följande: Jämförelse över tid

I Dalarnas Lupp-enkät ställdes även en fråga om intresse för klimat- och miljöfrågor. Vad som framgår är att tjejer i högre grad än killar är intresserade - speciellt på gymnasiet är skillnaden stor.

Vid en jämförelse med regionsnittet framgår det att gymnasieungdomar i Orsa är mer intresserade. Högstadiungdomar är något mer intresserade än regionsnittet.

D1c. När det gäller frågor som rör klimat och miljö är jag:

D1d. Andelen som är mycket eller ganska intresserade av frågor som rör klimat och miljö: Jämförelse med snittet i Dalarna

Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
34%	31%	45%	39%

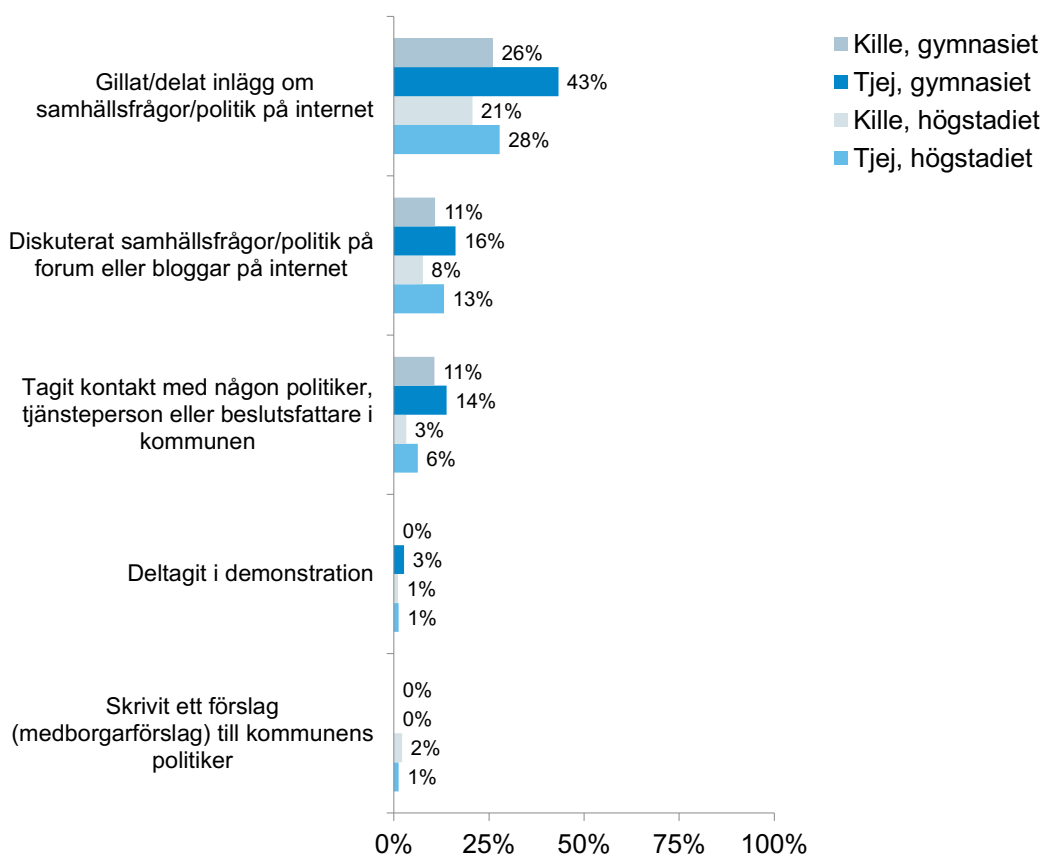
Aktivt samhällsengagemang

Formerna för det politiska engagemanget bland unga har som tidigare nämnts förändrats under senare år. Antalet unga som väljer att bli medlemmar i politiska partier och som är engagerade i de traditionella folkrörelseorganisationerna har minskat. Tidigare nämndes även att det inte nödvändigtvis behöver vara något negativt, men denna utveckling leder samtidigt till att färre unga får erfarenheter av den representativa demokratis beslutsprocesser, som exempelvis gemensamt beslutsfattande. Dessa erfarenheter är viktiga och ses som bidragande till känslan av delaktighet, tillhörighet och ansvarstagande.¹ Dock innebär förändringarna i formerna för engagemang att vi troligtvis på sikt kommer att behöva anpassa det politiska systemet till dessa förändrade omständigheter.²

I Lupp-enkäten ställs inte någon fråga om politiskt engagemang i partier, men däremot finns en fråga om huruvida ungdomarna gjort någon aktiv politisk handling under det senaste året.

Vad som framgår i diagram D2 är att flest ungdomar har gillat eller delat ett inlägg om samhällsfrågor eller politik på internet. Fler gymnasietjejer (43 %) har gjort detta än övriga (21-28 %). Därefter svarar flest att de diskuterat samhällsfrågor eller politik på internet. Det är mer vanligt bland gymnasieungdomar än högstadieungdomar att ha tagit kontakt med någon politiker, tjänsteperson eller beslutsfattare i kommunen, vilket 14 % av tjejerna och 11 % av killarna gjort. De andra handlingarna är klart mindre vanliga.

D2. Under de senaste 12 månaderna, har du gjort något av följande? Andel som svarat "ja"

1 Kommittédirektiv 2014:111. Demokratisk delaktighet och inflytande över det politiska beslutsfattandet

2 MUCF 2019: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå

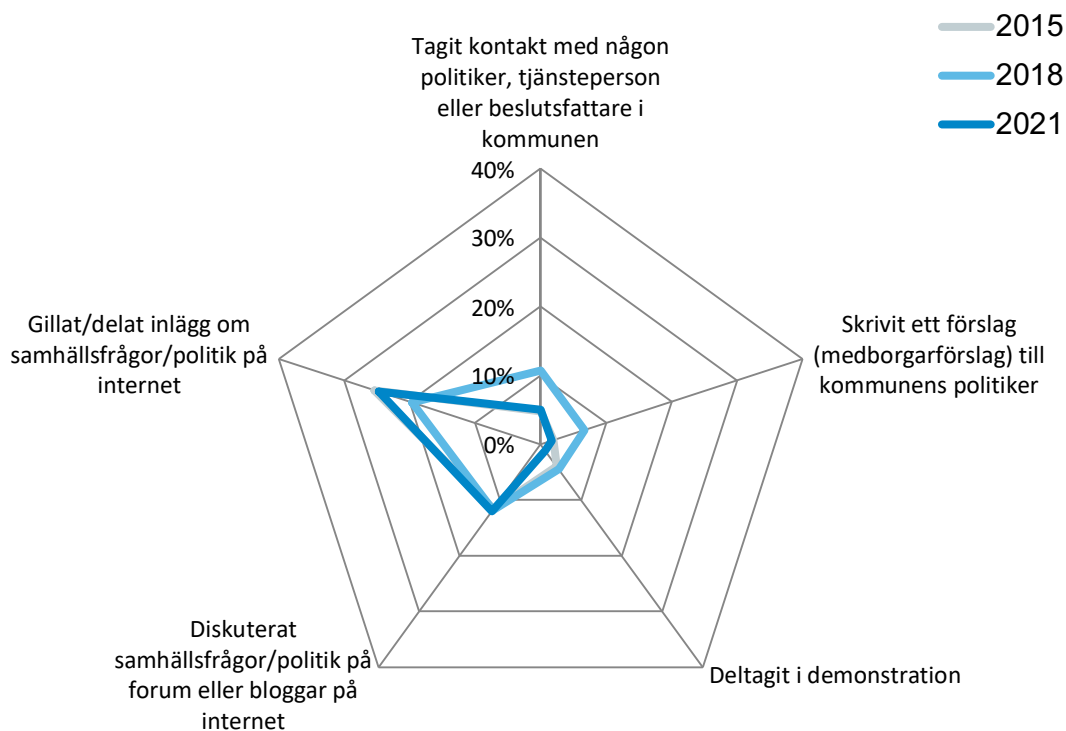
Vid en jämförelse med regionsnittet framgår det att resultatet för Orsa skiljer sig i vissa avseenden. Gymnasieungdomar har i högre grad än regionsnittet svarat att de tagit kontakt med någon politiker, tjänstepersoner eller beslutsfattare. Högstadiungdomar har i något högre grad än snittet diskuterat samhällsfrågor online. I övrigt är resultatet på en liknande nivå.

D2a. Andel som gjort följande de senaste 12 månaderna: Jämförelse med snittet i Dalarna

	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Tagit kontakt med någon politiker, tjänsteman eller beslutsfattare i kommunen	5%	4%	11%	5%
Skrivit ett förslag (medborgarförslag) till kommunens politiker	2%	4%	0%	2%
Deltagit i demonstration	1%	3%	1%	3%
Diskuterat samhällsfrågor/politik på forum eller bloggar på internet	12%	8%	13%	12%
Gillat/delat inlägg om samhällsfrågor/politik på internet	25%	22%	33%	35%

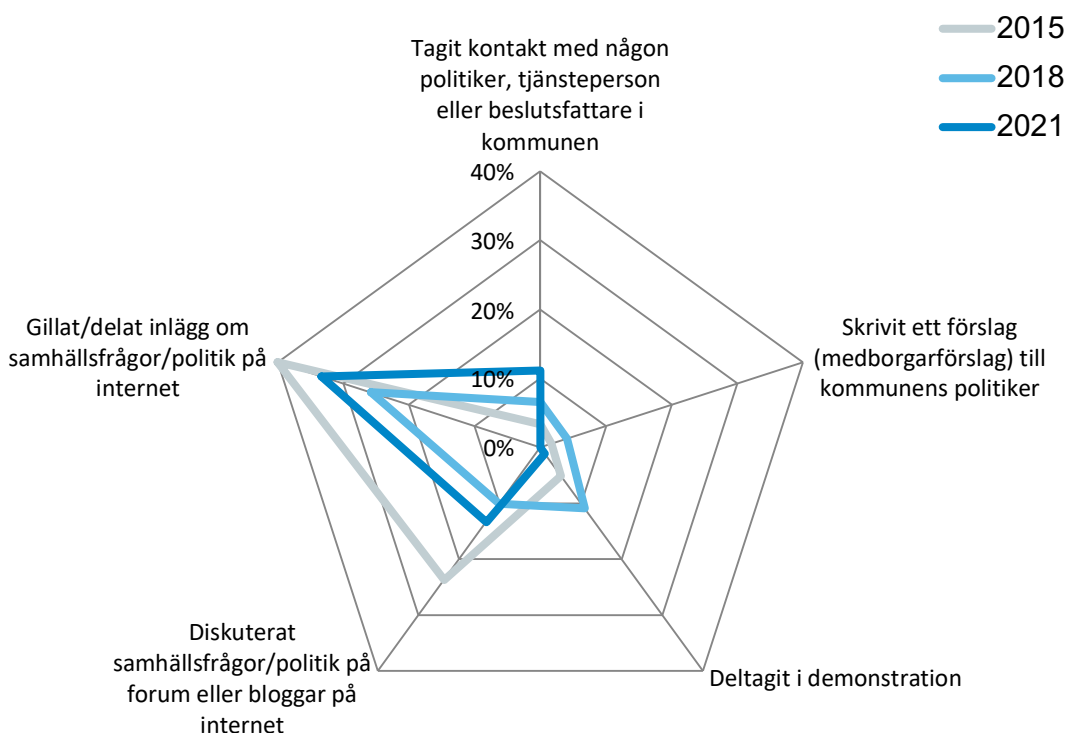
På högstadiet har andelen som gillat/delat inlägg om politik eller samhällsfrågor online ökat något sedan år 2018. Däremot har andelen som tagit kontakt med politiker/tjänsteperson och som skrivit medborgarförslag minskat. Även andelen som deltagit i en demonstration har minskat något.

D2b. Andel som gjort följande de senaste 12 månaderna: högstadiet, jämförelse över tid

På gymnasiet har andelen som gillat/delat inlägg online, som diskuterat samhällsfrågor/politik online och som tagit kontakt med politiker/tjänsteperson ökat från år 2018. Däremot är andelen som gillat/delat inlägg eller diskuterat samhällsfrågor/politik online lägre än år 2015. Andelen som skrivit medborgarförslag eller deltagit i en demonstration har minskat sedan år 2018.

D2c. Andel som gjort följande de senaste 12 månaderna: gymnasiet, Jämförelse över tid

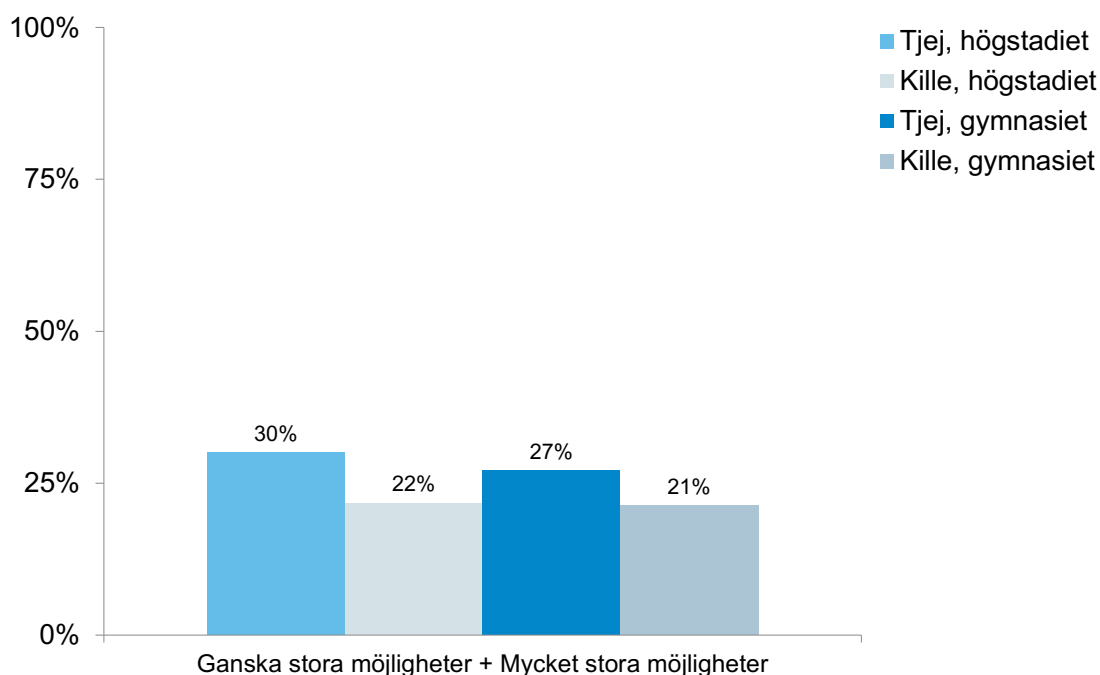
Möjligheter att påverka

En viktig faktor för att kunna öka ungas delaktighet i kommunen och samhället är att unga faktiskt ser att de har möjligheter att få sin röst hörd. När unga får inflytande över sin vardag och görs delaktiga i det lokala samhället skickas samtidigt signaler om att ungas röster tas på allvar och att det är möjligt att påverka i olika frågor, vilket främjar framtida politiskt deltagande.¹

Vad som framgår i diagram D3 är att tjejer ser mer positivt än killar på sina möjligheter att föra fram sina åsikter till dem som bestämmer i kommunen. 47 % av högstadiungdomarna och 53 % av gymnasieungdomarna svarar "vet ej" på denna fråga, vilket kan vara bra att vara medveten om. Fler unga i Orsa ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter att föra fram sina åsikter än Dalarnas regionsnitt, se tabell D3a. Jämfört med år 2018 har andelen killar som ser sig ha möjligheter minskat något, medan andelen tjejer som ser sig ha möjligheter i stället ökat något.

Frågan om möjligheter har även analyserats fördjupat. Det som framgår är att unga som ser sig ha små eller inga möjligheter att påverka även har ett lägre förtroende för vuxna och politiker. I övrigt framgår inga särskilt tydliga samband. De som ser sig ha små möjligheter vill påverka i lika hög grad som övriga och är lika engagerade och intresserade av politik och samhällsfrågor.

D3. Vilka möjligheter har du att föra fram dina åsikter till dem som bestämmer i kommunen? Andel som svarat "mycket stora" eller "ganska stora" möjligheter

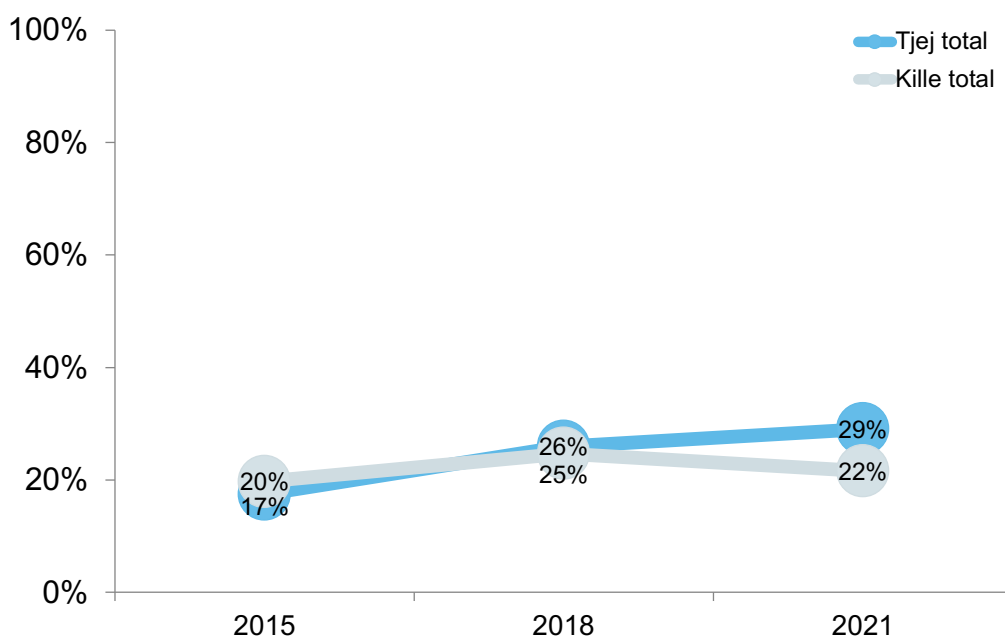

D3a. Andel som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter: Jämförelse med snittet i Dalarna

Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
26%	19%	24%	19%

¹ MUCF 2019: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå

D3b. Andel som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter: Jämförelse över tid

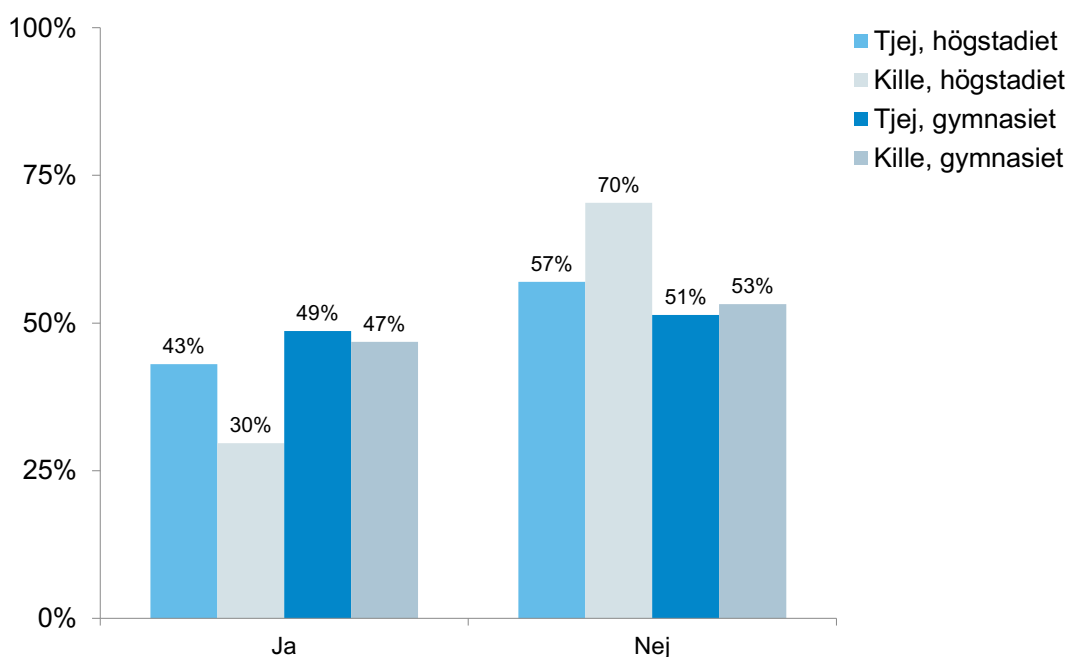

Vill vara med och påverka

Ungdomarna svarade på en fråga om huruvida de vill vara med och påverka i frågor i kommunen. I denna fråga framgår att killar i högstadiet i lägst grad svarar att de vill vara med och påverka, 30 %. Motsvarande andel bland högstadietjejer och gymnasieungdomar är 43-49 %.

Högstadiungdomarna i Orsa vill vara med och påverka vad som händer i kommunen i liknande utsträckning som snittet för Dalarna, se tabell D4a. Gymnasieungdomarna vill vara med och påverka i något högre grad än regionsnittet.

D4. Vill du vara med och påverka i frågor som rör din kommun?

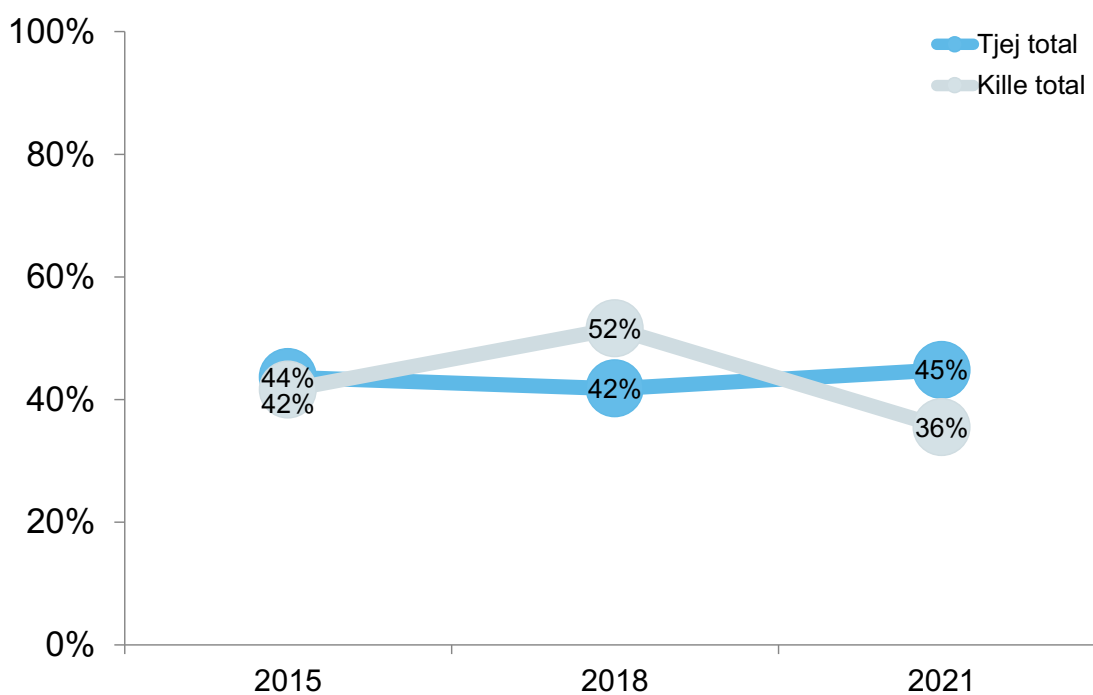

D4a. Andel som vill påverka i kommunen: Jämförelse med snittet i Dalarna

Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
37%	36%	48%	44%

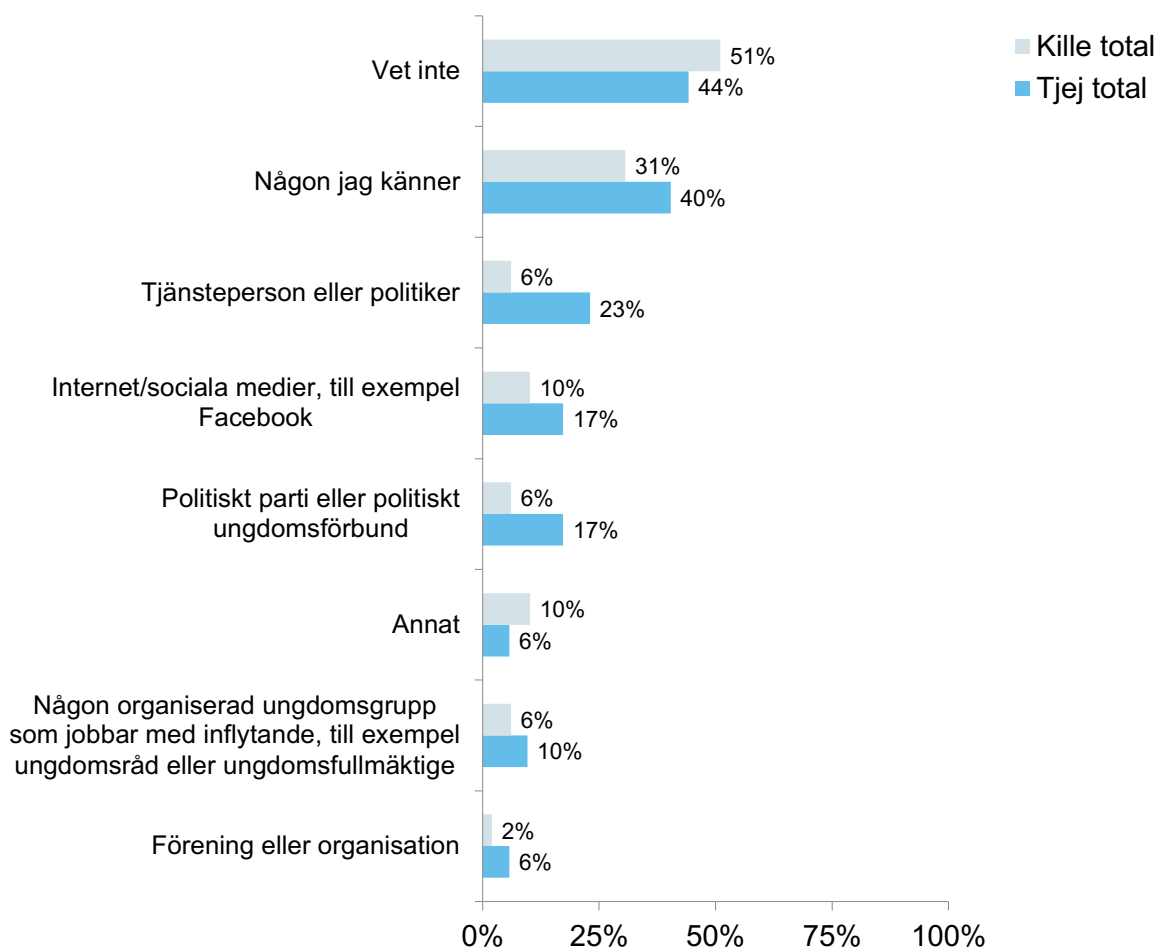
Andelen killar som vill påverka har minskat från år 2018, se diagram D4b nedan. Andelen tjejer som vill påverka är däremot på en liknande, men något högre, nivå än 2018.

D4b. Andel som vill påverka i kommunen: Jämförelse över tid

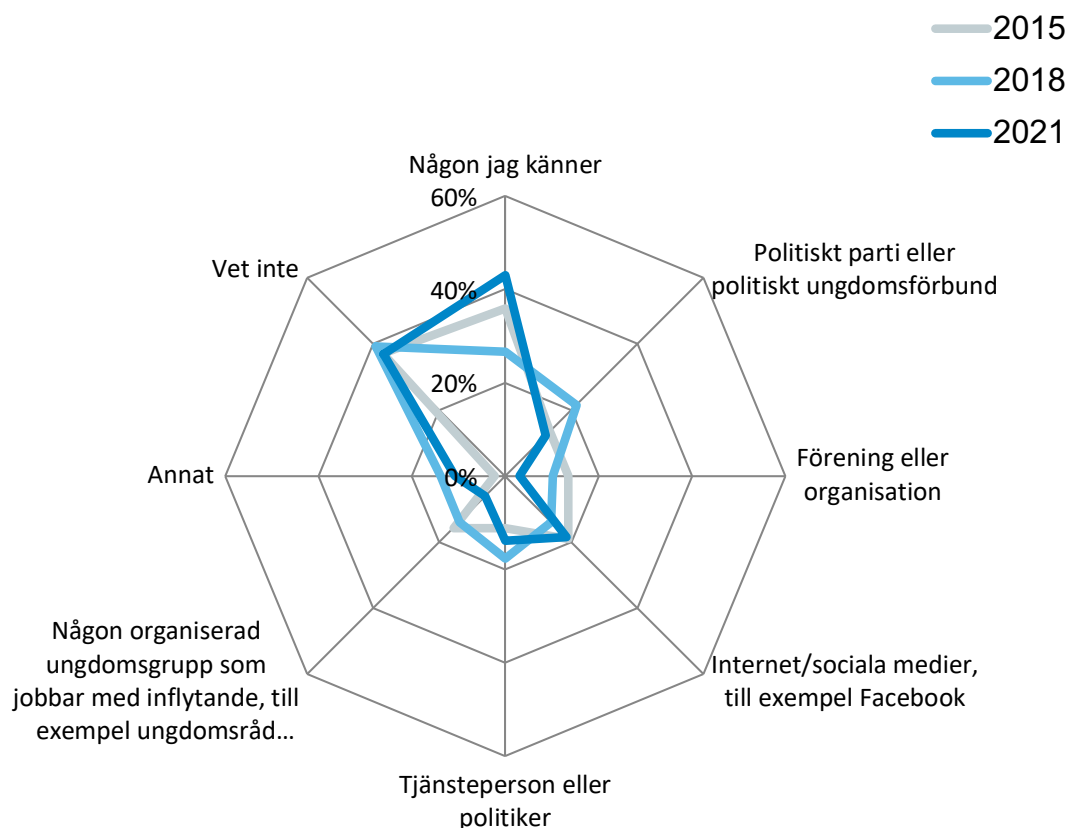
De som svarade att de vill påverka i kommunen fick en följdfråga gällande vem de skulle vända sig till om de ville påverka något. 51 % av killarna och 44 % av tjejerna svarar att de inte vet vart de skulle vända sig. Därefter svarar störst andel av ungdomarna att de skulle vända sig till någon de känner. Tjejer skulle i större utsträckning än killar vända sig till tjänstepersoner/politiker, politiska partier och internet/sociala medier.

**D4c. Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun?
Besvarades endast av de som svarat att de vill påverka**

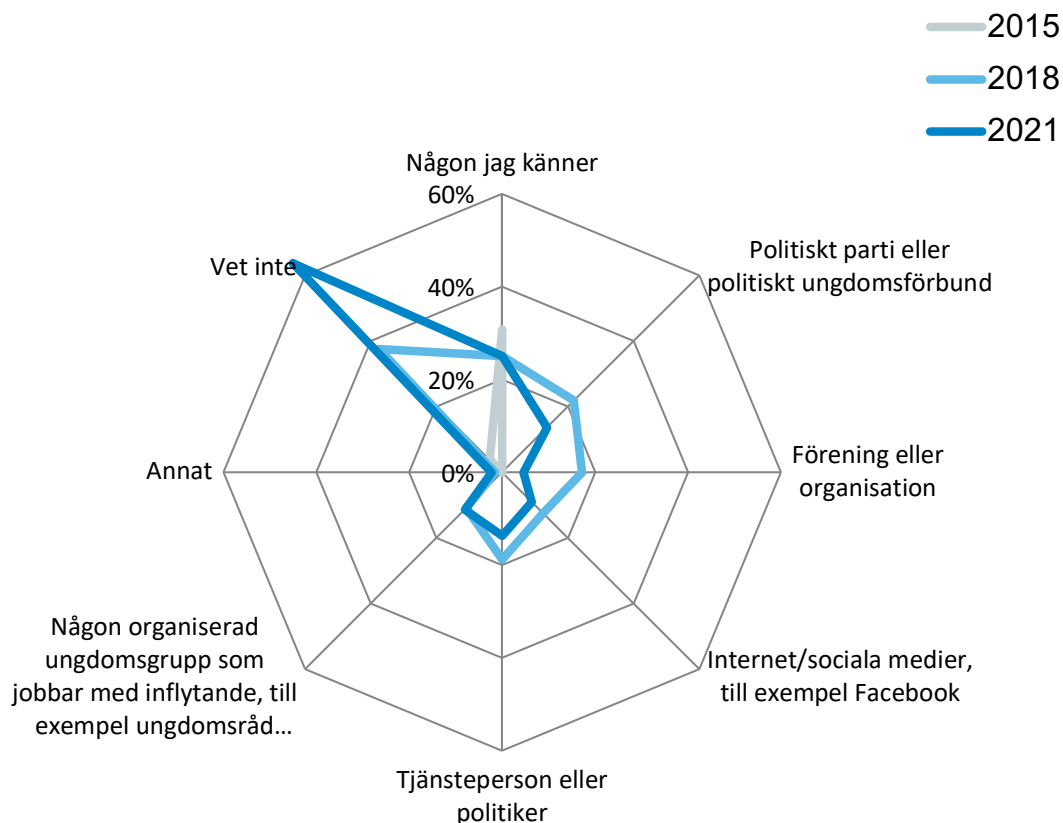

I diagrammen på följande sida redovisas frågan över tid. Det har skett förändringar i flera frågor både på högstadiet och gymnasiet. Vad som särskilt sticker ut är att andelen gymnasieungdomar som inte vet vart de skulle vända sig tydligt har ökat. På högstadiet har andelen som skulle vända sig till någon de känner ökat.

**D4c_1. Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun?
Besvarades endast av de som svarat att de vill påverka: högskolan, Jämförelse
över tid**

**D4c_2. Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun?
Besvarades endast av de som svarat att de vill påverka: gymnasiet, Jämförelse över
tid**

D4d. Vad vill du påverka?

Ungdomarna som svarade att de vill påverka kunde även i fritext ta upp vad för typ av frågor de skulle vilja påverka. Många kommenterar sådant som rör skolan, till exempel skolmaten och möjligheten att få mer hjälp. Även fritidsaktiviteter är något som flertalet ungdomar vill påverka. Exempelvis vill unga påverka utbudet av fritidsaktiviteter och ha mer resurser till olika idrotter. Många ungdomar vill påverka kollektivtrafiken och dess tider. Det finns också några som kommenterar att de tycker att ungdomar borde ha mer inflytande i allmänhet.

Ytterligare saker som nämns av enstaka unga är bland annat jakt, integration och segregation i samhället, bensinpriser, fördelning av budget och hantering av miljöfrågor i kommunen.

"Ungdomsgårdarna"

- Kille, gymnasiet

"Hur beslut som rör ungas tas, för de är vi som blir utsatta för dem då borde vi få vara med. Inte bara om vi vill ha en fritidsgård, men andra samhälls frågor som kommer att drabba min åldersgrupp. Bra eller dåligt"

-Tjej, gymnasiet

"Hur skolan lär ut på ett sätt så att barn och ungdomar tycker att det är roligt att gå till skolan"

- Kille, högstadiet

"Jag vill påverka skolmaten, kriminaliteten, itregrationen, skatten och speciellt bensinskatten"

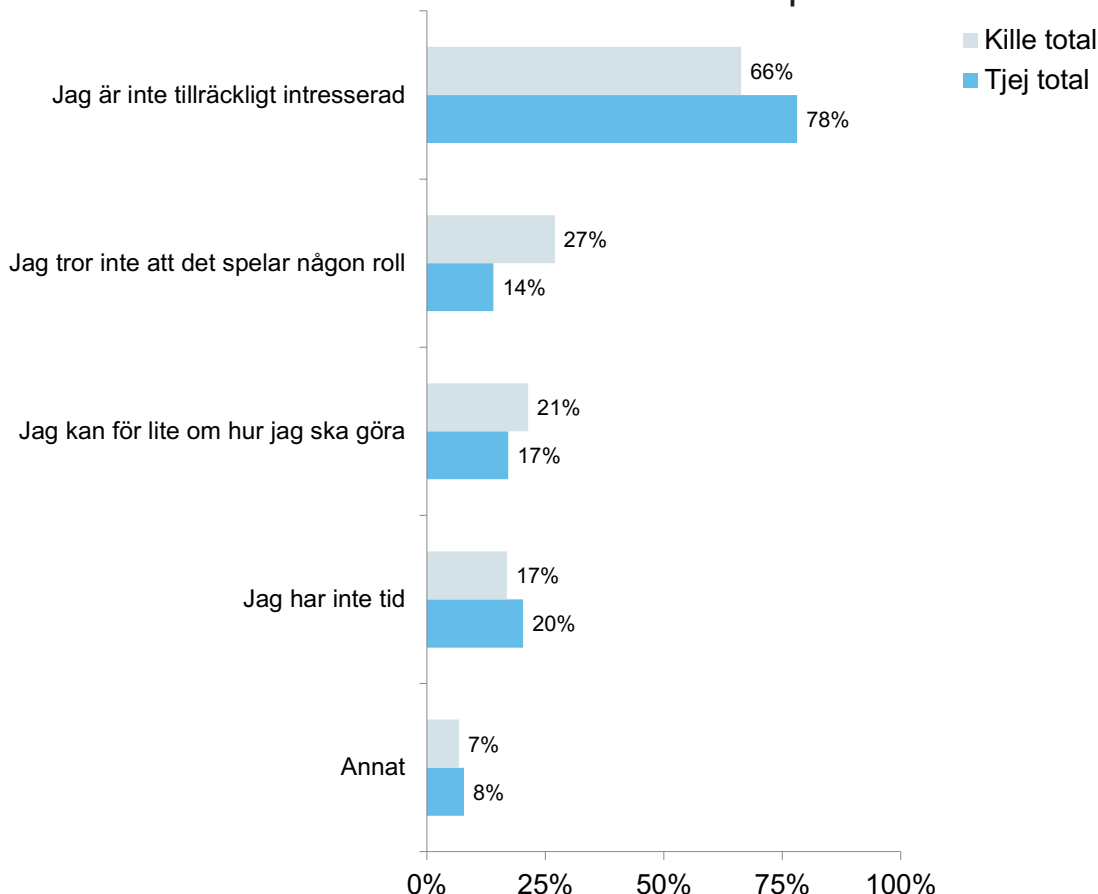
-Tjej, högstadiet

De som inte vill påverka

De som på fråga D4 svarade att de inte vill vara med och påverka i kommunen fick svara på en fråga om varför de inte vill det, se diagram D4f nedan.

66 % av killarna och 78 % av tjejerna svarar att de inte är tillräckligt intresserade. 27 % av killarna svarar att de inte tror de spelar någon roll, motsvarande andel bland tjejerna är 14 %. Något fler killar (21 %) än tjejer (17 %) svarar att de kan för lite om hur de ska göra. 17 % av killarna och 20 % av tjejerna svarar att de inte har tid. 17 % av killarna och 20 % av tjejerna svarar att de inte har tid. 7 % av killarna och 8 % av tjejerna svarar att de inte har tid.

D4f. Vilken eller vilka är anledningarna till att du inte vill vara med och påverka? Besvarades endast av de som svarat att de inte vill påverka

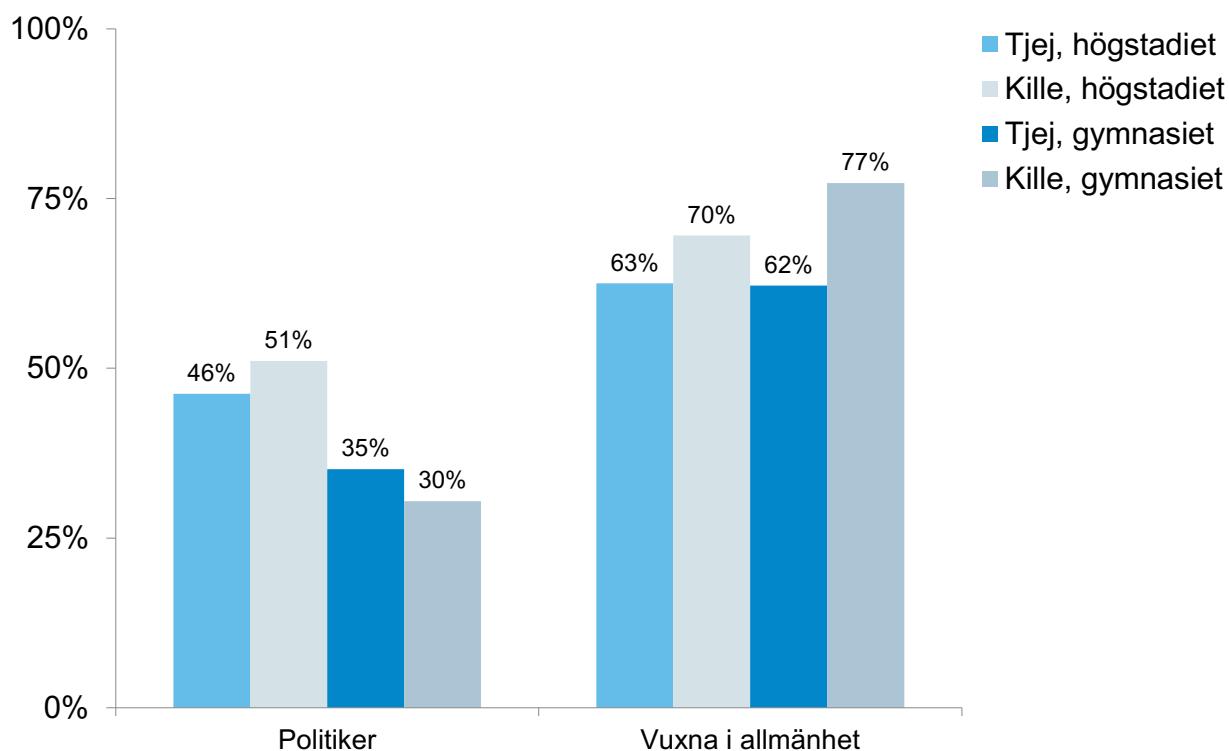

Förtroende för vuxna och politiker

Ungdomarna svarade på en fråga om hur stort förtroende de har för vuxna i allmänhet och en fråga om hur stort förtroende de har för politiker. 64 % av högstadieungdomarna och 69 % av gymnasieungdomarna svarar att de har ett högt förtroende för vuxna i allmänhet. Förtroendet för politiker är däremot lägre, 47 % bland högstadieungdomarna och 31 % bland gymnasieungdomarna. Tjejer har lägre förtroende för vuxna i allmänhet än killar, 62-63 %, jämfört med 70-77 % bland killarna. Vad gäller förtroendet för politiker sticker högstadiekillarna ut med ett högre förtroende än övriga, 51 %.

Vid en jämförelse med snittet i Dalarna framgår det att ungdomarna i Orsa har ett ungefär lika stort förtroende för politiker och vuxna som snittet, se tabell D5a på följande sida. Gymnasieungdomar svarar i något lägre grad än regionsnittet att de har förtroende för politiker. Förtroendet för politiker har ökat från år 2018, se diagram D5b på nästa sida. Förtroendet för vuxna i allmänhet är på samma nivå som år 2018 men på en lägre nivå än 2015.

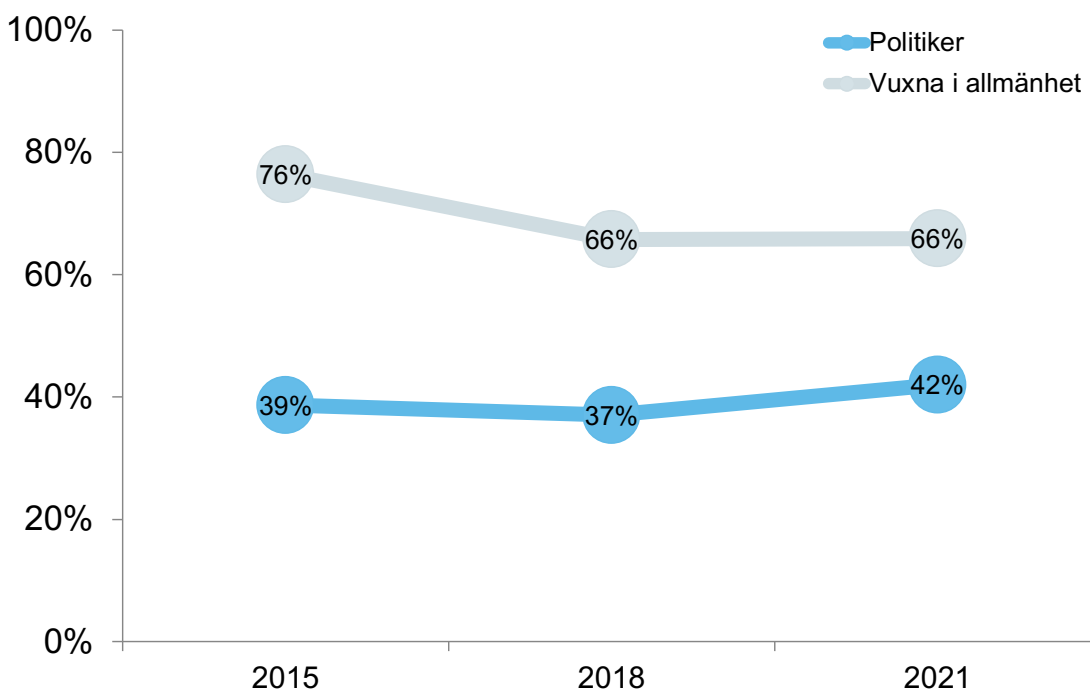
**D5. Hur stort eller litet förtroende har du för följande vuxna personer?
Andel som svarat "mycket stort" eller "ganska stort"**

**D5a. Andel med stort eller ganska stort förtroende för vuxna och politiker.
Jämförelse med snittet i Dalarna**

	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Politiker	47%	45%	31%	35%
Vuxna	64%	66%	69%	68%

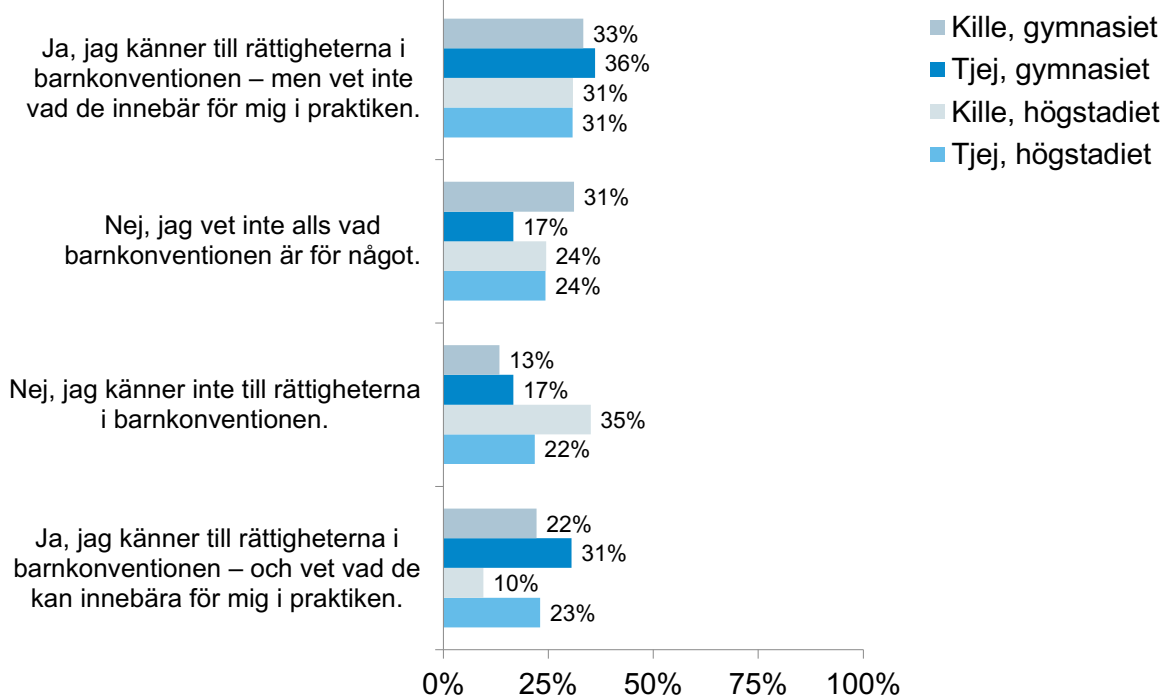
**D5b. Andel med stort eller ganska stort förtroende för vuxna och politiker.
Jämförelse över tid**

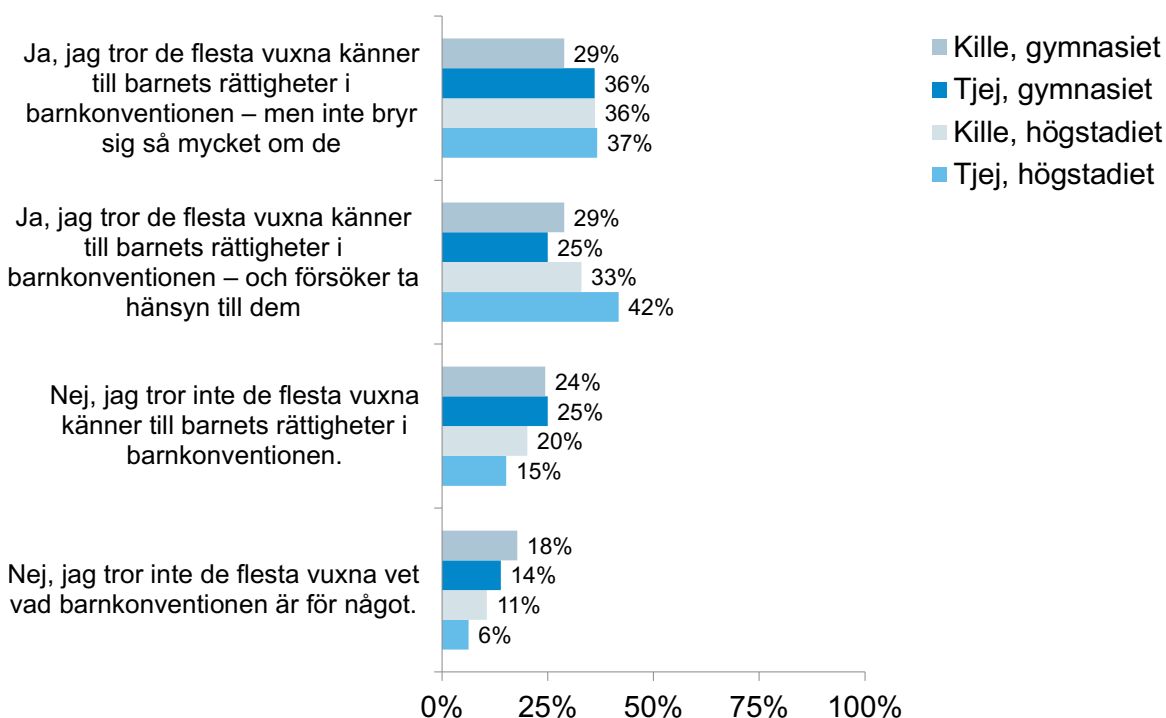
Barnkonventionen

I Lupp-enkäten ställdes även två frågor om barnkonventionen. Vad som framgår är att resultatet är relativt spritt. En andel mellan 17-31 % svarar att de inte alls vet vad barnkonventionen är för något. Killar i gymnasiet svarar detta i högre grad än övriga grupper. Ungefär var tredje ungdom i Orsa svarar att de känner till rättigheterna men att de inte vet vad det innebär i praktiken. I diagram D6b framgår det att en majoritet av ungdomarna tror att vuxna i någon mån känner till barnkonventionen.

D6a. Känner du till vilka rättigheter du har enligt barnkonventionen?

D6b. Tror du att vuxna i allmänhet känner till barnets rättigheter enligt barnkonventionen?

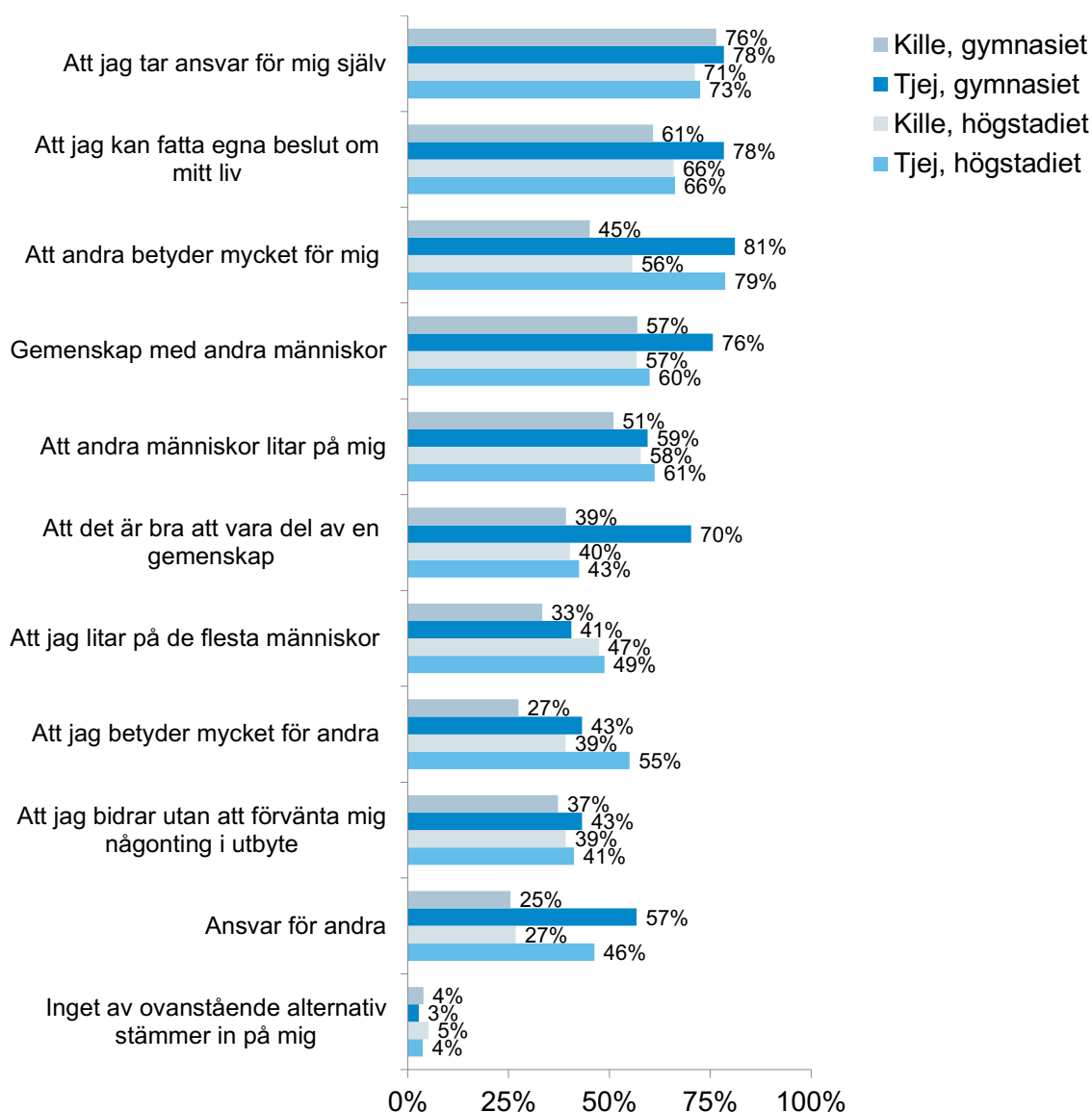

Ungas syn på delaktighet och gemenskap

Det ställdes även en regionspecifik fråga om ungas syn på gemenskap, möjlighet till självbestämmande och synen på sig själva och relationen till andra. Vad som framgår i diagram D7 är att majoriteten av ungdomarna i Orsa känner att de tar ansvar för sig själva och att de kan fatta egna beslut om sitt liv. Tjejer svarar att de flesta påstående-
na passar in på dem i högre utsträckning än killar. Majoriteten av ungdomarna känner också gemenskap med andra människor, och att andra människor litar på dem. Andelen som instämmer i att de tar ansvar för andra och bidrar utan att förvänta sig något i utbyte är lägre. Tjejer svarar att de tar ansvar för andra i mycket högre grad än killar gör. Hela 57 % av gymnasietjejerna instämmer i detta påstående, motsvarande andel bland gymnasiekillarna är 25 %. Gymnasietjejer svarar även större utsträckning än övriga att det är bra att vara del av en gemenskap. 4-5 % av högstadieungdomarna och 3-4 % av gymnasieungdomarna svarar att inget av alternativen stämmer in på dem.

Jämfört med regionsnittet instämmer ungdomarna i Orsa i lägre grad i att de känner ansvar för andra, se tabell D7a på nästa sida. Gymnasieungdomar instämmer även i lägre grad än snittet att de betyder mycket för andra och att det är bra att vara en del av en gemenskap. I övrigt är resultatet likt snittet.

D7. Vi vill att du berättar för oss vilka påståenden som passar in på dig. Här kan du välja flera alternativ. Jag känner:

D7a. Vi vill att du berättar för oss vilka påståenden som passar in på dig. Här kan du välja flera alternativ. Jag känner:

	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Gemenskap med andra människor	58%	58%	65%	66%
Ansvar för andra	37%	43%	39%	47%
Att jag tar ansvar för mig själv	72%	72%	77%	75%
Att det är bra att vara del av en gemenskap	43%	47%	52%	57%
Att jag bidrar utan att förvänta mig någonting i utbyte	41%	39%	39%	43%
Att jag kan fatta egna beslut om mitt liv	66%	66%	68%	70%
Att jag betyder mycket för andra	47%	44%	34%	42%
Att andra betyder mycket för mig	66%	63%	59%	62%
Att jag litar på de flesta människor	47%	43%	37%	39%
Att andra människor litar på mig	58%	55%	56%	57%
Inget av ovanstående alternativ stämmer in på mig	4%	6%	3%	4%

E. Trygghet

Att så många unga som möjligt får trygga uppväxtvillkor möjliggör en bra start i livet och goda möjligheter att utvecklas.

Utsatthet för mobbning, kränkningar, trakasserier och våld påverkar hälsan och känslan av trygghet hos unga. MUCF konstaterar att en av de faktorer som påverkar ungas hälsa i störst utsträckning är om man under den senaste tiden har blivit utsatt för någon form av mobbning, men även andra former av utsatthet tas upp (hot, misshandel, utnyttjande).¹ Otrygghet och utsatthet kan även påverka den utsattes möjligheter till kunskapsutveckling i skolan och således potentiellt påverka möjligheterna för individen i framtiden.

Enligt SCB så ökar mobbningen och otryggheten i skolan och detta gäller både pojkar och flickor.² Förutom ökad mobbning och otrygghet i skolan syns även en negativ utveckling vad gäller ungas rapportering av mobbning och hot på nätet.³ Att få bukt med denna typ av problem är därmed väldigt viktigt.

"Jag vill påverka skolmaten, kriminaliteten, itregrationen, skatten och speciellt bensinskatten"

- Tjej i högstadiet svarar på frågan om vad hon skulle vilja påverka i kommunen

1 MUCF 2007: Fokus 07: En analys av ungas hälsa och utsatthet

2 SCB 2020: Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige

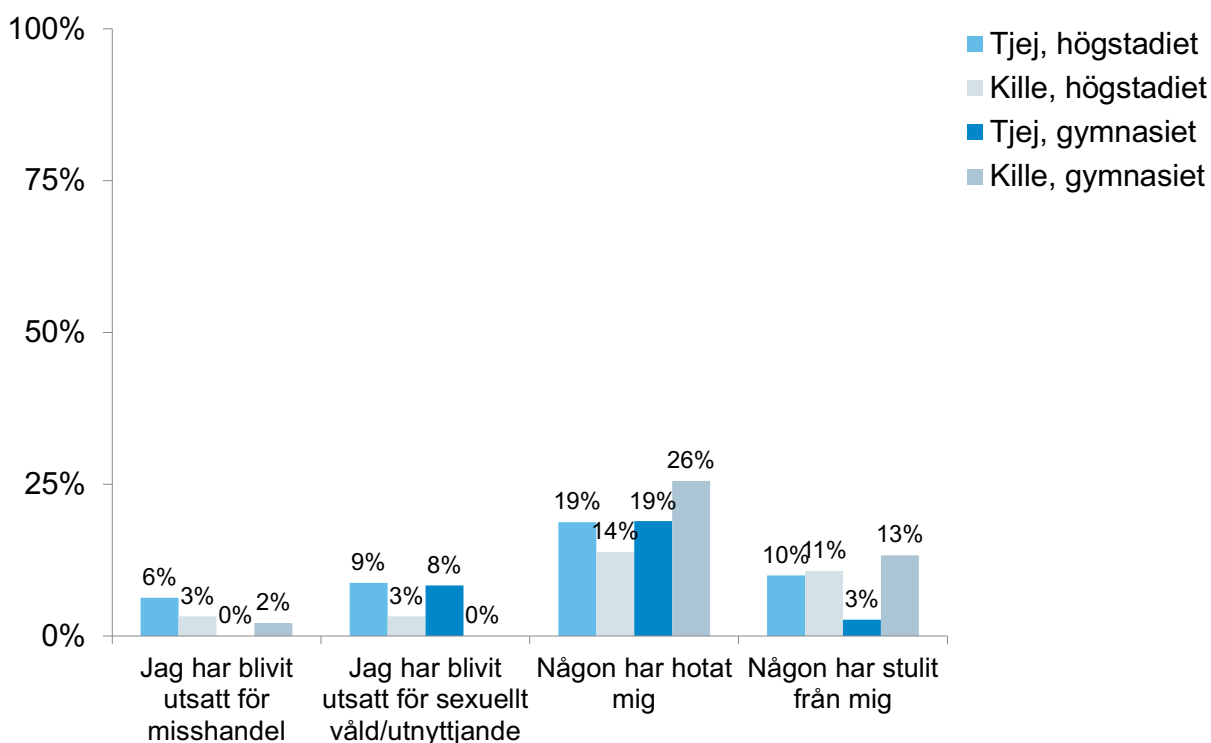
3 Statens medieråd: Ungar och medier 2019

Utsatthet för brott och otrygga situationer

I enkäten ställdes en fråga om huruvida man har blivit utsatt för brott eller någon otrygg situation de senaste sex månaderna. Störst andel svarar att de har utsatts för hot och stöld. Det finns även skillnader mellan könen. Gymnasiekillarna svarar i högre grad än gymnasietjejerna att de utsatts för hot och stöld. Tjejer, både i högstadiet och gymnasiet, svarar däremot i högre grad än killarna att de utsatts för sexuellt våld / utnyttjande. Bland tjejerna svarar 8-9 % att de utsatts för sexuellt våld/utnyttjande, att jämföra med 0-3 % av killarna. En ytterligare sak som sticker ut är att högstadietjejerna i högre grad än övriga utsatts för misshandel, 6 %, jämfört med 0-3 % av högstadiekillarna och gymnasieungdomarna.

Högstadieungdomarna i Orsa har utsatts för hot och stöld i något lägre grad än regionsnittet för Dalarna år 2021. Gymnasieungdomar har blivit hotade i högre grad än regionsnittet, men något färre gymnasieungdomar har utsatts för stöld och misshandel. Ungdomarna i Orsa har blivit utsatta för sexuellt våld/utnyttjade i samma utsträckning som regionsnittet.

E1. Nu vill vi att du tänker tillbaka på de senaste sex månaderna. Har något av detta hänt dig? Andel som svarat "ja"

E1a. Har något av detta hänt dig?

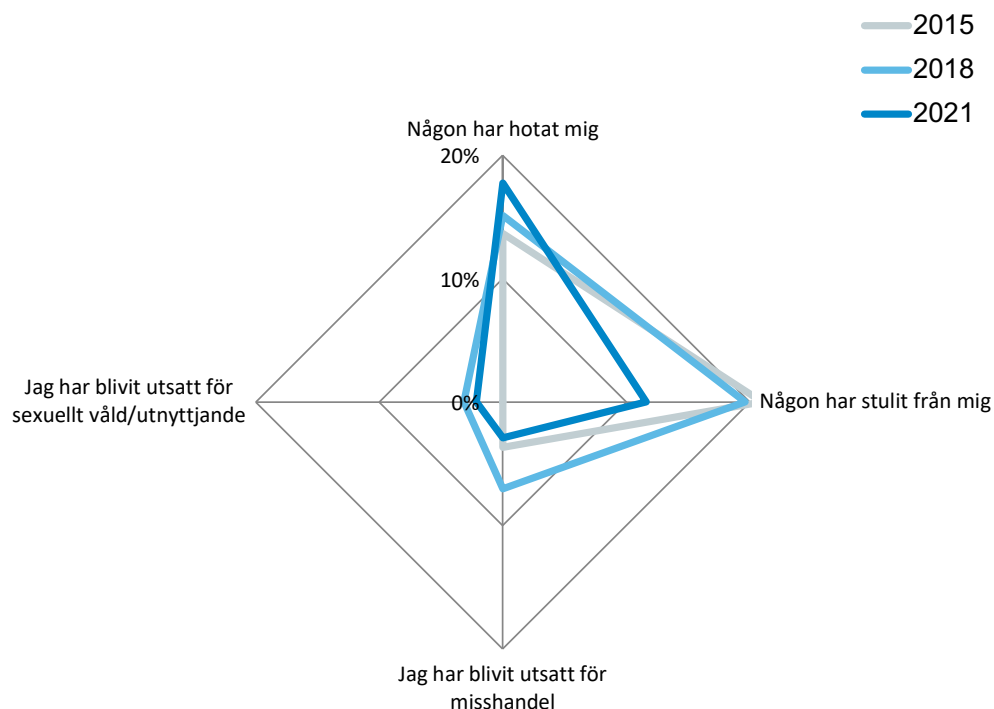
Andel som svarat "ja": Jämförelse med snittet i Dalarna

	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Någon har hotat mig	15%	19%	23%	17%
Någon har stulit från mig	10%	14%	9%	12%
Jag har blivit utsatt för misshandel	4%	5%	1%	5%
Jag har blivit utsatt för sexuellt våld/utnyttjande	6%	6%	6%	6%

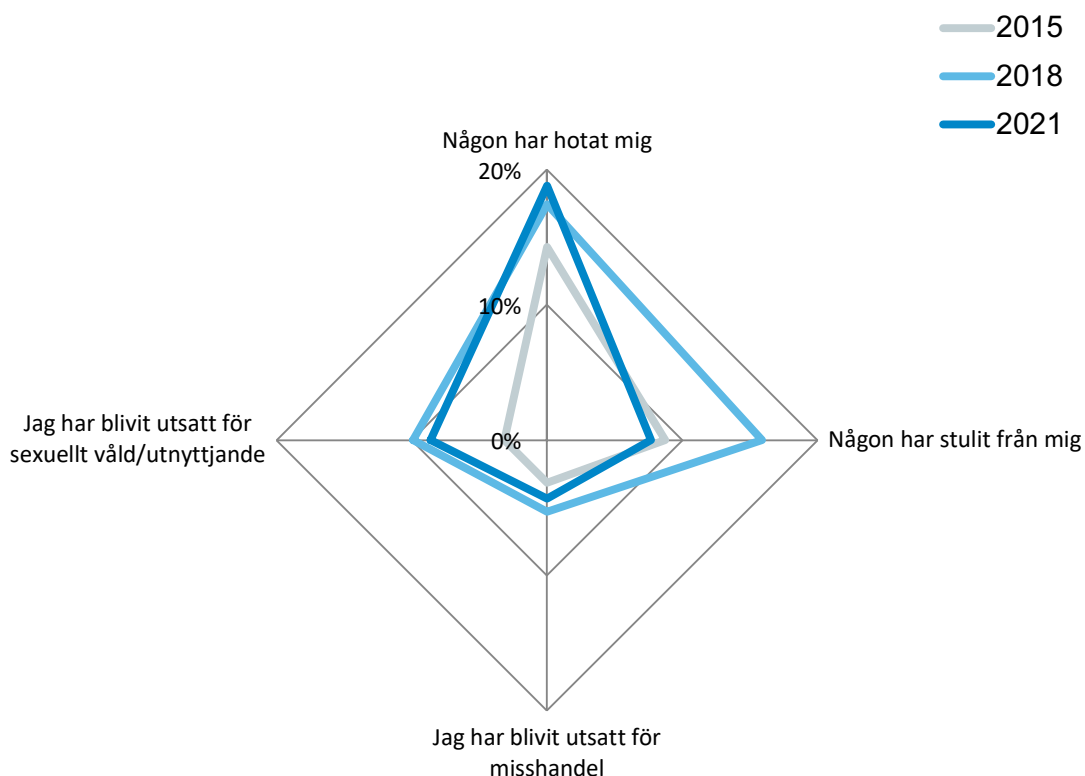
Bland killarna har andelen som utsatts för stölder och misshandel minskat tydligt, se diagram E1b. Däremot är det en något högre andel som i år svarar att de utsatts för hot.

Bland tjejerna framgår det att andelen som utsatts för stöld har minskat tydligt sedan år 2018, se diagram E1c.

E1b. Har något av detta hänt dig? Andel som svarat "ja": Jämförelse över tid, kille

E1c. Har något av detta hänt dig? Andel som svarat "ja": Jämförelse över tid, tjej

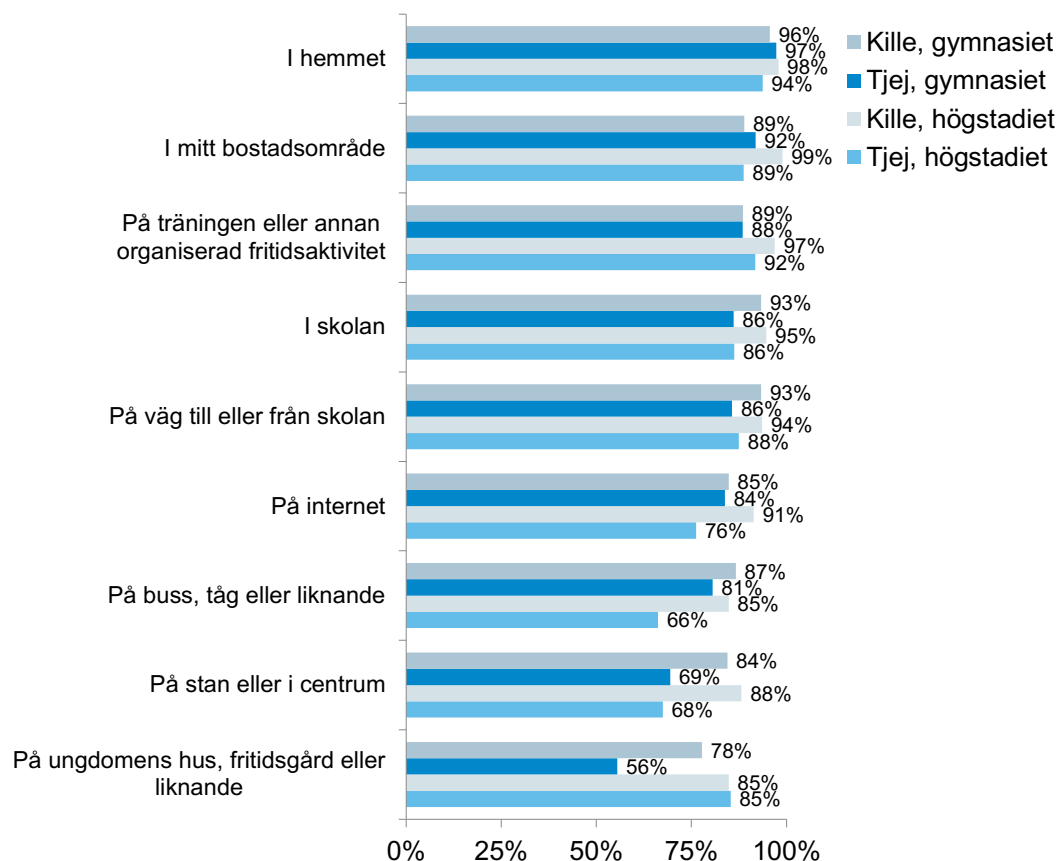

Trygghet på olika platser

Ungdomarna fick svara på en fråga om hur trygga de upplever att de är på olika fysiska platser i kommunen och på internet. Som det framgår i diagram E2 nedan svarar en stor andel att de alltid eller oftast är trygga på träningen/sin fritidsaktivitet, hemma, i bostadsområdet, i skolan, och på väg till eller från skolan. Bland tjejer i högstadiet är tryggheten dock lägre på internet och i kollektivtrafiken. Tryggheten på stan/ i centrum är lägre för tjejer i både högstadiet och gymnasiet. Gymnasietjegers trygghet är mycket lägre än övrigas på fritidsgårdar.

E2. Hur ofta känner du dig trygg på följande ställen?*

Andel som svarat att de "alltid" eller "oftast" är trygga

E2a. Andel som svarat att de oftast eller alltid känner sig trygga: Jämförelse med snittet i Dalarna*

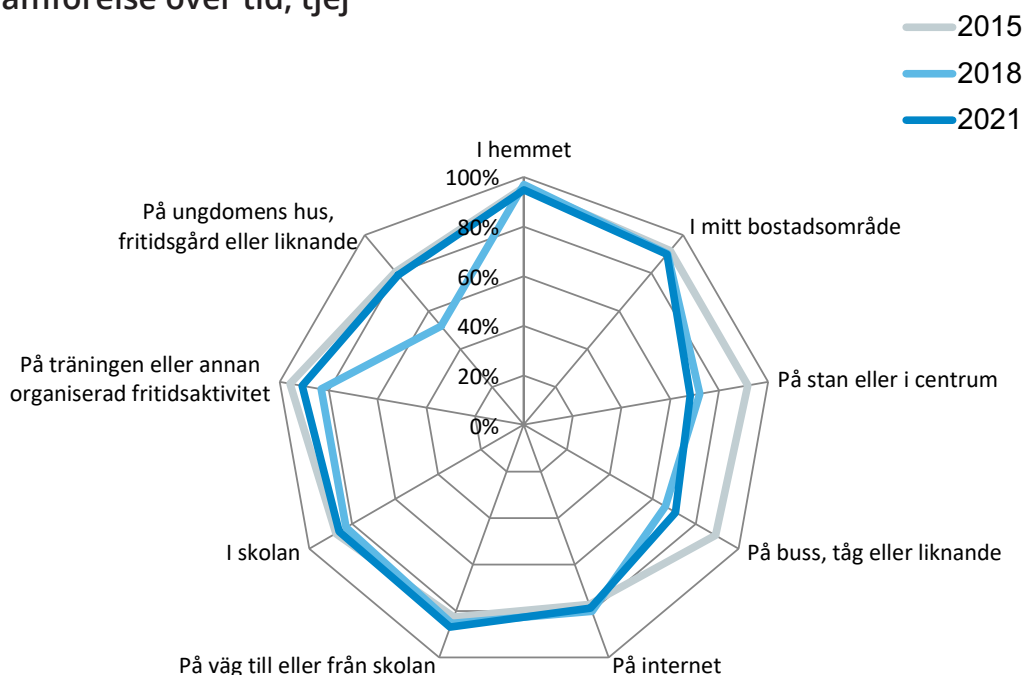
	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
I hemmet	96%	97%	97%	96%
I mitt bostadsområde	94%	94%	91%	94%
På stan eller i centrum	78%	78%	78%	76%
På buss, tåg eller liknande	77%	75%	83%	76%
På internet	83%	88%	82%	86%
På väg till eller från skolan	91%	91%	87%	92%
I skolan	91%	86%	90%	93%
På träning eller annan organiserad fritidsaktivitet	95%	91%	88%	92%
På ungdomens hus, fritidsgård eller liknande	86%	81%	68%	76%

*Siffrorna i diagrammet och tabellen ovan visar endast de som svarat på frågan, d.v.s. svarsalternativet "ej aktuellt" är borträknat. Andelen som svarat "ej aktuellt" på fritidsgårdsalternativet varierar mellan 51-76 %. Andelen som svarat "ej aktuellt" på träning/fritidsaktivitet varierar mellan 22-31%.

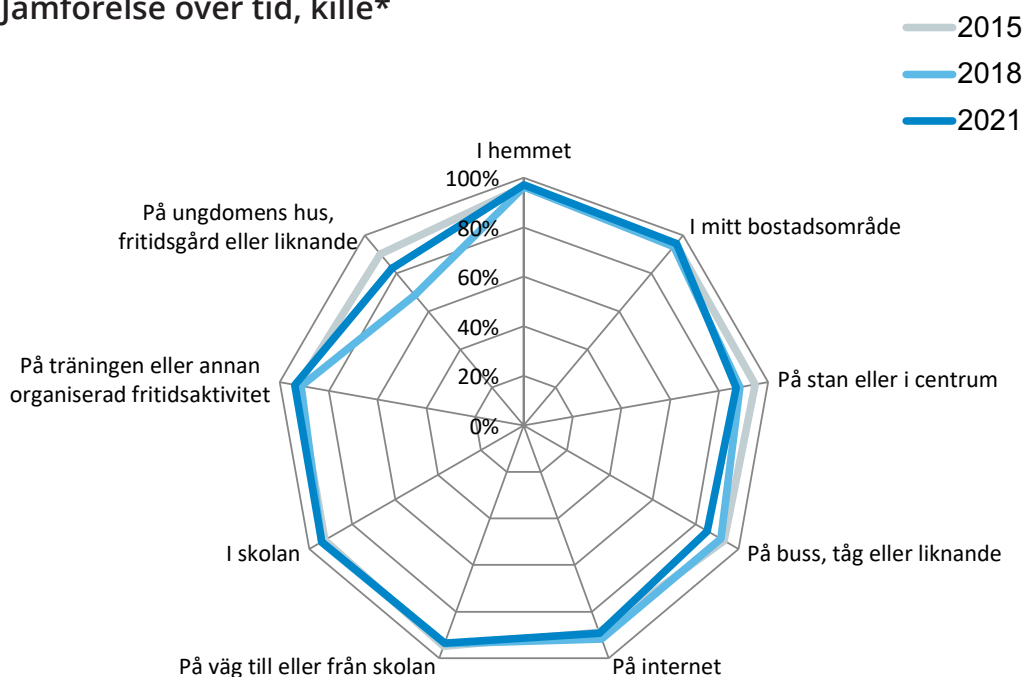
I tabell E2a på föregående sida kan ses att högstadieungdomar i Orsa känner sig mindre trygga på internet men mer trygga i skolan och på ungdomens hus/fritidsgårdar än regionsnittet i Dalarna. Orsas gymnasieungdomar känner sig mer trygga i kollektivtrafiken än regionsnittet, men mindre trygga på väg till eller från skolan och på ungdomens hus/fritidsgårdar.

I diagrammen nedan som redovisar den upplevda tryggheten över tid kan vi se att det skett en tydlig positiv utveckling gällande upplevd trygghet på ungdomens hus/fritidsgårdarna. Förändringen är störst bland tjejer. Detta är en fråga som Orsa kommun jobbat väldigt mycket med sedan år 2018 och det är tydligt att arbetet gett effekt. I övrigt är andelen som är trygga på en liknande nivå som år 2018.

**E2b. Andel som svarat att de oftast eller alltid känner sig trygga:
Jämförelse över tid, tjej***

**E2c. Andel som svarat att de oftast eller alltid känner sig trygga:
Jämförelse över tid, kille***

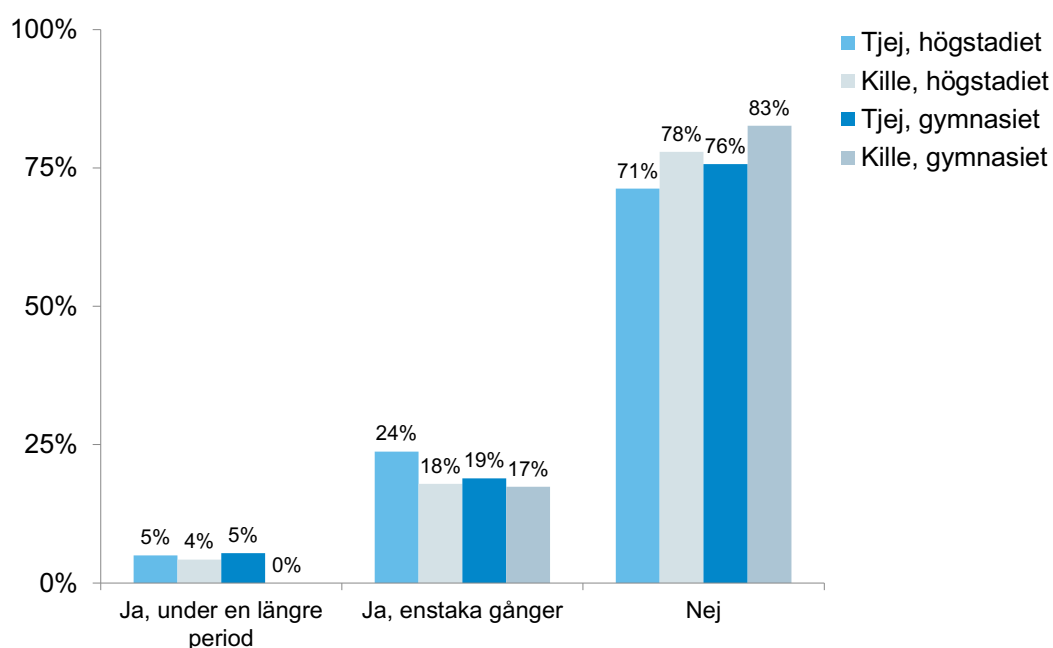
Mobbning och trakasserier

I denna del redovisas frågor som rör utsatthet för mobbning och trakasserier. Som tidigare nämnt är utsatthet för mobbning något som tydligt påverkar hälsan. Nya studier pekar även på att mobbning har ökat i Sverige bland unga.¹

Vad som framgår är att 0-5 % av ungdomarna i Orsa svarar att de utsatts för mobbning under en längre period. Högstadietjejer svarar i högst utsträckning att de blivit utsatta enstaka gånger. Killarna i gymnasiet svarar i lägst grad att de utsatts. Ungdomarna i Orsa har utsatts för mobbning i liknande eller samma grad som snittet i Dalarna, se tabell E3a. Över tid har andelen tjejer som säger att de utsatts minskat något sedan år 2018, se diagram E3b. Andelen utsatta killar är på en liknande nivå som år 2018, men har ökat sedan år 2015.

Som det framgår i diagram E3c på följande sida har majoriteten av de som utsatts svarat att det skett i skolan (62-69 %). 28 % av tjejerna och 21 % av killarna har utsatts på internet/i mobilen. Killar anger i högre grad än tjejer att de blivit utsatta på flera olika ställen. Exempelvis anger 17 % av killarna att de blivit utsatta på väg till eller från skolan, motsvarande andel bland tjejerna är 0 %. Däremot svarar 16 % av tjejerna att de blivit utsatta i hemmet, motsvarande andel bland killarna är 10 %.

E3. Under de senaste sex månaderna, har du blivit mobbad, trakasserad eller utfryst?

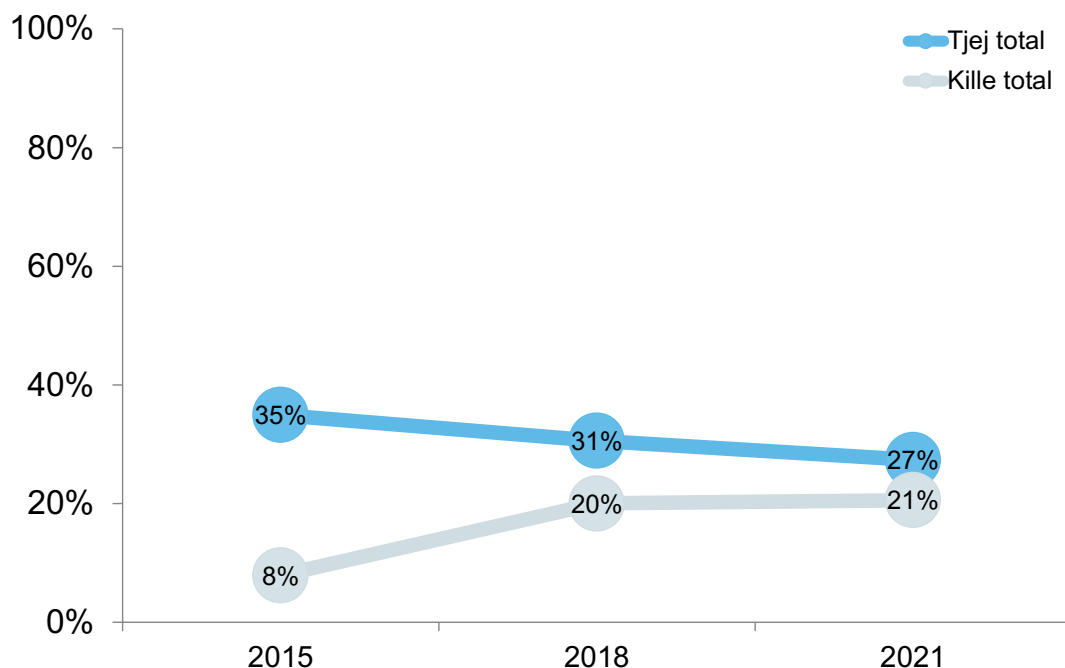

E3a. Andel som svarat "ja, längre period" eller "ja, enstaka gånger" på frågan om mobbning/trakasserier/utfrysning: Jämförelse med snittet i Dalarna

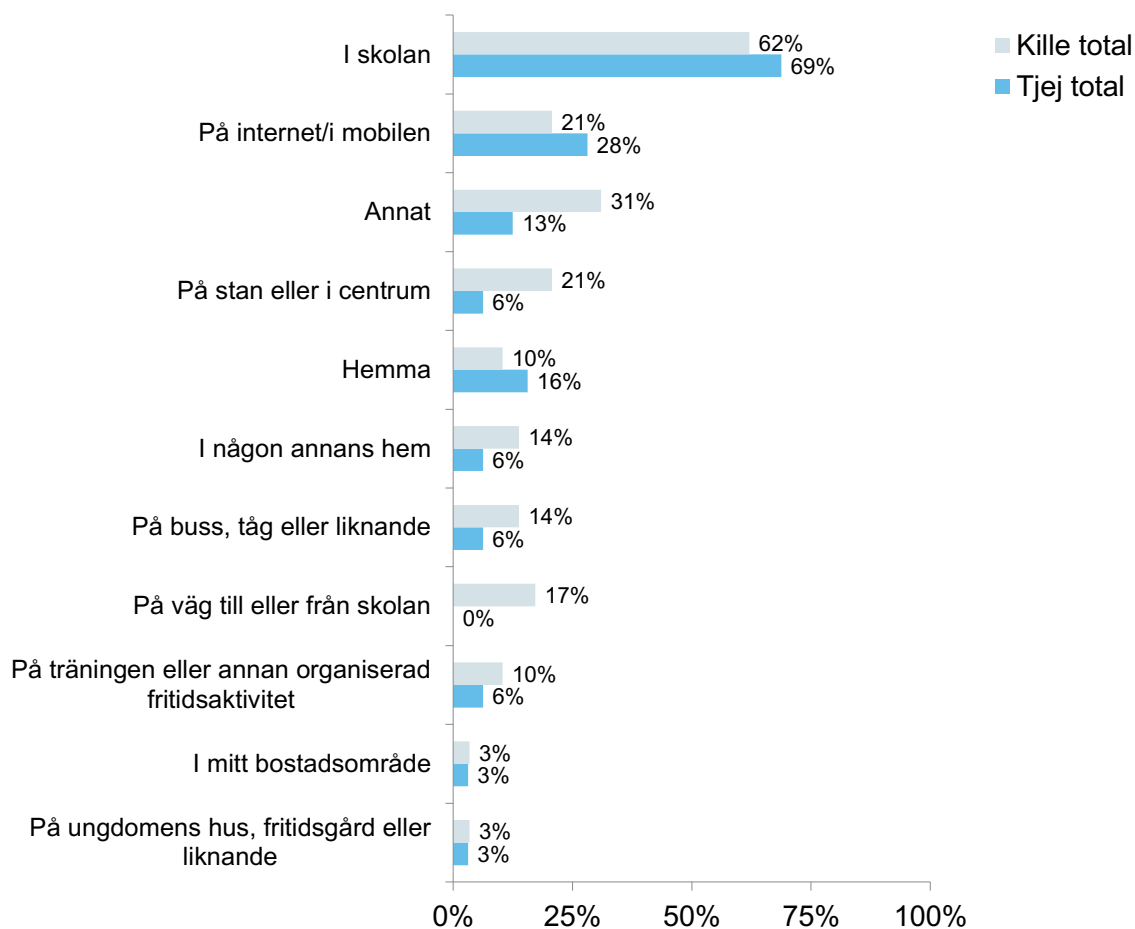
Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
26%	28%	20%	20%

¹ SCB 2020: Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige

E3b. Andel som svarat "ja, längre period" eller "ja, enstaka gånger" på frågan om mobbning/trakasserier/utfrysning: Jämförelse över tid

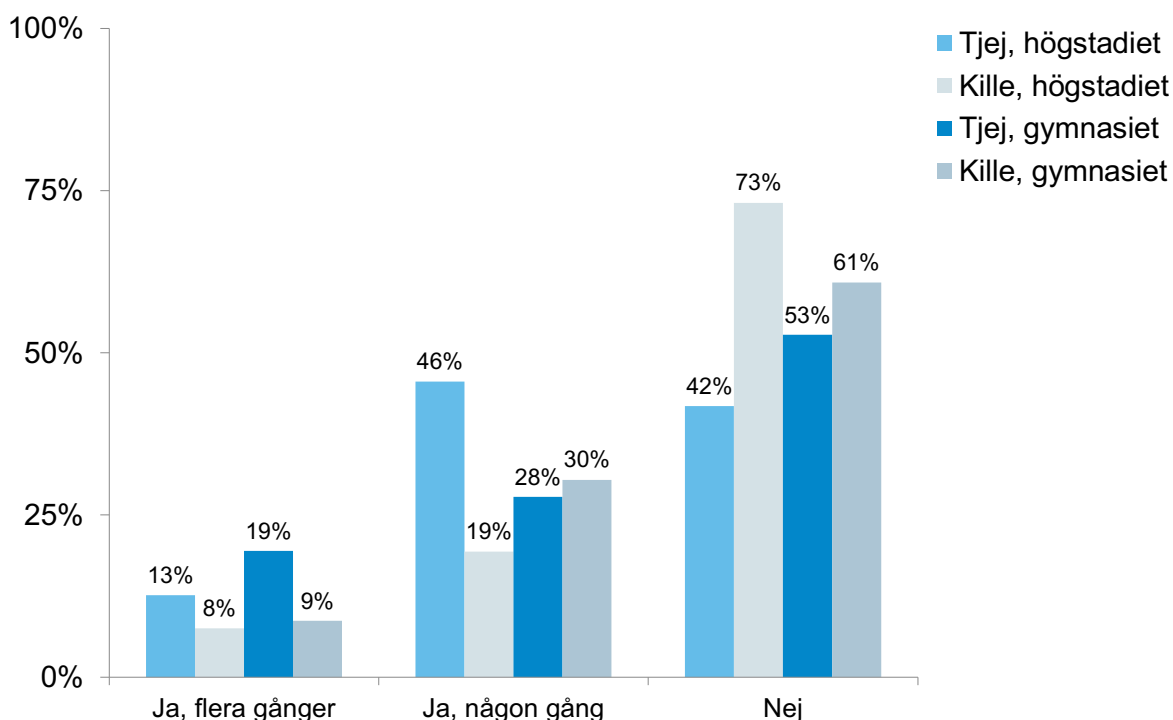
E3c. Var blev du mobbad, trakasserad eller utfrysad? Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för mobbning/trakasserier/utfrysning

Orättvis behandling

Ungdomarna fick även ange om de blivit orättvist behandlade på ett sätt som gjort att de mått dåligt. Här framgår att tjejer i både högstadiet och gymnasiet har blivit utsatta i högre grad än killar. 19 % av gymnasietjejerna anger att de utsatts flera gånger. Högstadiekillar anger i lägst grad att de har blivit utsatta. Andelen som utsatts i gymnasiet är något högre i Orsa jämfört med regionsnittet, se tabell E4a.

E4. Har du, under de senaste sex månaderna, upplevt att du har blivit orättvist behandlad på ett sätt så att du har mått dåligt?

E4a. Andel utsatta för orättvis behandling flera gånger eller någon gång: Jämförelse med snittet i Dalarna

Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
43%	40%	44%	40%

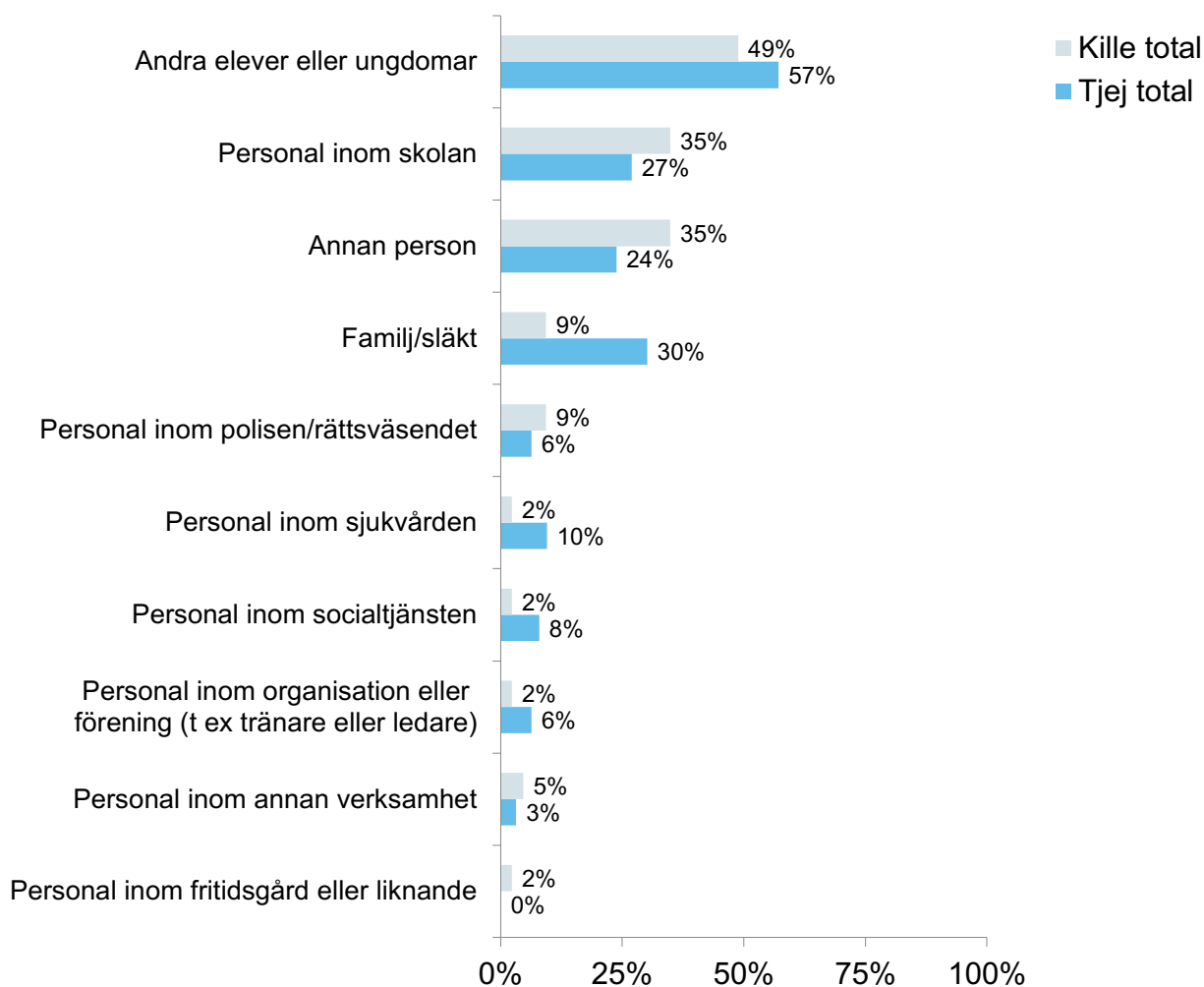
De ungdomar som utsatts fick även svara på en fråga om vem som utsatte dem för orättvis behandling. Det vanligaste är att ha utsatts av andra elever eller ungdomar. Det är också vanligt att ha utsatts av personal inom skolan, vilket 35 % av killarna och 27 % av tjejerna svarar. En relativt stor andel av tjejerna, 30 %, har även utsatts av familj/släkt. Motsvarande andel bland killarna är 9 %. Fler killar (35 %) än tjejer (24 %) svarar att de blivit utsatta av en annan person.

På följande sida framgår i diagram E4c att drygt hälften av tjejerna och 44 % av killarna som utsatts för orättvis behandling inte vet varför de blivit utsatta. En andel om 14 % av tjejerna anger att de blivit utsatta på grund av sin ålder medan 21 % av killarna anger att de blivit utsatta på grund av sitt utseende. 17 % av tjejerna och 33 % av killarna anger att de blivit utsatta av annan orsak än de listade alternativen.

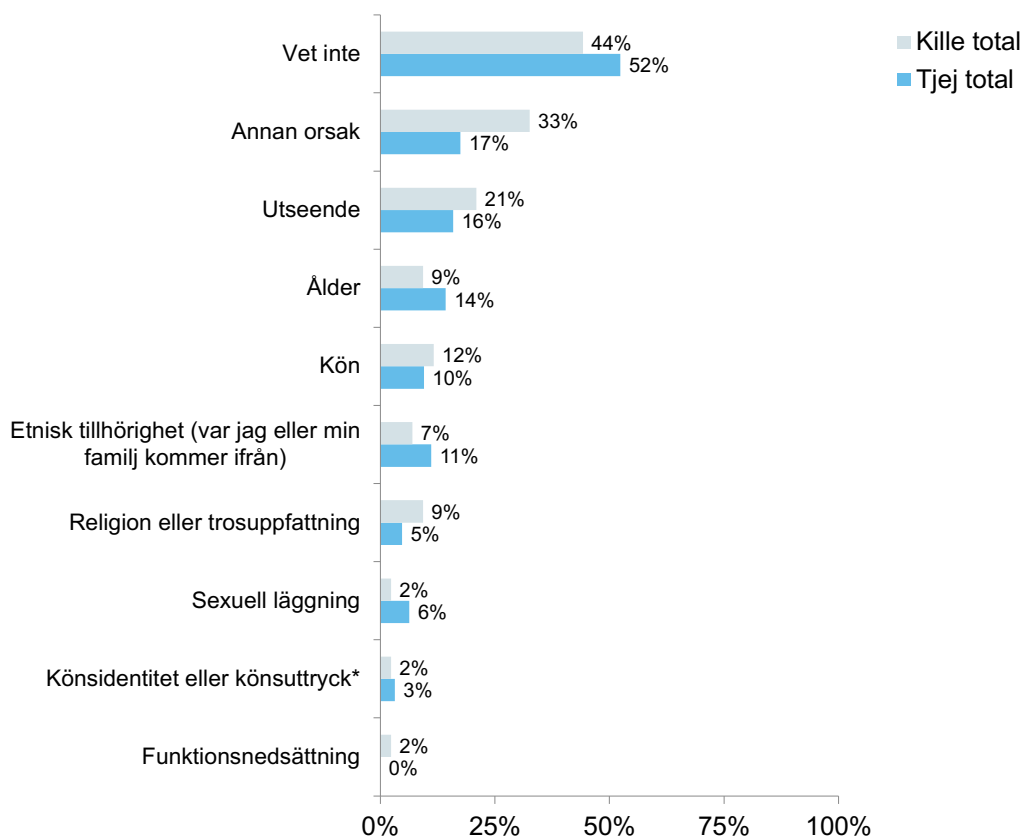
På följande sida i diagram E5 ser vi också att en majoritet av ungdomarna vet vart de kan vända sig om de blir illa behandlade eller mår dåligt. Gymnasietjejer har i högst grad (94 %) svarat att de vet vart de kan vända sig. Ungdomarna i Orsa vet vart de kan vända sig i liknande grad som regionsnittet, se tabell E5a.

E4b. Vem eller vilka har du känt dig orättvist behandlad av?

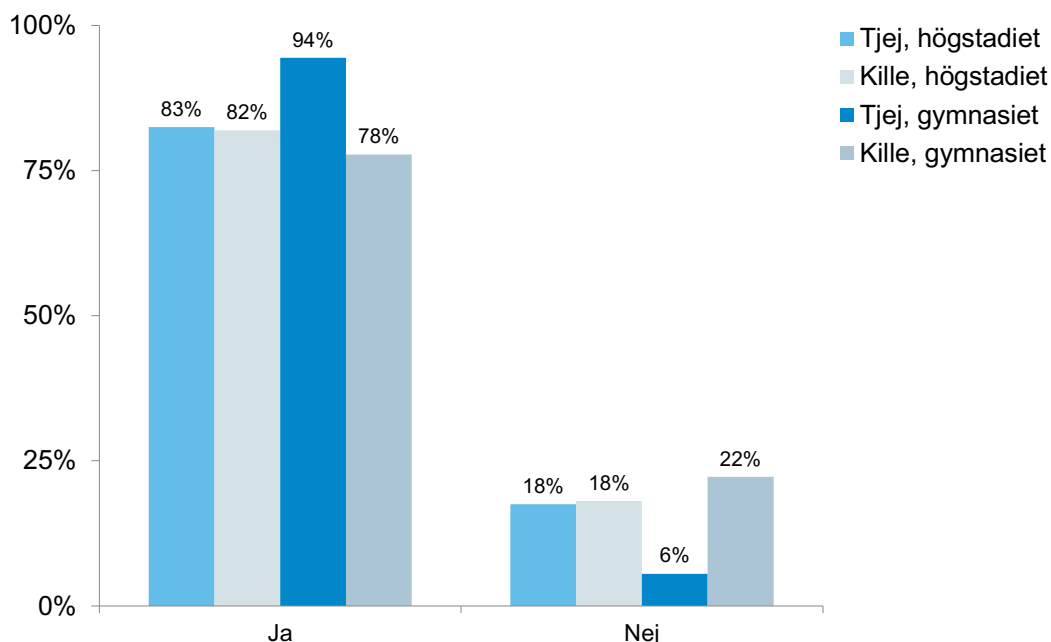
Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för orättvis behandling

**E4c. Av vilken eller vilka orsaker tror du att du blev orättvist behandlad?
Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för orättvis behandling**

E5. Vet du vart du kan vända dig för att få stöd om du skulle bli illa behandlad eller må dåligt?

E5a. Andel ja: Jämförelse med snittet i Dalarna

Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
82%	82%	83%	80%

”Samlingar varje vecka för ungdomar och prata om deras liv”

– Kille på högstadiet svarar på frågan om vad Orsa borde veta för att göra kommunen bättre för unga

F. Hälsa

I Lupp-enkäten finns ett avsnitt som rör ungas hälsa. En god hälsa tidigt i livet leder till att unga kan skapa goda sociala relationer och tillgodogöra sig utbildning. Detta påverkar i sin tur bland annat möjligheterna till trygghet, arbete och inkomst. Ungas hälsa är därför avgörande för flertalet andra aspekter senare i livet. Idag finns det dock stora skillnader i ungas hälsa, bland annat utifrån om man är kille eller tjej, vilken bakgrund man har och familjens ekonomiska situation. Det finns också hälsoskillnader mellan personer i särskilt utsatta situationer och den övriga befolkningen. Särskilt tydliga är dessa skillnader för personer med funktionsnedsättning, hbtq-personer och vissa nationella minoriteter.¹

Ungas hälsa, i synnerhet den psykiska hälsan, har uppmärksammats i ett flertal rapporter under de senaste tiden. Det konstateras att de flesta ungdomar i Sverige mår bra, men att psykisk ohälsa och psykosomatiska besvär har ökat betydligt de senaste årtiondena, för att under de senaste åren ha stannat på en relativt hög nivå i jämförelse med resten av befolkningen.

Varför ungas psykiska hälsa försämrats verkar bero på flera olika orsaker. Folkhälsomyndigheten konstaterar i en rapport från 2019 att brister i skolans funktion troligen är en orsak till att psykosomatiska symtom ökat hos unga. De tar också upp att en större medvetenhet om de ökade krav som förändringarna på arbetsmarknaden medför kan vara en orsak till ökningen av ohälsa.² I en rapport från organisationen Mind tar man också upp en viktig sak, nämligen att det idag finns en större öppenhet för ohälsa och att detta även kan påverka hur den psykiska ohälsan ser ut över tid då unga idag är mer ärliga med hur de mår än vad tidigare generationer kanske varit.³

1 SOU 2016:55, Mörk, Sjögren & Svaleryd 2014: Hellre rik och frisk – om familjebakgrund och barns hälsa

2 Folkhälsomyndigheten 2018 ”Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?”

3 Mind 2018: En rapport om ungas psykiska hälsa

Relationer och nöjdhet med livet

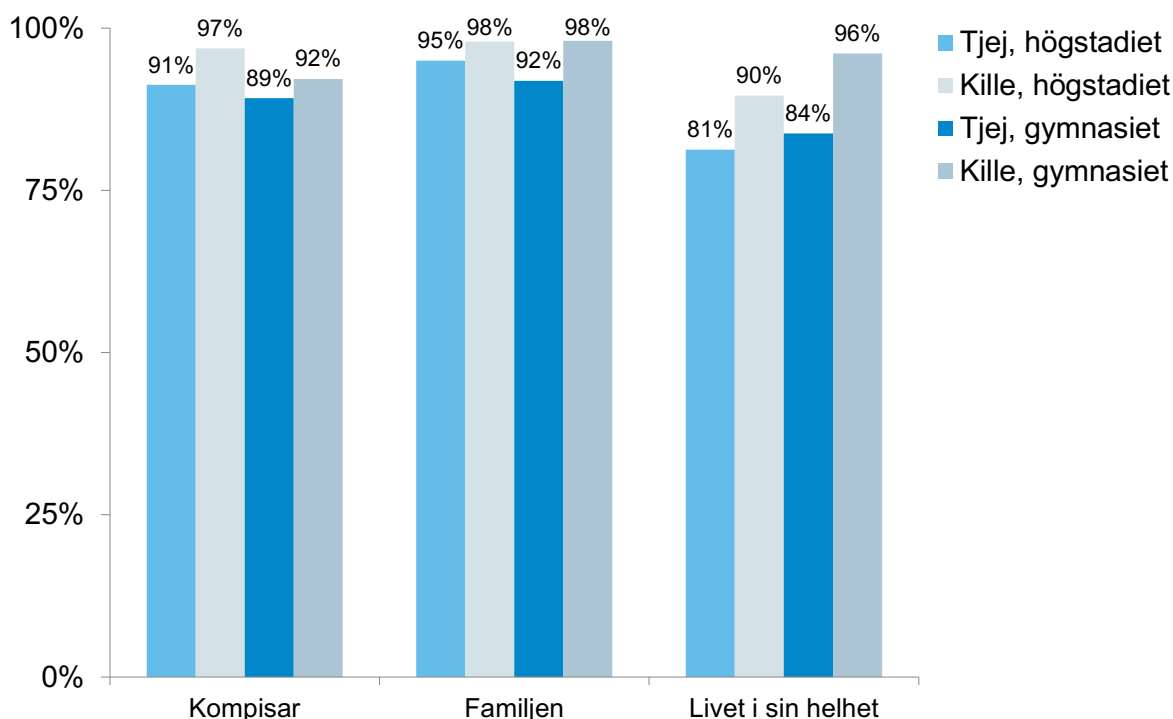
Familje- och kompisrelationer samt andra sociala nätverk är faktorer som påverkar en individs hälsa. Hur individen ser på livet som helhet är en fråga som ofta, med lite olika formuleringar, även används för att avspegla psykisk hälsa. En hög andel av ungdomarna i Orsa är nöjda med kompisarna och familjen. När det gäller livet i sin helhet är nöjdheten något lägre, speciellt bland tjejerna. Tjejer i högstadiet är minst nöjda med livet i sin helhet och killar i gymnasiet är mest nöjda.

Vad gäller jämförelser med regionsnittet finns några skillnader. Högstadieungdomar i Orsa är något mer nöjda med kompisarna och livet i sin helhet än regionsnittet. Gymnasieungdomarna är mer nöjda med livet i sin helhet.

Över tid har andelen nöjda med livet i sin helhet och kompisarna ökat något sedan år 2018. Nöjdheten med familjen är på ungefär samma nivå som år 2018.

F0. Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande?

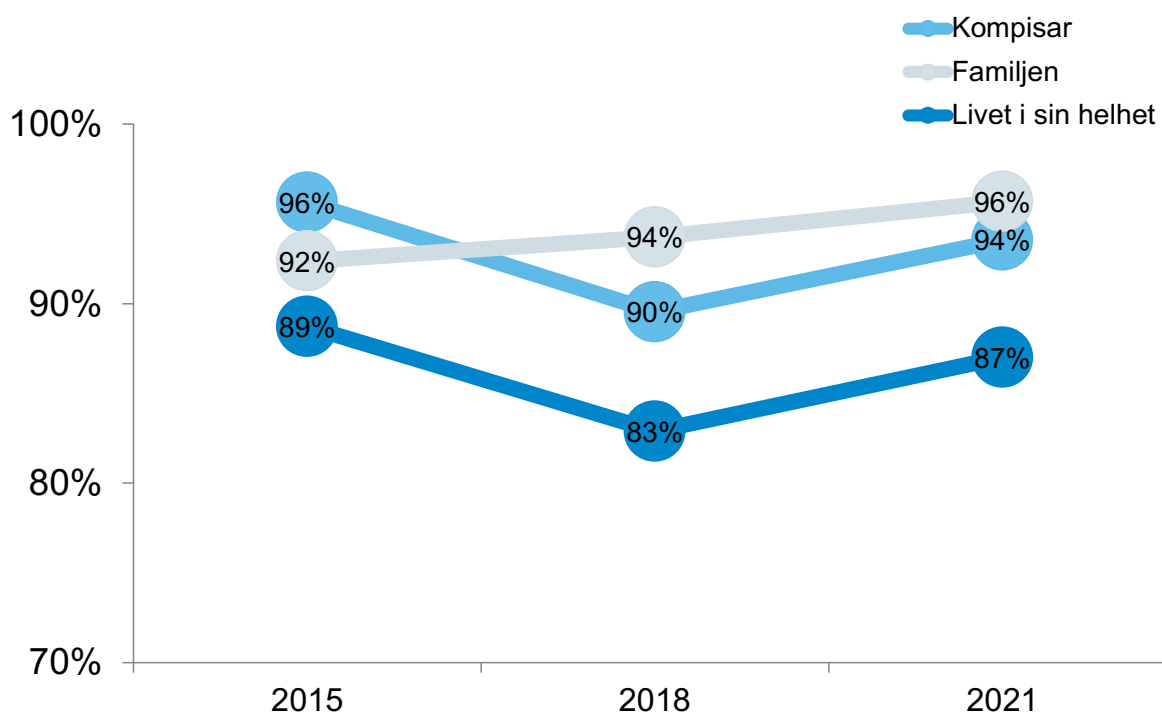
Andel som svarat "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"

F0a. Andel nöjda med livet, familjen och kompisarna: Jämförelse med snittet i Dalarna

	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Livet	85%	81%	92%	83%
Familjen	96%	94%	96%	94%
Kompisarna	95%	91%	92%	92%

F0b. Andel nöjda med livet, familjen och kompisarna: Jämförelse över tid

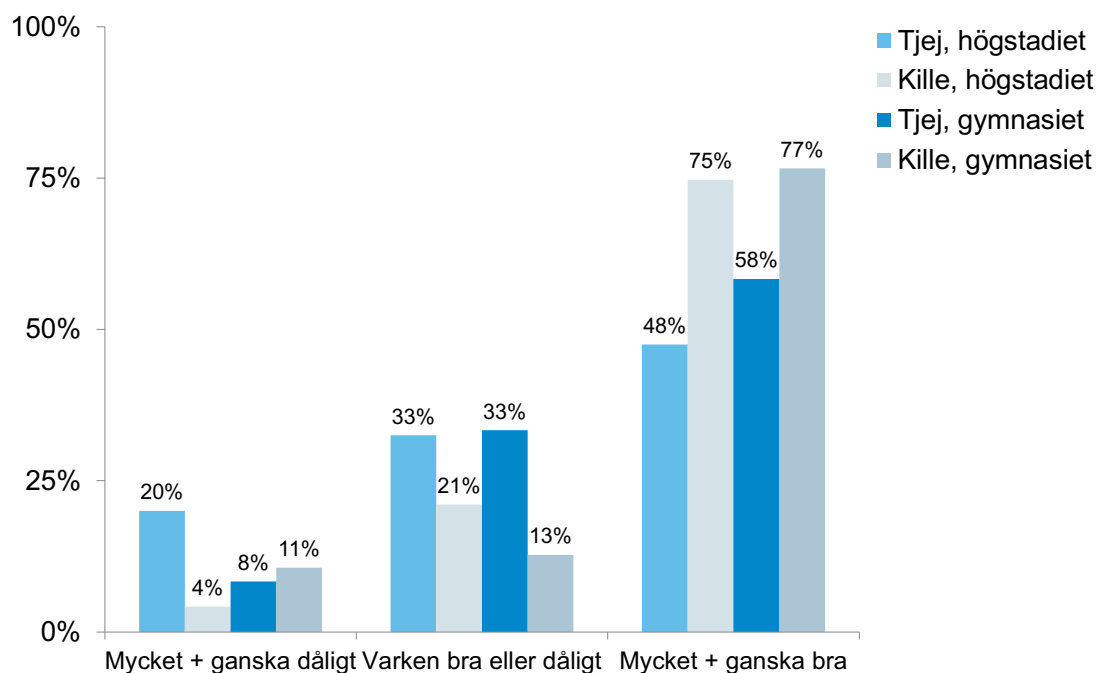
Självskattad hälsa

Självskattad hälsa innebär att individer ombeds att själva skatta sitt allmänna hälsotillstånd på en skala. Den självskattade hälsan är med andra ord ett subjektivt mått. Resultat av detta slag ifrågasätts ibland på grund av det subjektiva inslaget, men har visat sig stämma väl överens med mer objektiva och medicinska mått på hälsa.¹ Forskning visar att det är vanligare att tjejer upplever ohälsa och psykosomatiska besvär än att killar gör det. Detta syns även i Orsas Lupp-resultat. Andelen som svarar att de mår mycket eller ganska bra i Orsa är lägre bland tjejer än bland killar. Högstadietjejer svarar i högst grad (20 %) att de mår mycket eller ganska dåligt.

Vid en jämförelse med regionsnittet framgår det att högstadieungdomarna i Orsa bedömer sin hälsa som bra eller mycket bra i något lägre grad än snittet för Dalarna. Gymnasieungdomarna däremot bedömer sin hälsa som bra eller mycket bra i högre grad än regionsnittet, se tabell F1a.

Över tid har andelen som svarar att de mår mycket eller ganska bra minskat, speciellt bland tjejerna, se diagram F1b på följande sida.

F1. Under de senaste sex månaderna, hur bedömer du din hälsa, hur du mår eller känner dig?

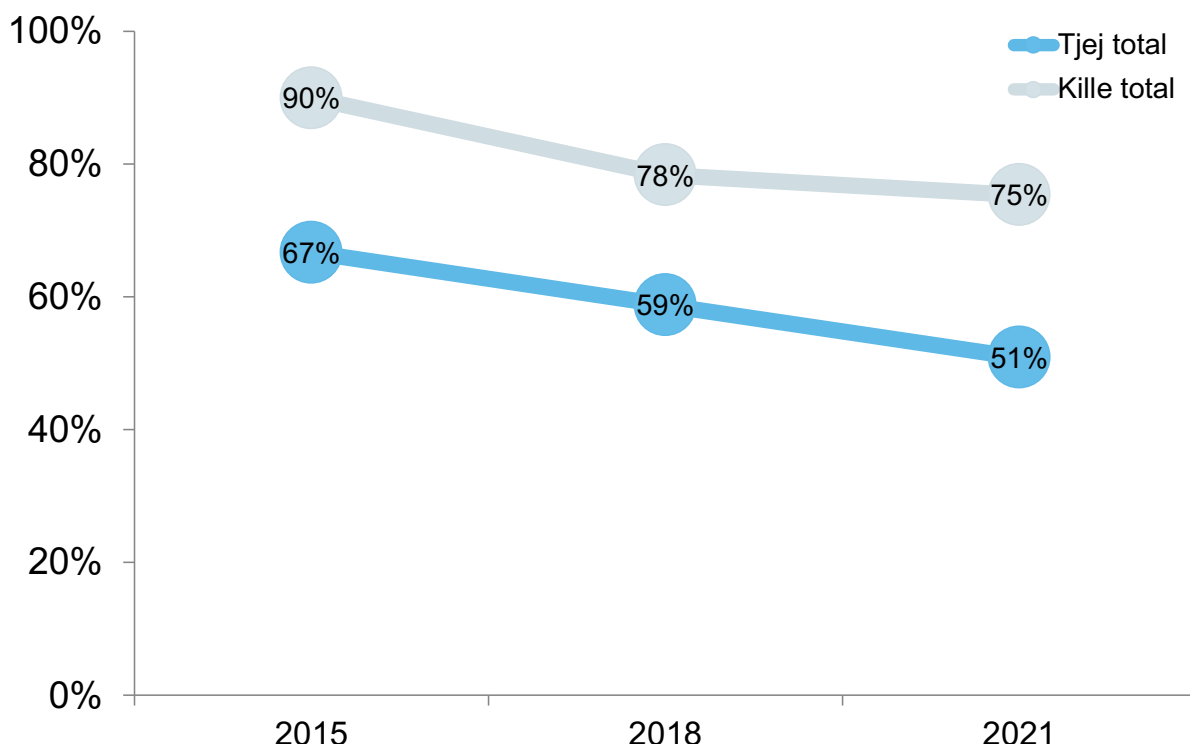

F1a. Andel som bedömer sin hälsa som mycket eller ganska bra: Jämförelse med snittet i Dalarna

Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
61%	65%	69%	64%

¹ Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017-2018

F1b. Andel som bedömer sin hälsa som mycket eller ganska bra: Jämförelse över tid

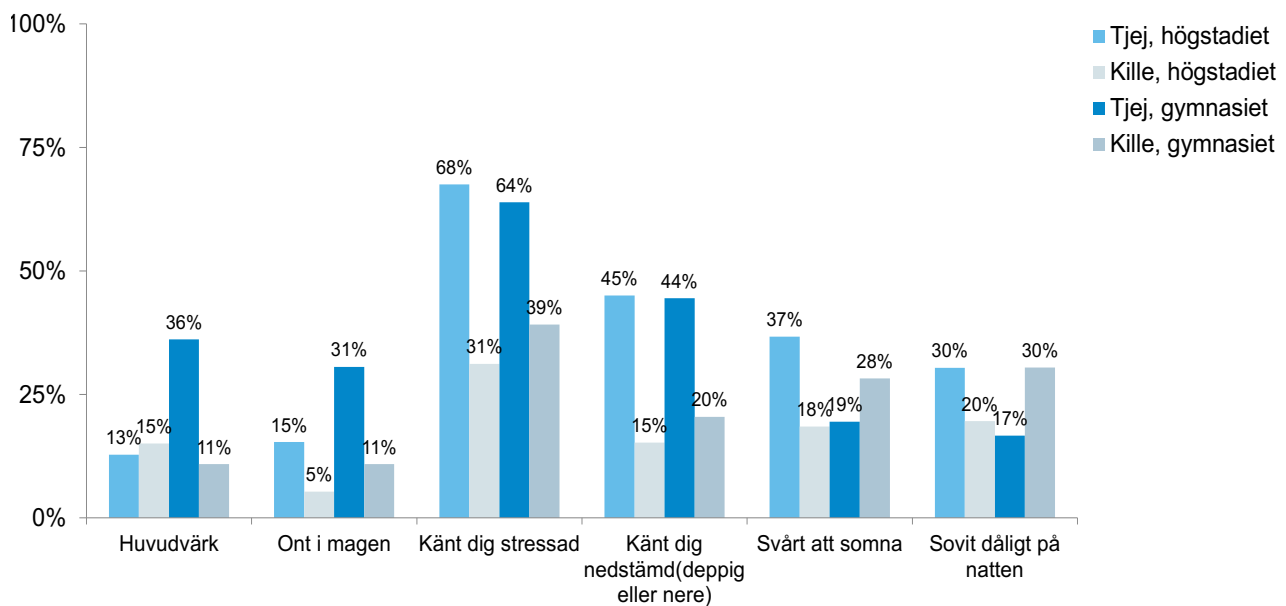
Psykiska och somatiska besvär

Ungdomarna fick svara på frågor om hur ofta de upplever olika psykiska och somatiska besvär, så som stress, huvudvärk, ont i magen, sömnsvårigheter och nedstämdhet. Enligt MUCF indikerar förekomsten av besvär ohälsa om de förekommer flera gånger i veckan eller oftare under en längre period. Liknande kategorisering görs i Folkhälsomyndighetens undersökning "Hälsa på lika villkor".

I diagram F2 redovisas andelen ungdomar som har de listade besvären regelbundet, det vill säga flera gånger i veckan eller oftare. Många besvär upplevs i högre grad av tjejer än av killar. Undantaget är sömnproblem, där högstadietjejer och gymnasiekillar i högst grad svarar att de upplever detta. Gällande huvudvärk upplever gymnasietjejer problem i högre grad än övriga grupper. En stor andel av tjejerna, 68 % av högstadietjejerna och 64 % av gymnasietjejerna, svarar att de stressar flera gånger i veckan eller oftare. Andelen killar som gör detsamma är 31 % i högstadiet och 39 % i gymnasiet. Vad gäller nedstämdhet är det omkring 45 % av tjejerna som svarar att de är nedstämda/deppiga flera gånger i veckan eller oftare. Bland killarna svarar 15-20 % detsamma.

Andelen ungdomar i Orsa som upplever psykosomatiska besvär är på en liknande nivå som regionsnittet avseende de flesta besvären, framförallt gällande gymnasieungdomarna, se tabell F2a på följande sida. Högstadieungdomarna i Orsa har dock i lägre grad besvär med magont, svårigheter att somna och huvudvärk än regionsnittet samt i något högre grad besvär med stress. Gymnasieungdomar i Orsa har mindre besvär med att somna jämfört med regionsnittet samt anger i något lägre grad att de sover dåligt på natten.

F2. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna? Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare

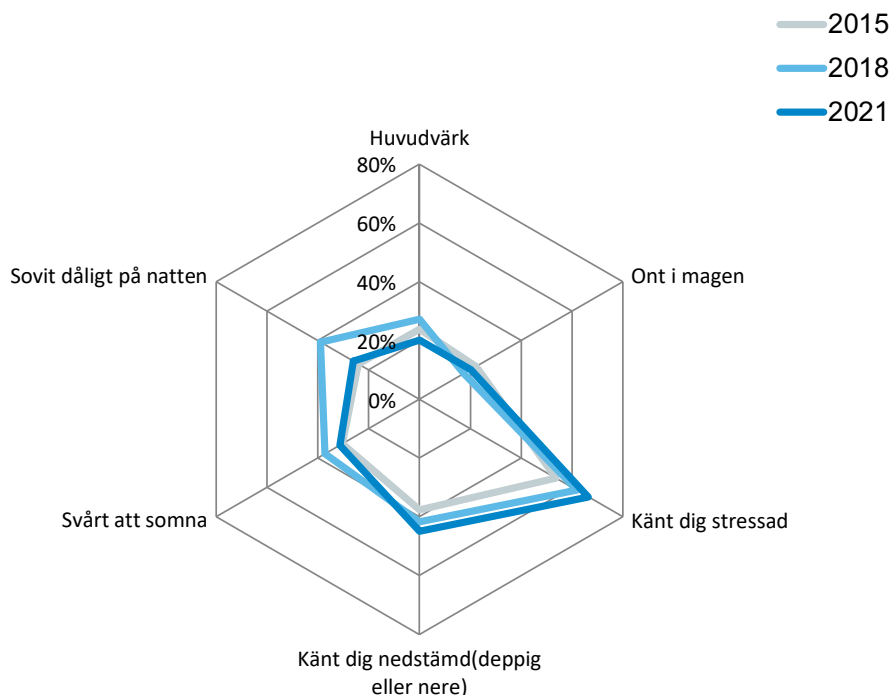
F2a. Andel som svarat att de har besvär flera gånger i veckan eller oftare: Jämförelse med snittet i Dalarna

	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Huvudvärk	15%	22%	21%	23%
Ont i magen	10%	17%	18%	18%
Kämt dig stressad	49%	45%	47%	49%
Kämt dig nedstämd, deppig eller nere	30%	32%	30%	31%
Svårt att somna	28%	33%	25%	32%
Sovit dåligt på natten	25%	28%	24%	28%

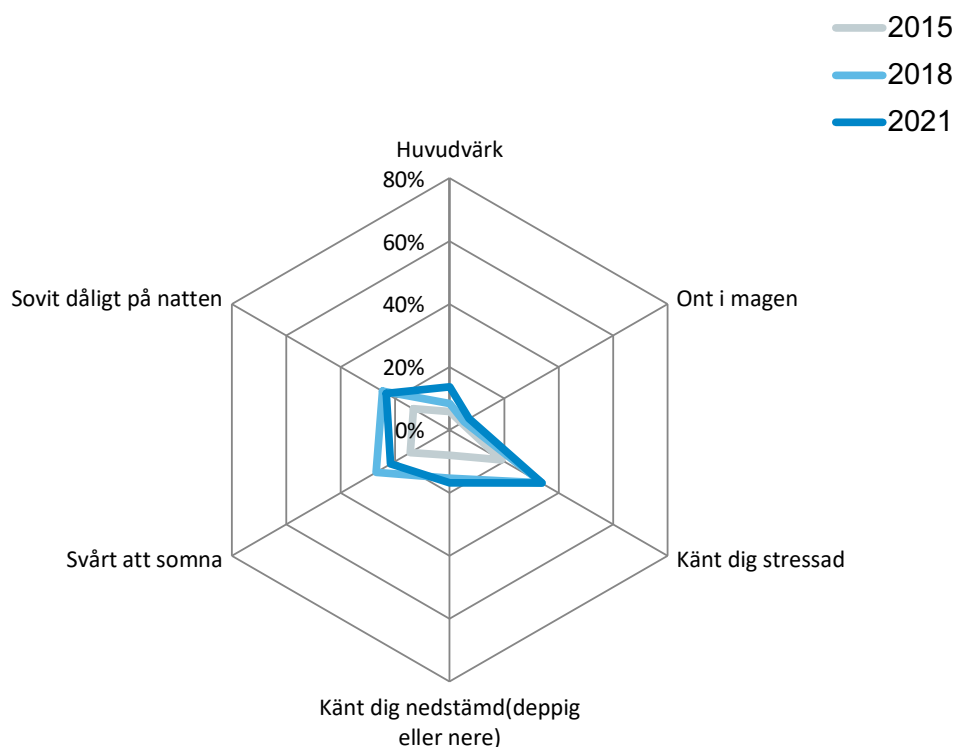
Andelen tjejer som upplever besvär med att somna, att ha sovit dåligt på natten och med huvudvärk har minskat från år 2018. I övrigt är resultatet på en liknande nivå i år.

Bland killarna är resultatet för i år på en liknande nivå som 2018, men har ökat något gällande problem med huvudvärk samt minskat något gällande problem med att somna. Förändringarna är dock små.

**F2b. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare: Jämförelse över tid, tjej**

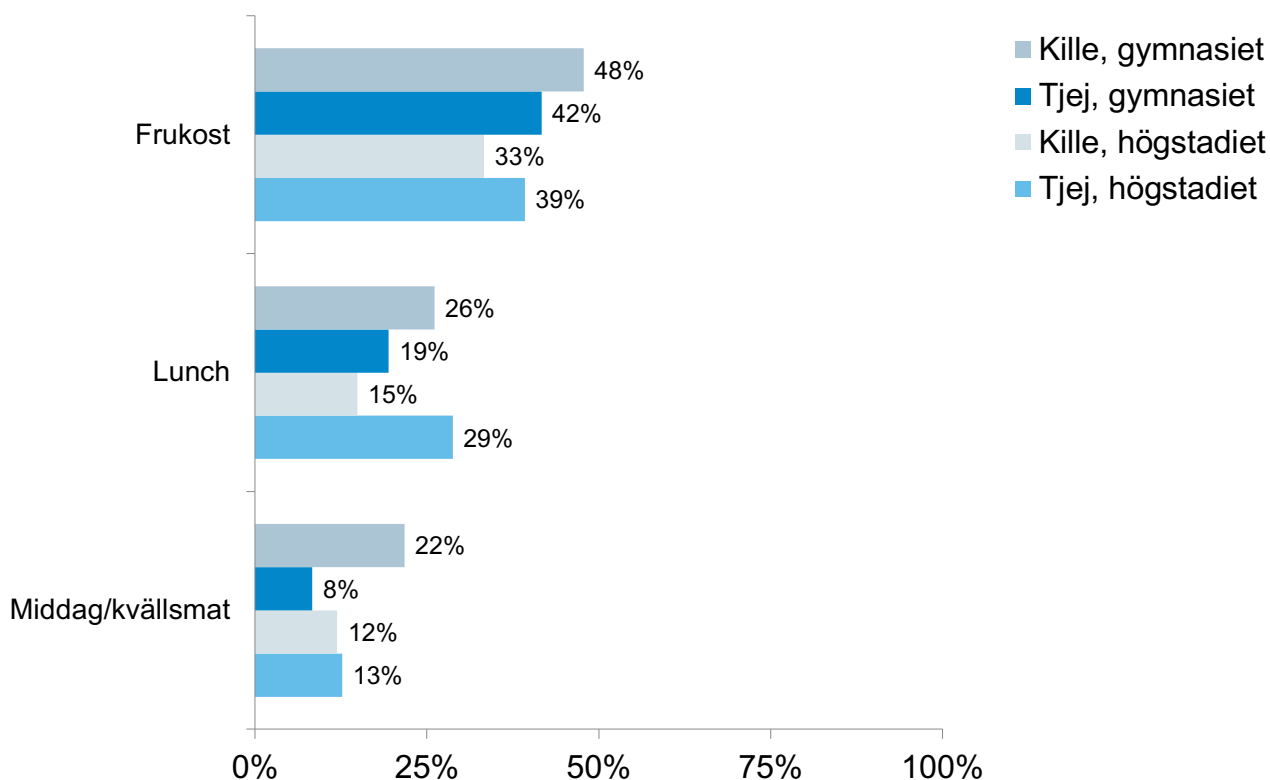
**F2c. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare: Jämförelse över tid, kille**

Hoppa över måltider

I diagram F3 nedan redovisas andelen ungdomar som svarat att de hoppar över måltider flera gånger i veckan eller oftare. Knappt hälften av gymnasieungdomarna svarar att de hoppar över frukosten flera gånger i veckan eller oftare. Motsvarande andelar i högstadiet är 33 % bland killarna och 39 % bland tjejerna. En relativt stor andel av högstadietjejerna (29 %) och gymnasiekillarna (26 %) hoppar över lunchen. Gymnasiekillar hoppar även över middagen i störst utsträckning.

F3. Hur ofta händer det att du hoppar över följande måltider? Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare

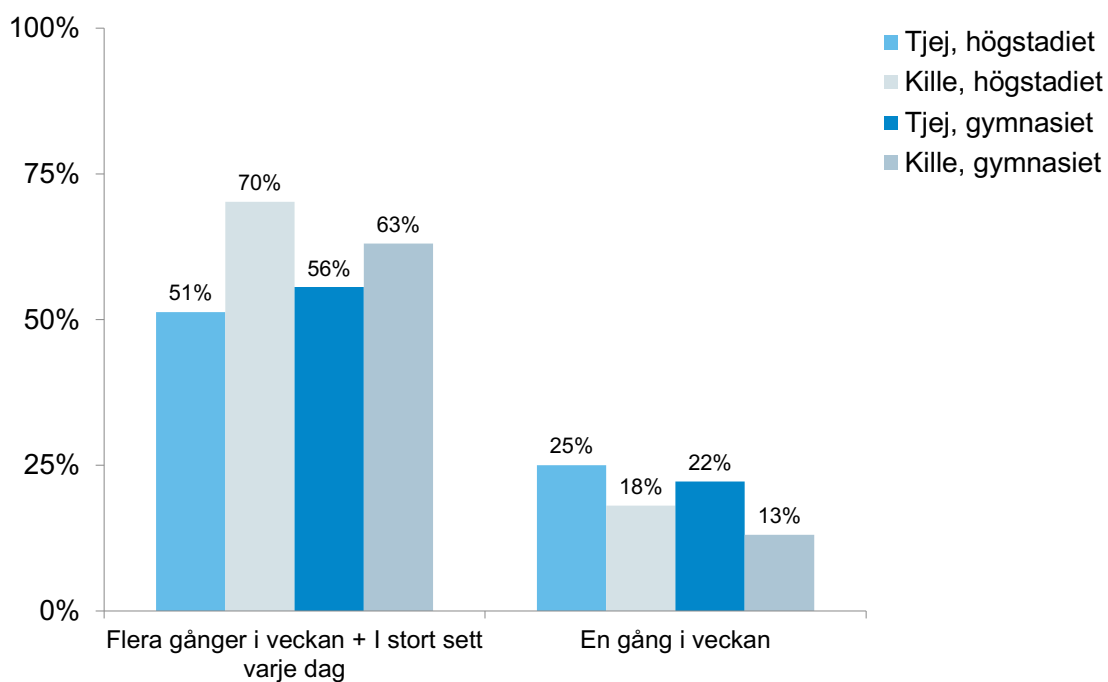
Träning och motion

Fysisk aktivitet är relaterat både till fysisk och psykisk hälsa. Andelen skolbarn som uppnår den rekommenderade mängden fysisk aktivitet (1 timme per dag enligt WHO) är fortsatt låg i Sverige. Det är en levnadsvana som inte har förbättrats över tid, konstaterar Folkhälsomyndigheten.¹ Vad som framgår i diagram F4 är att 51-56 % av tjejerna och 63-70 % av killarna svarar att de tränar flera gånger i veckan eller oftare. Andelen är högst bland killar i högstadiet och lägst bland tjejer i samma årskurs.

I Orsa tränar gymnasieungdomarna i högre grad flera gånger i veckan än snittet för Dalarna, se tabell F4a. I övrigt är resultatet likt regionsnittet.

¹ Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor 2017-2018

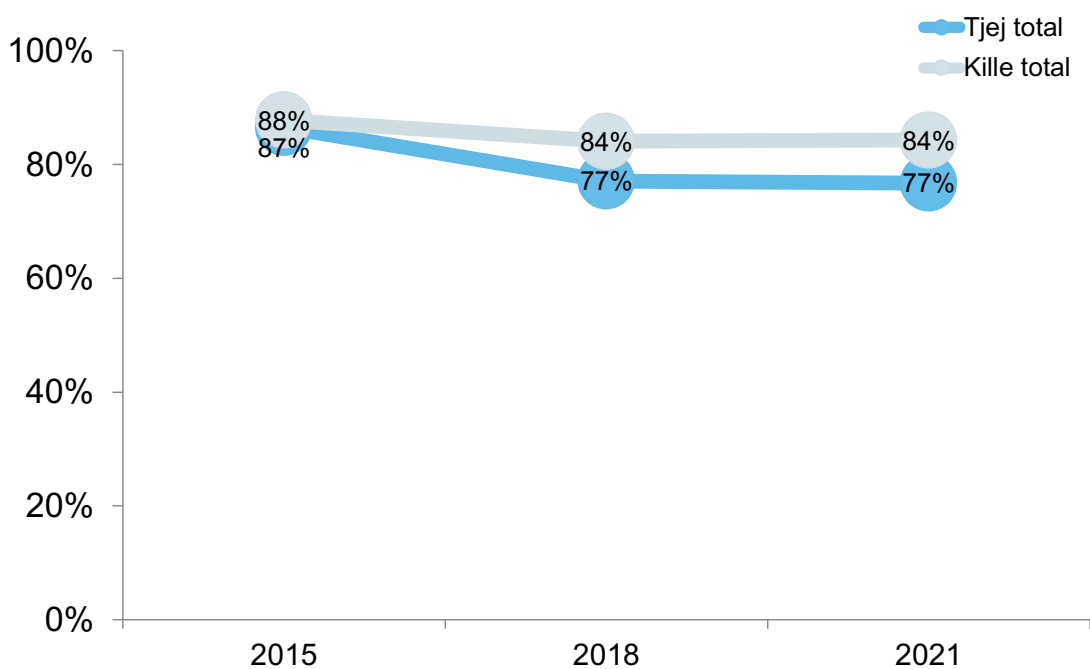
**F4. Hur ofta brukar du träna så att du blir andfådd eller svettas?
Andel som svarat "en gång i veckan" eller oftare**

F4a. Andel som tränar en gång i veckan eller oftare: Jämförelse med snittet i Dalarna

	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
En gång i veckan	21%	18%	17%	18%
Flera gånger i veckan + I stort sett varje dag	62%	64%	61%	55%

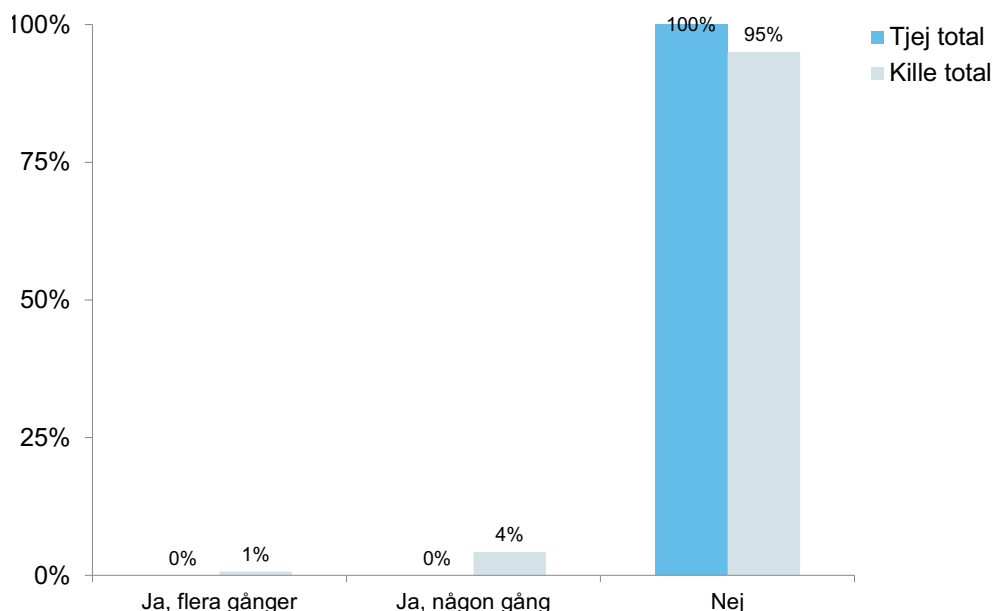
F4b. Andel som tränar en gång i veckan eller oftare: Jämförelse över tid

Prestationshöjande medel

I Lupp-enkäten ställs en fråga om användningen av anabola steroider eller motsvarande medel. En andel om 5 % av killarna och 0 % av tjejerna svarar att de någon eller flera gånger använt denna typ av medel.

F5. Har du någon gång använt anabola steroider eller andra motsvarande prestationshöjande medel?

Alkohol, tobak och snus

Lupp-enkäten innefattar också frågor om hur ofta man röker, snusar och dricker alkohol. I tabell F6 på följande sida redovisas resultaten för dessa frågor. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) konstaterar att andelen skolelever i Sverige som använder tobak minskat de senaste åren. Vad gäller alkohol konstaterar CAN att såväl andelen alkoholkonsumenter som alkoholkonsumtionen bland svenska elever är på fortsatt historiskt låga nivåer.¹

I Orsa ser vi att gymnasiekillar är den grupp där störst andel snusar minst en gång per vecka, totalt 20 %. När det kommer till att röka cigaretter är det relativt jämnt, mellan 4-6 % i alla fyra grupper svarar att de röker minst en gång i veckan. Det framgår också att en andel om 14 % av högstadieungdomarna och 34 % av gymnasieungdomarna dricker starköl/cider, vin eller sprit minst en gång per månad. Att minst en gång per månad dricka så mycket alkohol att man känner sig full är vanligare bland gymnasieungdomarna än bland högstadieungdomarna.

Vid en jämförelse med regionsnittet framgår det att gymnasieungdomarna i Orsa i något lägre eller lägre grad brukar tobak och alkohol. Bland högstadieungdomarna är det däremot något fler i Orsa som snusar och fler som dricker folköl än snittet. I övrigt är deras resultat relativt likt regionsnittet.

Över tid kan vi se att andelen tjejer som snusar tydligt ökat från år 2018. Andelen tjejer och killar som dricker starköl/cider, alkoläsk, vin eller sprit minst en gång i månaden är däremot på en lägre nivå i årets resultat. Även andelen som dricker sig fulla har minskat.

¹ CAN: Skolelevers drogvanor 2018

F6. Hur ofta brukar du...?

Röka Cigaretter?	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	95%	95%	94%	96%
Minst en gång per vecka	5%	5%	6%	4%
Snusa?	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	90%	91%	89%	80%
Minst en gång per vecka	10%	9%	11%	20%
Dricka folköl?	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	96%	96%	100%	93%
Minst en gång per vecka	4%	4%	0%	7%
Dricka starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit?	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	95%	97%	91%	93%
Minst en gång per vecka	5%	3%	9%	7%
Hur ofta dricker du så mycket alkohol att du känner dig full?*	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	77%	78%	100%	87%
Minst en gång per vecka	23%	22%	0%	13%

F6b. Jämförelse med snittet i Dalarna

	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Röker minst en gång per vecka	6%	4%	6%	9%
Snusar minst en gång per vecka	9%	5%	15%	19%
Dricker folköl minst en gång i månaden	13%	6%	7%	15%
Dricker starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit minst en gång i månaden	14%	11%	34%	42%
Dricker alkohol så att de känner sig fulla minst en gång per månad*	50%	53%	71%	75%

F6c. Jämförelse över tid

	Tjej 2021	Tjej 2018	Tjej 2015	Kille 2021	Kille 2018	Kille 2015
Röker minst en gång per vecka	5%	7%	10%	5%	9%	10%
Snusar minst en gång per vecka	10%	3%	2%	12%	14%	16%
Dricker folköl minst en gång i månaden	8%	5%	8%	14%	15%	15%
Dricker starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit minst en gång i månaden	21%	26%	27%	21%	29%	24%
Dricker alkohol så att de känner sig fulla minst en gång per månad*	63%	80%	63%	58%	71%	82%

*Obs! Av de som vid något tillfälle druckit alkohol

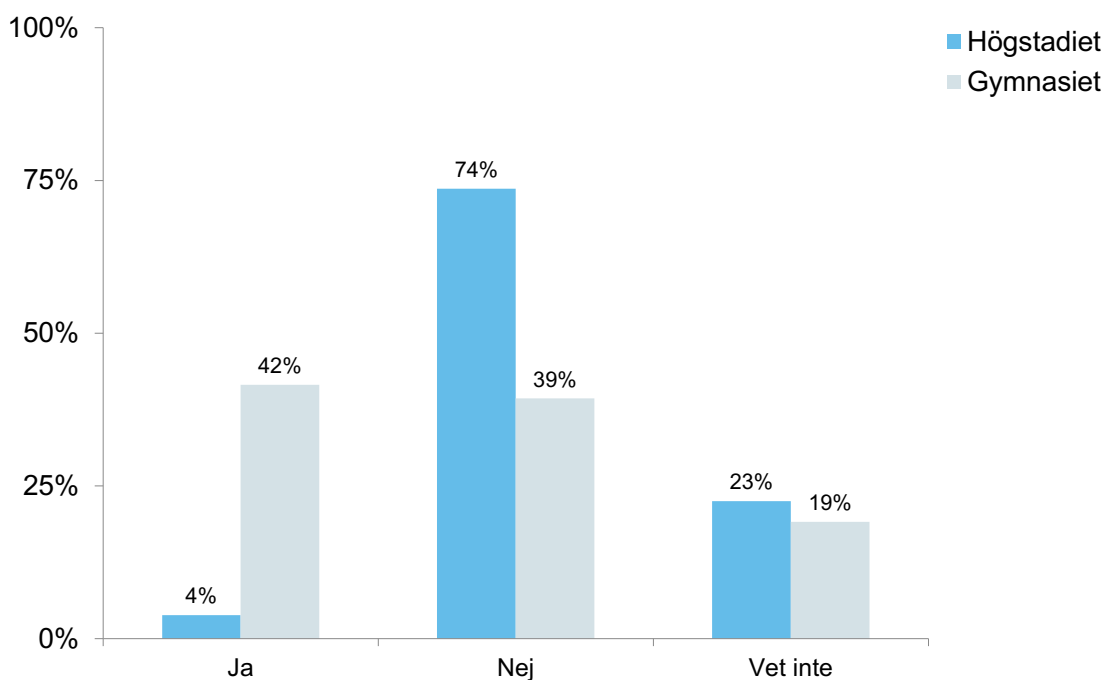
De flesta får tag i alkohol via kompisar, kompisars syskon eller partner, från annan vuxen eller på annat sätt.

Endast en låg andel, totalt 4 % av högstadieungdomarna, svarar att de får dricka alkohol för sina föräldrar. På gymnasiet är motsvarande andel klart högre, 42 %, se diagram F7.

F6d. Hur får du oftast tag på alkohol? Besvarades endast av de som någon gång druckit alkohol

Köper själv i affären	11%
Beställer på internet	4%
Handlar utomlands	0%
Tillverkar själv	7%
Får från mina föräldrar	5%
Tar från mina föräldrar utan att de vet om det	22%
Från syskon	16%
Från kompisar, kompisars syskon, flickvän/pojkvän/partner	44%
Från annan vuxen	24%
På annat sätt	35%

F7. Får du dricka alkohol för din/dina föräldrar?

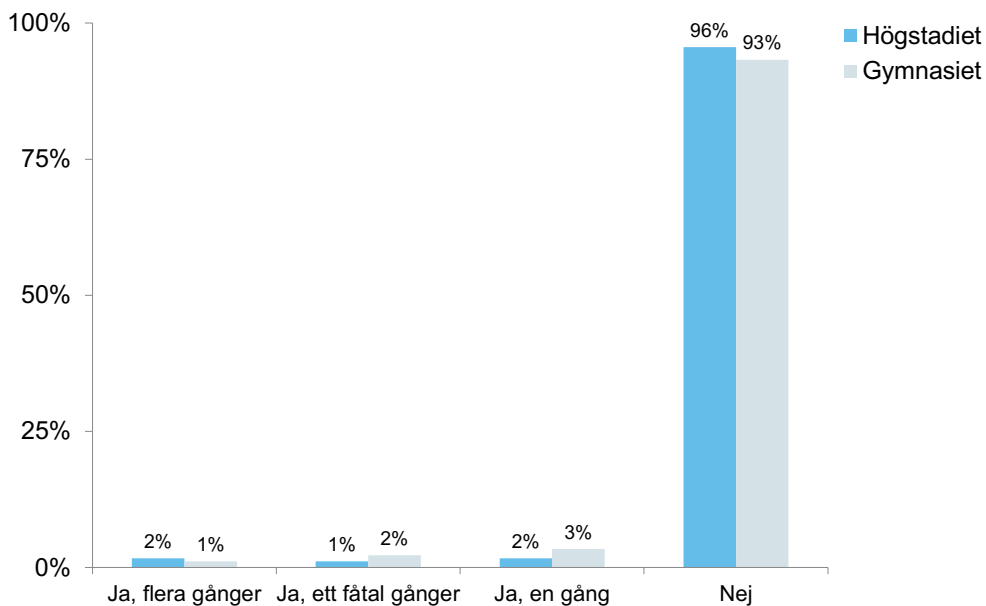

Narkotika

Lupp-enkäten innefattar även frågor om narkotikaanvändning. 4 % av högstadieungdomarna och 7 % av gymnasieungdomarna svarar att de en eller flera gånger har använt narkotika. I Orsa är det en liknande andel som använt narkotika som i regionsnittet. På gymnasiet är det en lägre andel som i år svarar att de använt narkotika än år 2018, se diagram F8b.

Som det framgår i diagram F8c på följande sida är marijuana den vanligaste drogsorten, följt av amfetamin, Ecstasy/LSD och hasch. 57 % av de som använt droger har fått tag på det på annat sätt än alternativen som listas i frågan, se diagram F8c. 36 % har fått tag på det från någon på orten.

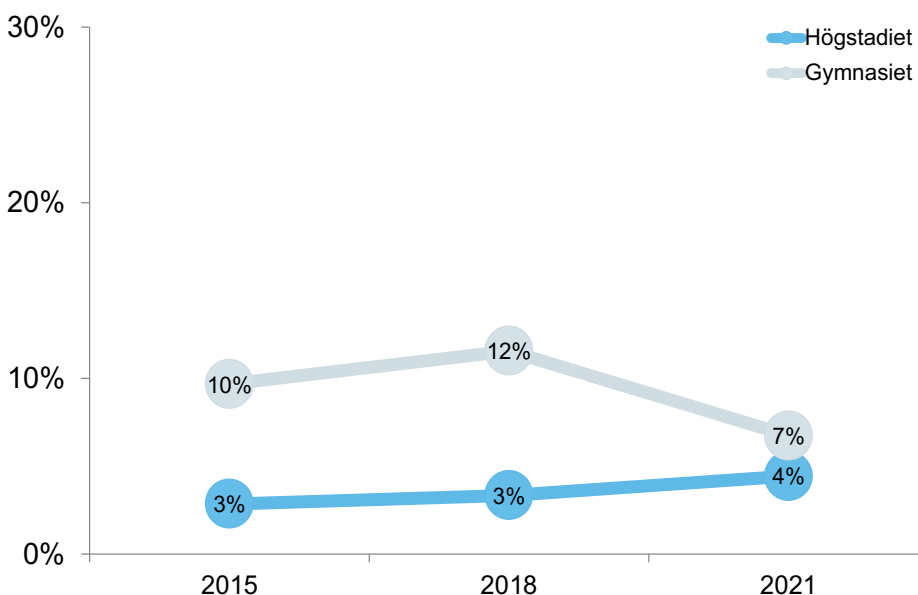
F8. Har du någon gång använt narkotika?

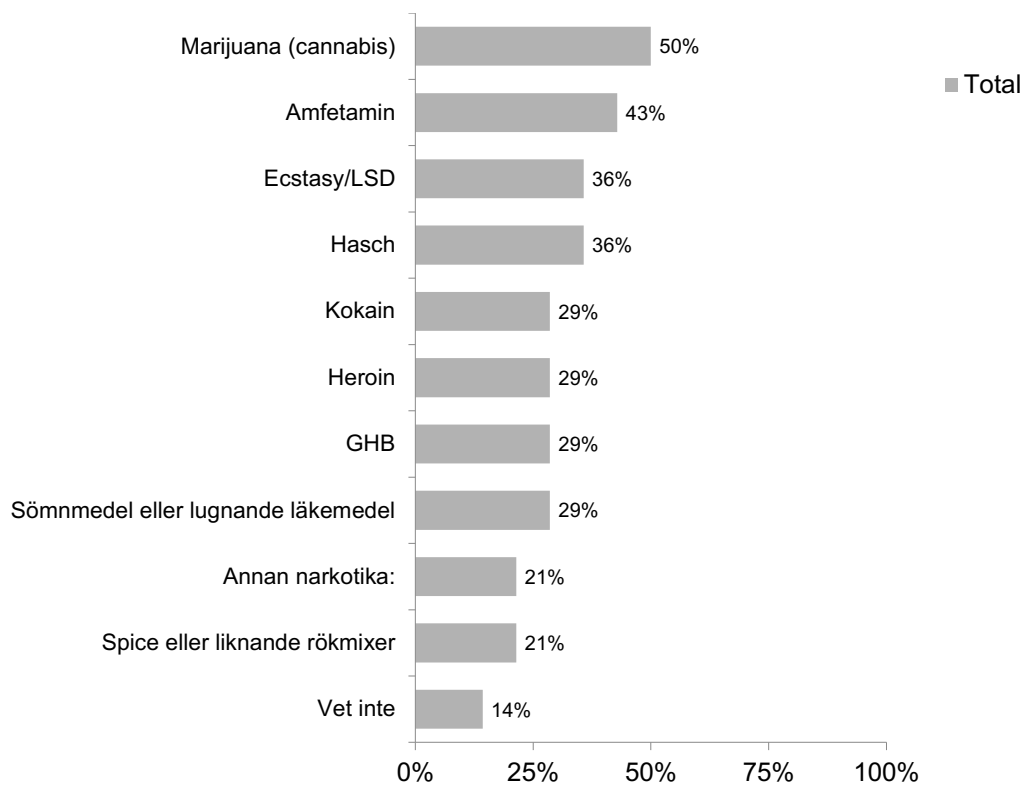
F8a. Andel som använt narkotika. Jämförelse med snittet i Dalarna

Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
4%	3%	7%	8%

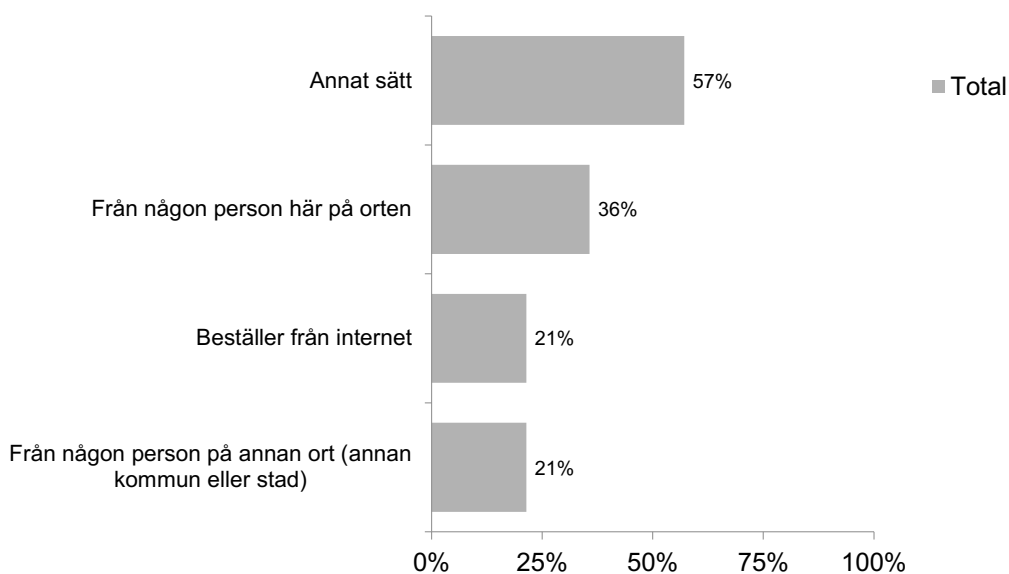
F8b. Andel som använt narkotika. Jämförelse över tid

F8b. Vilken eller vilka typer av narkotika har du använt? Besvarades endast av de som någon gång använt narkotika

F8c. Hur fick du/får du tag på narkotika? Besvarades endast av de som någon gång använt narkotika

Ungas möjlighet till en god hälsa i Orsa

I den regionala ungdomsstrategin finns ett mål om att alla unga i Dalarna ska ha förutsättningar för en god och jämlik fysisk, psykisk och social hälsa. Att fördjupa titta på vad som samvarierar med ungas hälsa i Orsa kan vara viktigt för att få en förståelse kring hur det hänger samman med övriga frågor och för att anpassa insatserna utifrån vilka skydds- och riskfaktorer som faktiskt kan ses i kommunen.

Skyddsfaktorer hälsa

Minskad utsatthet

När vi analyserar frågan om självskattad hälsa framgår det tydligt att olika former av utsatthet samvarierar med hälsa. De ungdomar som inte utsatts för någon otrygg situation (hot, stöld, misshandel, sexuellt våld) eller mobbning svarar i klart högre grad att de mår bra - och tvärtom. Vi ser även samma samband när det gäller förekomsten av problem så som rasism, mobbning, våld och sexuella trakasserier i skolan. De ungdomar som mår bra svarar även i lägre grad att dessa problem förekommer på skolan.

Att arbeta för att minska ungas utsatthet på olika sätt skulle därav vara en viktig fråga för att fler unga ska få förutsättningar för en god hälsa. Att utsatthet för våld, konflikter i familjen och mobbning är riskfaktorer för ungas hälsa (och på samma sätt är frånvaron av utsatthet skyddsfaktorer) är något som ofta nämns i olika studier och forskning¹.

Nöjdhet med relationer och livet i stort

Det som också tydligt framgår är att det finns ett samband mellan att må bra och nöjdhet med familje- och kompisrelationerna. Det framgår även att generell nöjdhet med skolan, fritiden och ekonomin samvarierar med ungas hälsa - de som är nöjdare med fritiden, skolan och ekonomin svarar även i högre grad än övriga att de mår bra. Goda sociala relationer är också något som ofta tas upp i forskningen som skyddsfaktorer för ungas hälsa².

Utbud av fritidsaktiviteter och fysisk aktivitet

Det framgår även att det finns en del samband med fritidsfrågorna. De ungdomar som tycker att de finns mycket att göra på fritiden i Orsa mår bättre. De som mår bra svarar också att de tränar flera gånger i veckan i högre grad och svarar i lägre grad att de aldrig tränar. En meningsfull fritid och fysisk aktivitet är således tydliga skyddsfaktorer för ungas hälsa.

Nöjdhet och trivsel med skolan

Vid en analys av skolfrågorna ser vi flera tydliga samband. Bland de som mår bra svarar en hög andel, 80 % att de trivs med stämningen i skolan - bland de som mår sämre är motsvarande andel klart lägre, 52 %. De som svarat att de mår bra är även nöjdare med flera aspekter i skolan som skolmiljön, undervisningen, lärarna, elevhälsan m.m. Vi ser även att det finns ett samband med den upplevda delaktigheten i skolan. De som upplever att de får vara delaktiga i skolan svarar även i något högre grad att de mår bra.

¹ Se till exempel: Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor

² Folkhälsomyndigheten 2022, hemsida

Möjligheten till arbete

Vid en analys av frågorna som rör arbete finns även samband. De som mår bra har i högre grad angett att de hade ett sommarjobb i somras samt att de har ett extrajobb just nu.

Flera bakgrundsfaktorer samvarierar tydligt

Utöver de skyddsfaktorer vi listat ovan är det även viktigt att lyfta att flera bakgrundsvariabler tydligt samvarierar med hur unga svarar om sin hälsa. Utöver att kön tydligt samvarierar med hälsa (tjejer mår sämre än killar) så ser vi även att ekonomiska förutsättningar samvarierar med ungas hälsa. Bland unga som svarar att de oroar sig för sina föräldrars ekonomi svarar 39 % att de mår bra eller mycket bra. Bland unga som inte oroar sig för ekonomin svarar istället 66 % att de mår bra eller mycket bra.

Det framkommer också att sexuell läggning och huruvida man har en funktionsnedsättning eller inte samvarierar med ungas hälsa. De ungdomar i Orsa som har en annan sexuell läggning än heterosexualitet (dvs. hbtq) eller som svarat "annat" på frågan om kön mår sämre. De unga som har en funktionsnedsättning mår också tydligt sämre än övriga ungdomar. Känslan av att inte passa i normen, som bland annat unga med funktionsnedsättning och unga hbtq-personer i större grad upplever, beskrivs även i studier som en tydlig riskfaktor för ungas hälsa³.

Varför mår tjejer sämre än killar?

Utifrån Lupp-enkätens frågor går det inte att avgöra varför tjejer mår sämre än killar. Däremot finns det en del rapporter som belyser könsskillnaderna i ungas hälsa, bland annat i en rapport från Folkhälsomyndigheten. Där tar man bland annat upp att tjejer är mer stressade och har högre krav på sig än killar när det kommer till skolan och betyg och att detta är något som kan påverka hälsan. Det konstateras att tjejer mår sämre än killar, men samtidigt lyckas de bättre i skolan. Killar mår alltså bättre, men har i sin tur tydligt lägre studieresultat⁴.

Annat som nämns, som kan påverka könsskillnader i hälsan, är biologiska faktorer, strukturella faktorer och förväntningar knutna till kön. Till strukturella faktorer hör bland annat utvecklingen på arbetsmarknaden och ökade utbildningskrav. För flera kvinnodominerade yrken har nämligen kraven på utbildning ökat den senaste tiden. Folkhälsomyndigheten skriver att detta kan påverka ungas syn på framtiden, engagemang i skolan och upplevelsen av stress. Förväntningar knutna till kön handlar om att flickor och pojkar ställs inför olika möjligheter och hinder i sin vardag och de har olika strävan att leva upp till ideal och normer som de möter⁵.

Det som också nämns i flera studier är att det finns ett stigma särskilt bland pojkar. Betydligt fler flickor än pojkar rapporterar psykiska besvär, som vi även sett i Orsa. Trots detta är pojkar överrepresenterade i statistiken över missbruk och självmord. Man tror alltså att det finns ett större mörkertal bland pojkar som bottnar i manliga normer om att inte visa sig som "svag" och att detta även är viktigt att ta i beaktande när man analyserar könsskillnader som rör hälsa⁶.

³ MUCF 2021: Ung idag. Goda levnadsvillkor för många, men inte för alla

⁴ Folkhälsomyndigheten 2018: Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?

⁵ Barnombudsmannen 2015: Könsskillnader i skolresultat och psykisk ohälsa. Temarapport Max18

⁶ Socialstyrelsen 2017: Utvecklingen av psykisk ohälsa bland barn och unga vuxna

G. Arbete

I detta avsnitt ställs några frågor om arbete och företagande.

Arbetsmarknaden har de senaste åren förändrats och detta har påverkat unga i stor grad. Etableringsåldern har ökat och likaså har kraven på kompetens och utbildning kraftigt ökat. Enligt Folkhälsomyndigheten är en ökad medvetenhet bland unga om dessa krav och svårigheter något som påverkar ungas hälsa. Enligt flera studier oroar sig även många unga över framtiden och möjligheten att få ett arbete.¹

En fullföljd gymnasieutbildning är det viktigaste för att unga senare ska få ett arbete.² En annan sak som även kan vara viktig för kommunen är att arbeta för att fler ungdomar får möjligheten till arbetserfarenhet via extrajobb och sommarjobb, vilket också kan öka chanserna för en senare etablering på arbetsmarknaden.

I rapporten "Unga röster 2016" framkommer det också att många ungdomar efterfrågar mer praktik, mer information från skolan om hur arbetsmarknaden fungerar, mer studiebesök och möjligheten att få träffa olika personer som berättar om sina yrken.³

"Möjlighet att få extra jobb"

- Kille i gymnasiet svarar på frågan om vad Orsa borde veta för att göra kommunen bättre för unga

¹ Se exempelvis: Linneuniversitet 2016 "Sveriges ungdomar om framtiden." eller Mentor & Ungdomar.se "Unga röster 2016."

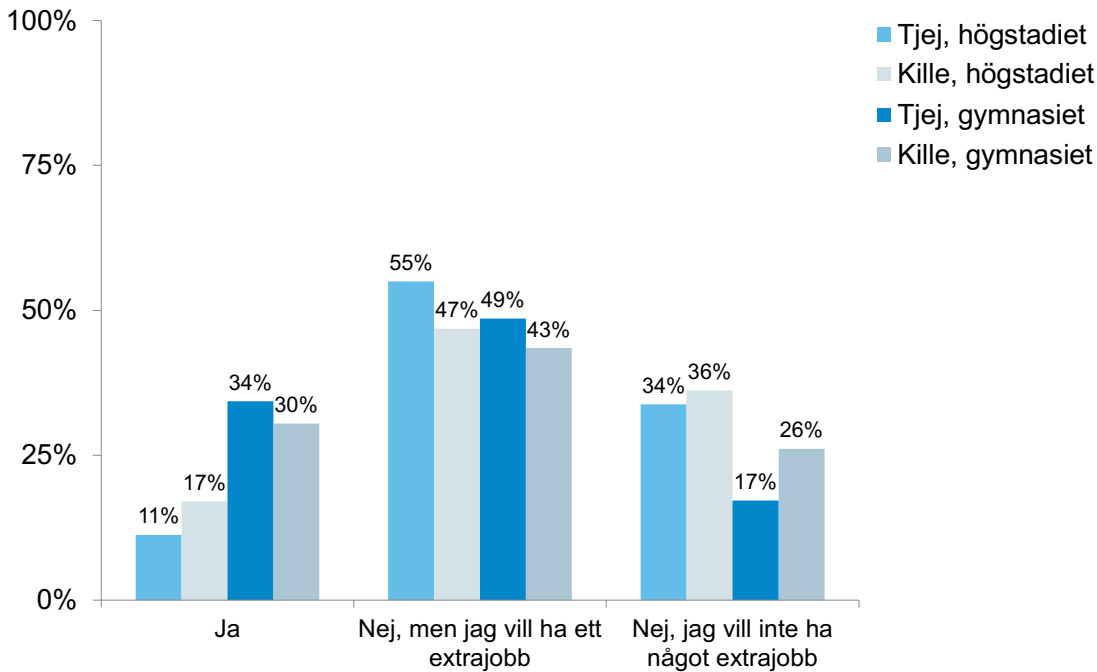
² Folkhälsomyndigheten 2018 "Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?"

³ Mentor & Ungdomar.se "Unga röster 2016."

Extrajobb och sommarjobb

En andel om 15 % av högstadieungdomarna och 32 % av gymnasieungdomarna har ett extrajobb. Runt hälften svarar att de skulle vilja ha ett extrajobb. Tjejer i högstadiet är de som i högst grad svarar att de skulle vilja ha ett extrajobb medan tjejer i gymnasiet i högst grad redan har ett extrajobb. Vid en jämförelse med regionsnittet framgår det att andelen med extrajobb i Orsa är på en liknande nivå för både högstadiet och gymnasiet. Andelen som har ett extrajobb har minskat något från 2018 bland gymnasieungdomarna.

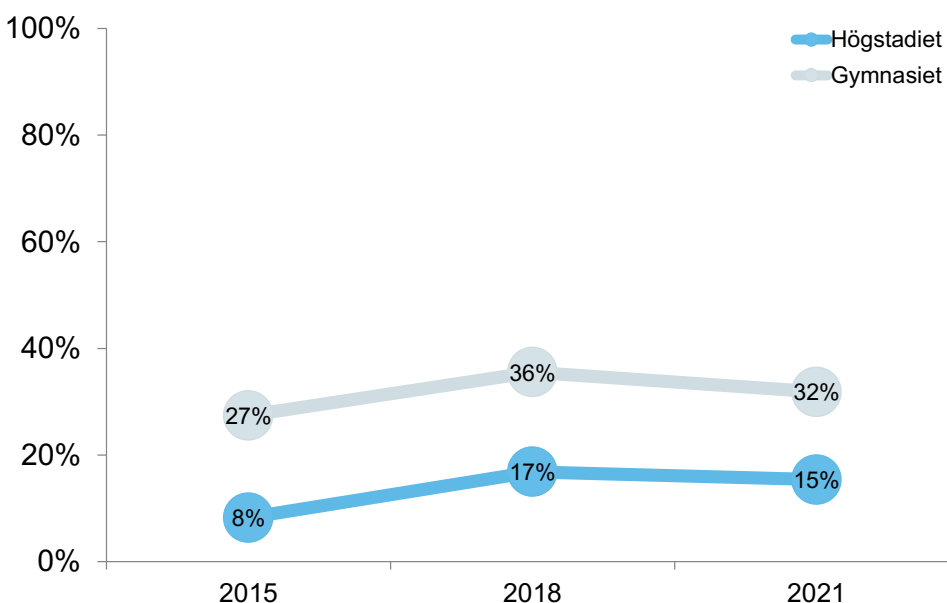
G1. Har du något extrajobb just nu?

G1a. Andel med extrajobb just nu: Jämförelse med snittet i Dalarna

Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
15%	12%	32%	30%

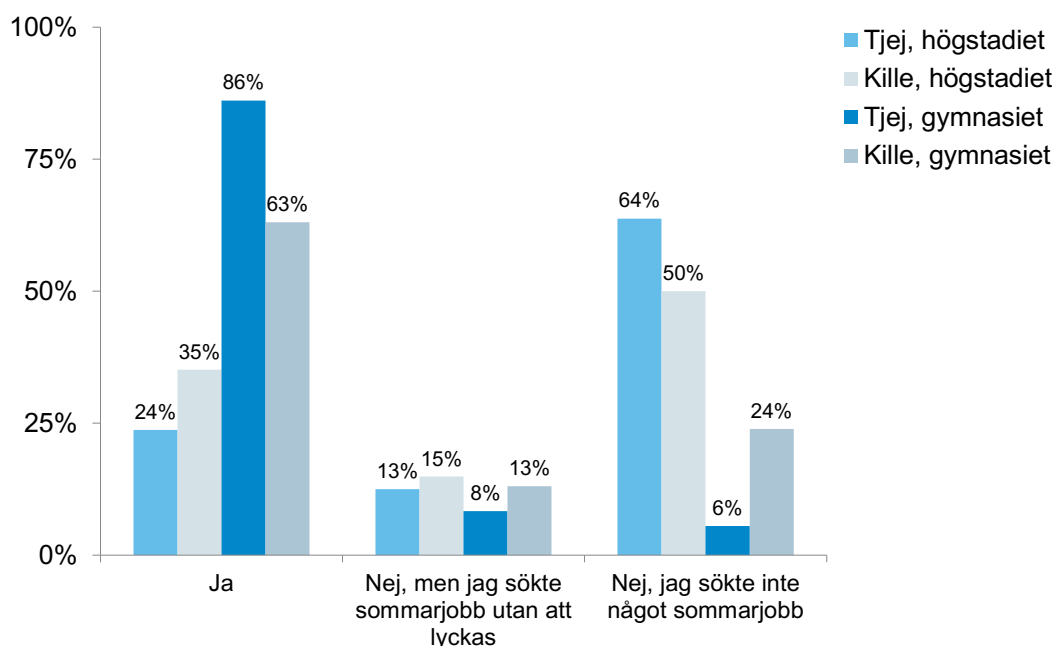
G1b. Andel med extrajobb just nu: Jämförelse över tid

Andelen högstadieungdomar som har haft ett sommarjobb den senaste sommaren är 30 %. Detta är högre än regionsnittet för Dalarna. Andelen gymnasieungdomar som hade ett sommarjobb i somras är 74 % - även detta är högre än regionsnittet. Över tid har andelen högstadieungdomar med sommarjobb ökat, medan andelen gymnasieungdomar med sommarjobb har minskat något sedan år 2018.

Vanligast bland högstadieungdomarna är att ha fått sitt sommarjobb genom någon i den egna familjen, se G2c på följande sida. Det vanligaste svaret bland gymnasieungdomarna är att man fått jobbet genom att själv kontakta arbetsplatsen eller genom kommunen.

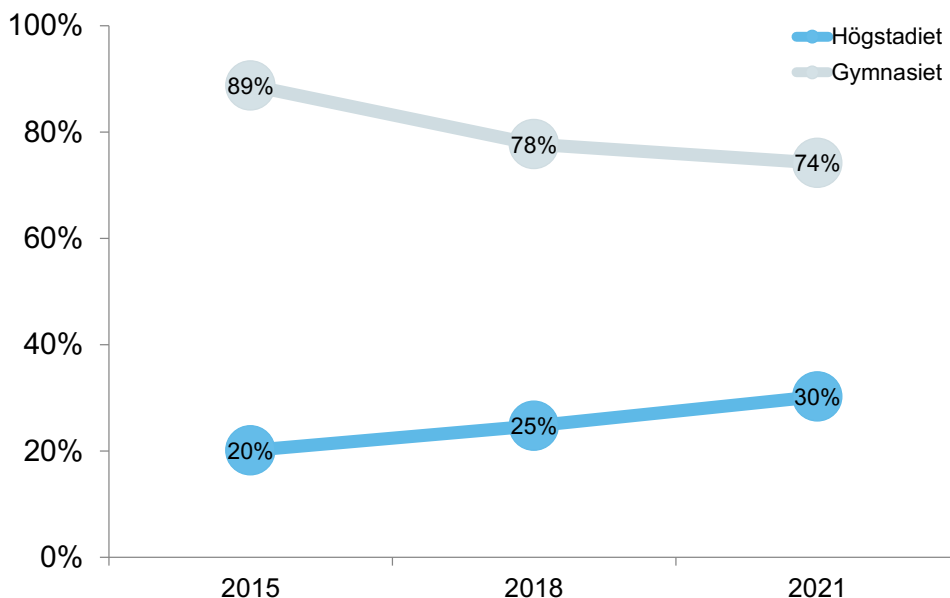
G2. Hade du ett sommarjobb i somras?

G2a. Andel med sommarjobb den senaste sommaren: Jämförelse med snittet i Dalarna

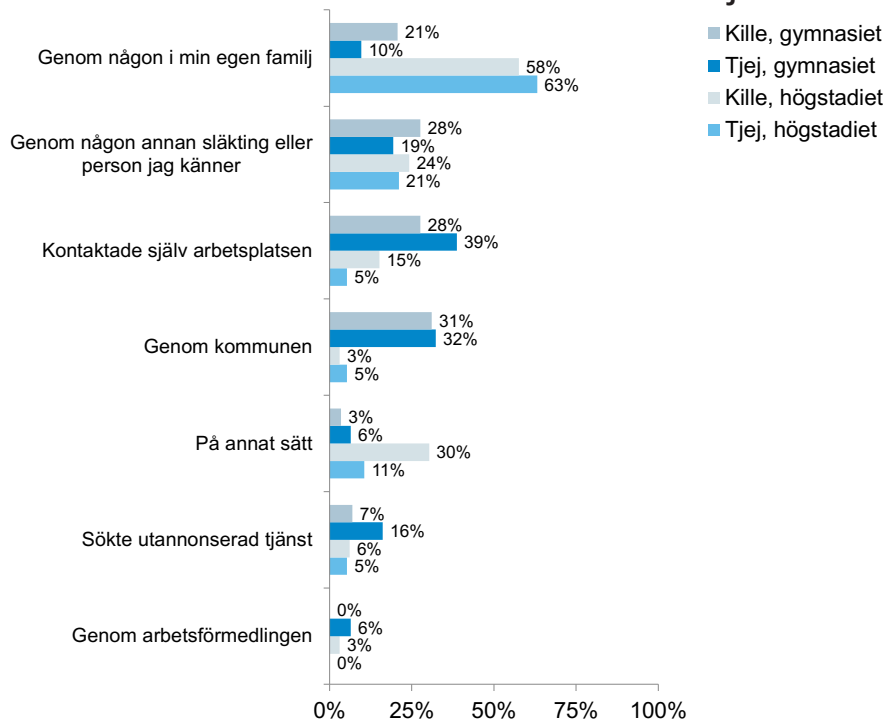
Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
30%	22%	74%	68%

G2b. Andel med sommarjobb den senaste sommaren: Jämförelse över tid

G2c. Hur fick du ditt sommarjobb?

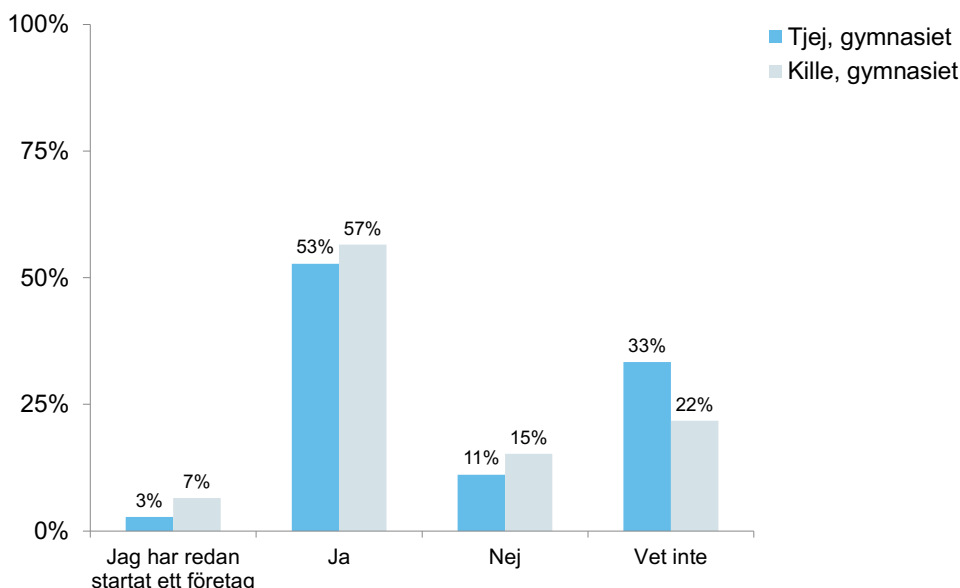
Besvarades endast av de som hade ett sommarjobb i somras

Inställning till eget företagande

Gymnasieungdomarna fick svara på en fråga om deras inställning till att starta eget företag. 53 % av tjejerna och 57 % av killarna svarar att de skulle kunna tänka sig att starta eget i framtiden. Därutöver svarar 7 % av killarna och 3 % av tjejerna att de redan har startat ett företag. Andelen unga i Orsa som kan tänka sig starta företag är på ungefär samma nivå som i regionsnittet.

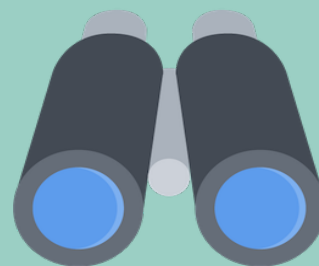
G3. Skulle du kunna tänka dig att starta eget företag i framtiden?

G3a. Skulle du kunna tänka dig att starta eget företag i framtiden? Andel "Ja" Jämförelse med snittet i Dalarna

Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
53%	55%

"Bussarna går alldeles för sällan speciellt mot Våmhus. Bättre busstider tack"

– Kille i gymnasiet svarar på frågan om vad Orsa borde veta för att göra kommunen bättre för unga

H. Framtid

I det sista avsnittet i Lupp-enkäten ställs frågor om hur ungdomarna ser på framtiden, vad de vill göra och huruvida de planerar att flytta från kommunen.

Som tidigare nämnts i avsnittet om arbete så oroar sig många ungdomar över framtiden. I rapporten "Unga röster 2016" svarar hela 4 av 10 att de känner oro för framtiden. I samma studie framkommer det att oron ökar i takt med ungdomarnas ålder.¹ Flertalet studier påvisar att ungas oro inför framtiden är kopplad till bland annat studieresultat och jobbmöjligheter.

Även förändrade förutsättningar kopplat till rådande pandemi och klimatförändringarna är två ytterligare aspekter som kan bidra till oro bland unga, vilket bland annat tas upp i Bris rapport "Hållbara liv: Om barnets rättigheter, barns uppväxtvillkor och samhällets ansvar". I rapporten konstateras också att relationer, existentiella frågor och identitet är aspekter som kan skapa oro för framtiden bland unga. Även oro över att hitta en bostad lyfts som en sak som kan bidra till att unga oroar sig för framtiden.²

¹ Mentor & Ungdomar.se "Unga röster 2016."

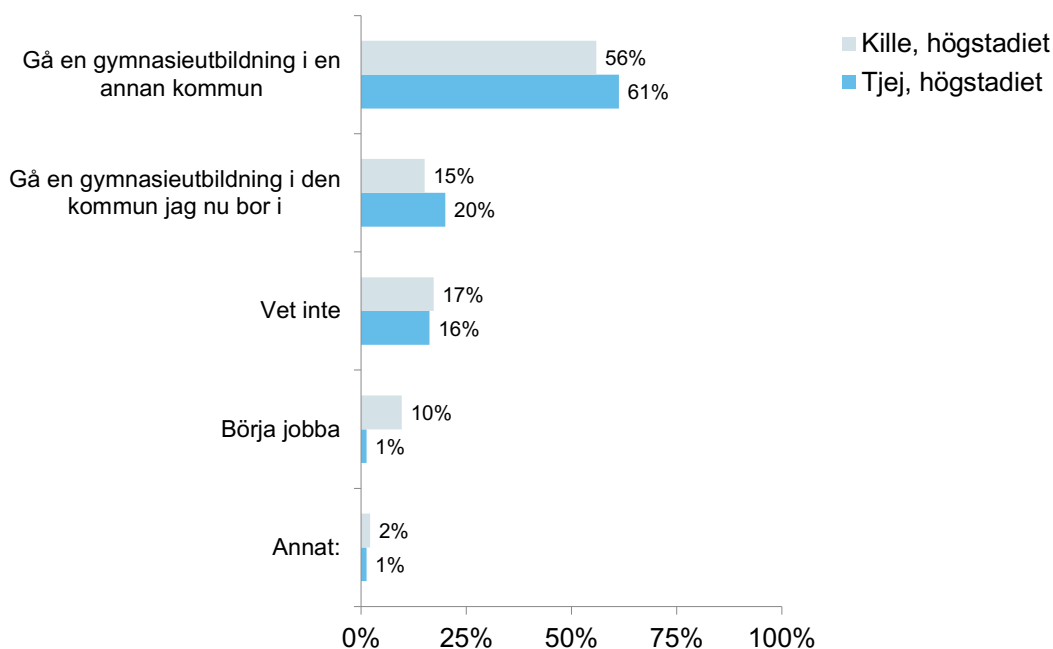
² Bris 2020: "Hållbara liv: Om barnets rättigheter, barns uppväxtvillkor och samhällets ansvar"

Vad unga i högstadiet vill och tror de kommer göra

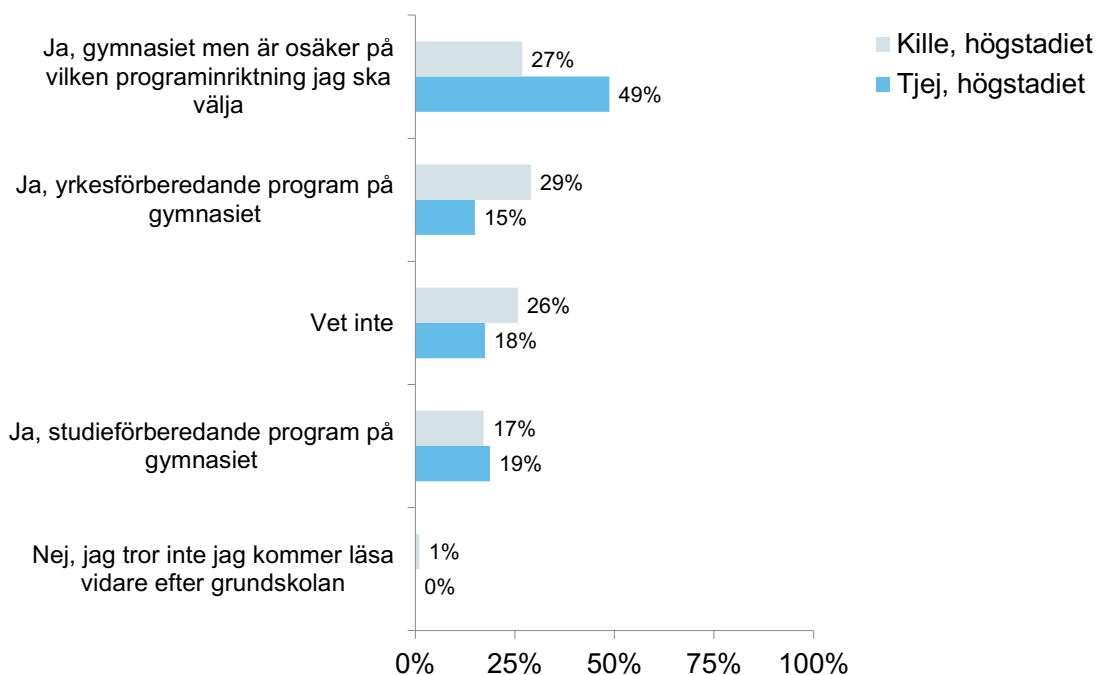
En majoritet av ungdomarna i högstadiet skulle helst gå en gymnasieutbildning (i kommunen eller på annan ort) efter grundskolan, se diagram H1a. 10 % av killarna och 1 % av tjejerna vill helst börja jobba.

Som det framgår i diagram H1b svarar en stor majoritet av högstadieungdomarna att de tror att de kommer läsa vidare på gymnasiet, direkt eller senare. 26 % av killarna och 18 % av tjejerna vet inte om de kommer läsa vidare efter grundskolan. 1 % av killarna tror inte att de kommer läsa vidare.

H1a. Vad skulle du helst vilja göra direkt efter grundskolan?

H1b. Tror du att du kommer läsa vidare efter grundskolan (direkt eller senare)?

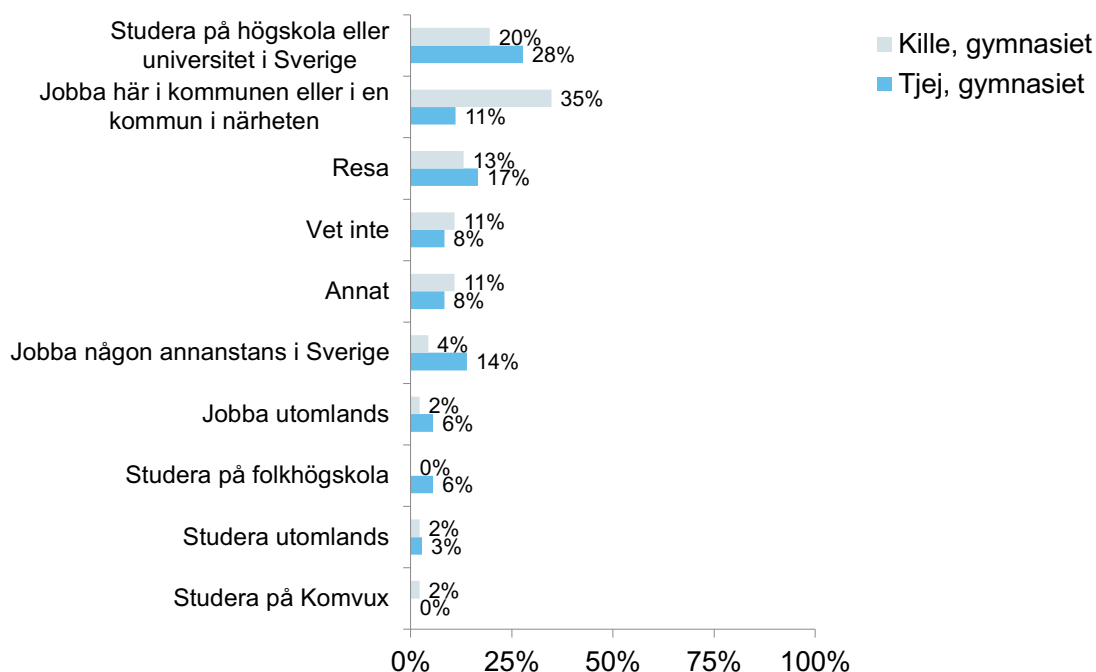

Vad unga i gymnasiet vill och tror de kommer göra

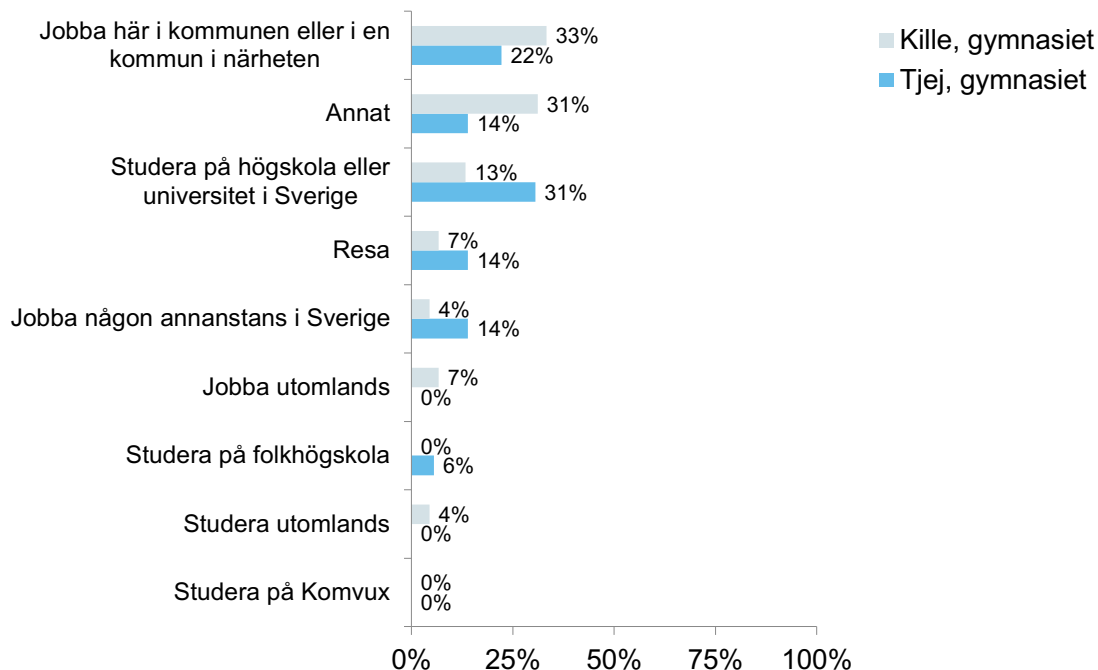
De flesta gymnasieungdomarna vill helst studera på högskola eller universitet i Sverige eller jobba i kommunen eller i en närliggande kommun. 35 % av killarna vill börja jobba medan 11 % av tjejerna svarar detsamma. 20 % av killarna och 28 % av tjejerna vill helst studera på högskola/universitet i Sverige. Tjejer svarar i högre grad än killar att de helst vill jobba någon annanstans i Sverige.

De flesta ungdomarna tror att de kommer att jobba i kommunen eller i en kommun i närheten direkt efter gymnasiet, se diagram H1d. 31 % av tjejerna tror att de kommer studera på högskola/universitet. Motsvarande andel bland killar är 13 %. 31 % av killarna tror de kommer att göra annat. Fler tjejer än killar tror att de kommer resa, studera på folkhögskola eller jobba någon annanstans i Sverige. Fler killar än tjejer tror att de kommer jobba utomlands.

H1c. Vad skulle du helst vilja göra direkt efter gymnasiet?

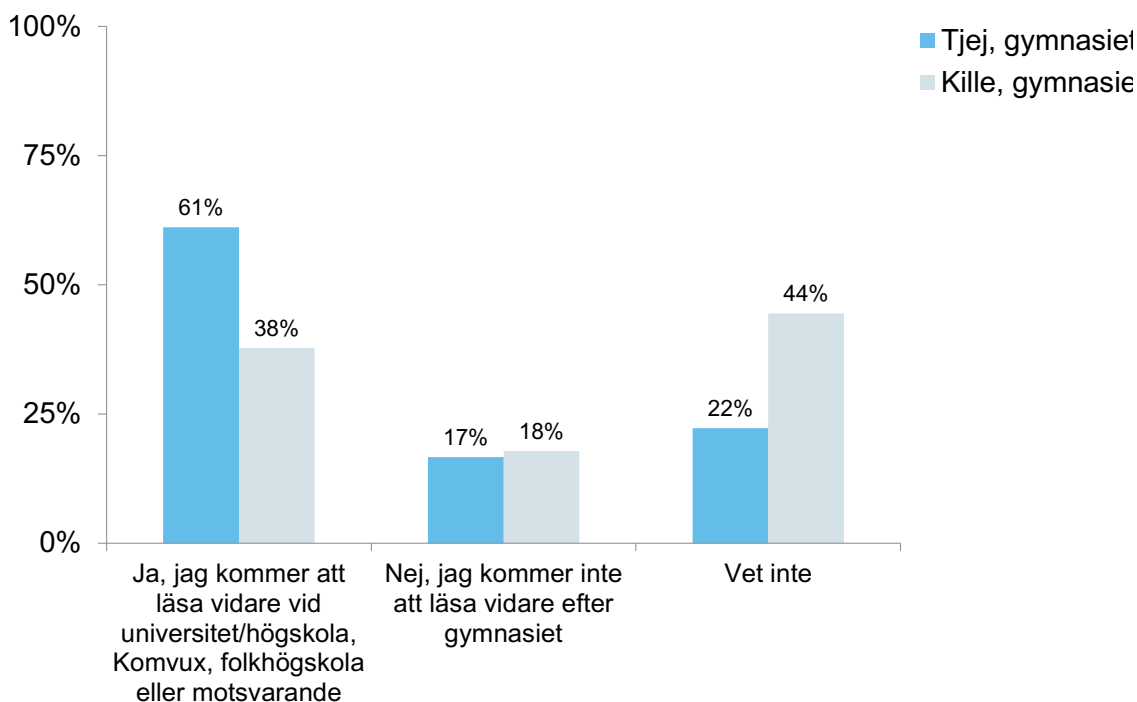

H1d. Vad tror du att du kommer göra direkt efter gymnasiet?

61 % av gymnasietjejerna och 38 % av gymnasiekillarna svarar att de tror de kommer att läsa vidare efter gymnasiet, direkt eller senare. Jämfört med regionsnittet tror unga i Orsa i lägre grad att de kommer läsa vidare. Fler ungdomar i Orsa än regionsnittet svarar att de inte vet om de kommer läsa vidare. Andelen killar som tror de kommer läsa vidare har minskat sedan år 2018, se diagram H2b.

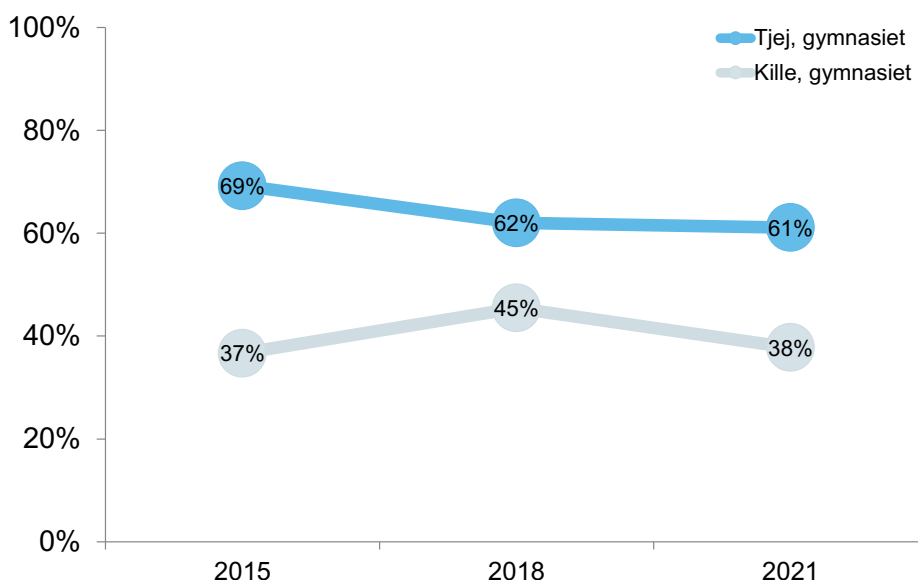
H2. Tror du att du kommer läsa vidare efter gymnasiet, direkt eller senare?

H2a. Tror du att du kommer läsa vidare? Jämförelse med snittet i Dalarna

	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Ja	49%	54%
Nej	16%	20%
Vet inte	34%	25%

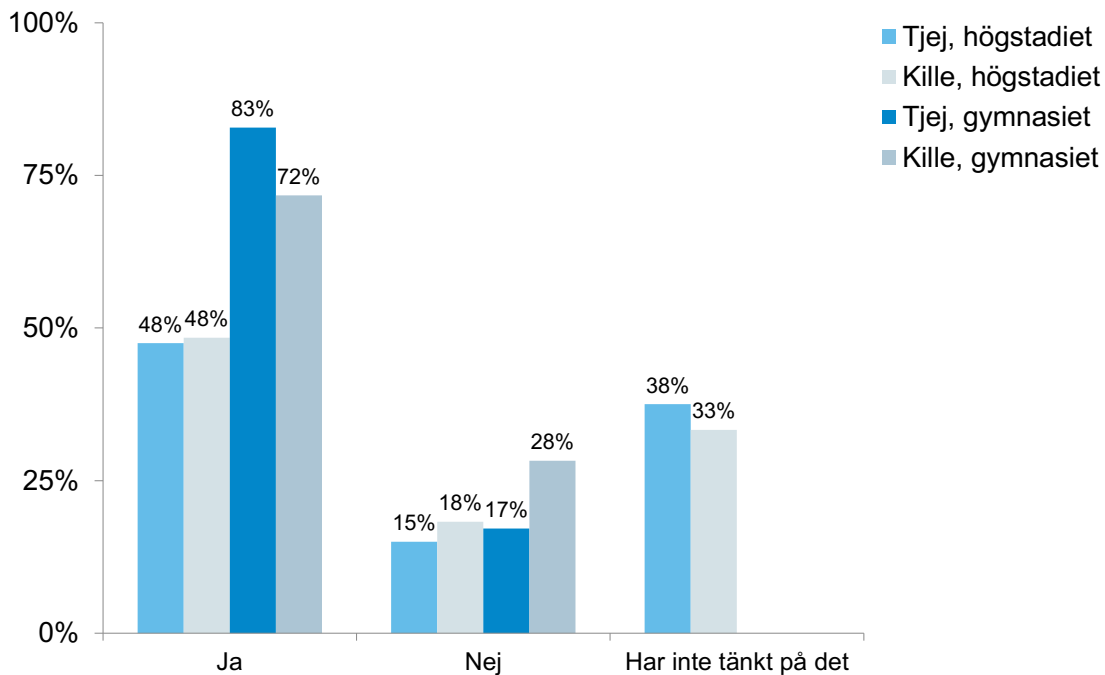
H2b. Tror du att du kommer läsa vidare? Jämförelse över tid

Flytta eller stanna i kommunen

Andelen som tror att de kommer att flytta från kommunen där de bor är högst bland gymnasieeleverna, 78 % totalt. Motsvarande andel bland högstadieungdomarna är 48 %. Andelen ungdomar i Orsa som tror att de kommer flytta är ungefär som regionsnittet för Dalarna. På högstadiet har andelen som tror att de kommer flytta minskat tydligt sedan år 2018.

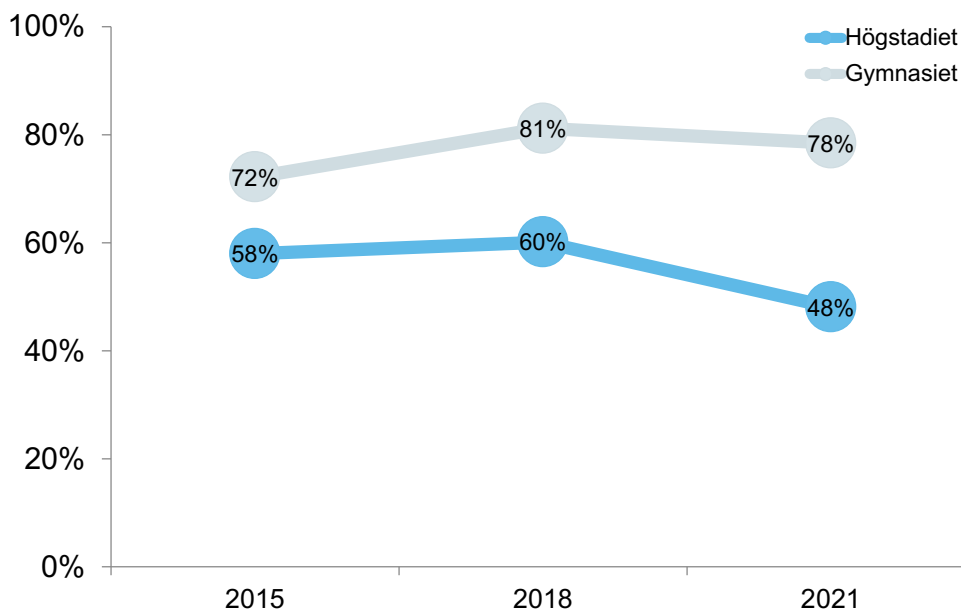
H4. Tror du att du kommer att flytta från kommunen där du bor?

H4a. Andelen som tror de kommer flytta: Jämförelse med snittet i Dalarna

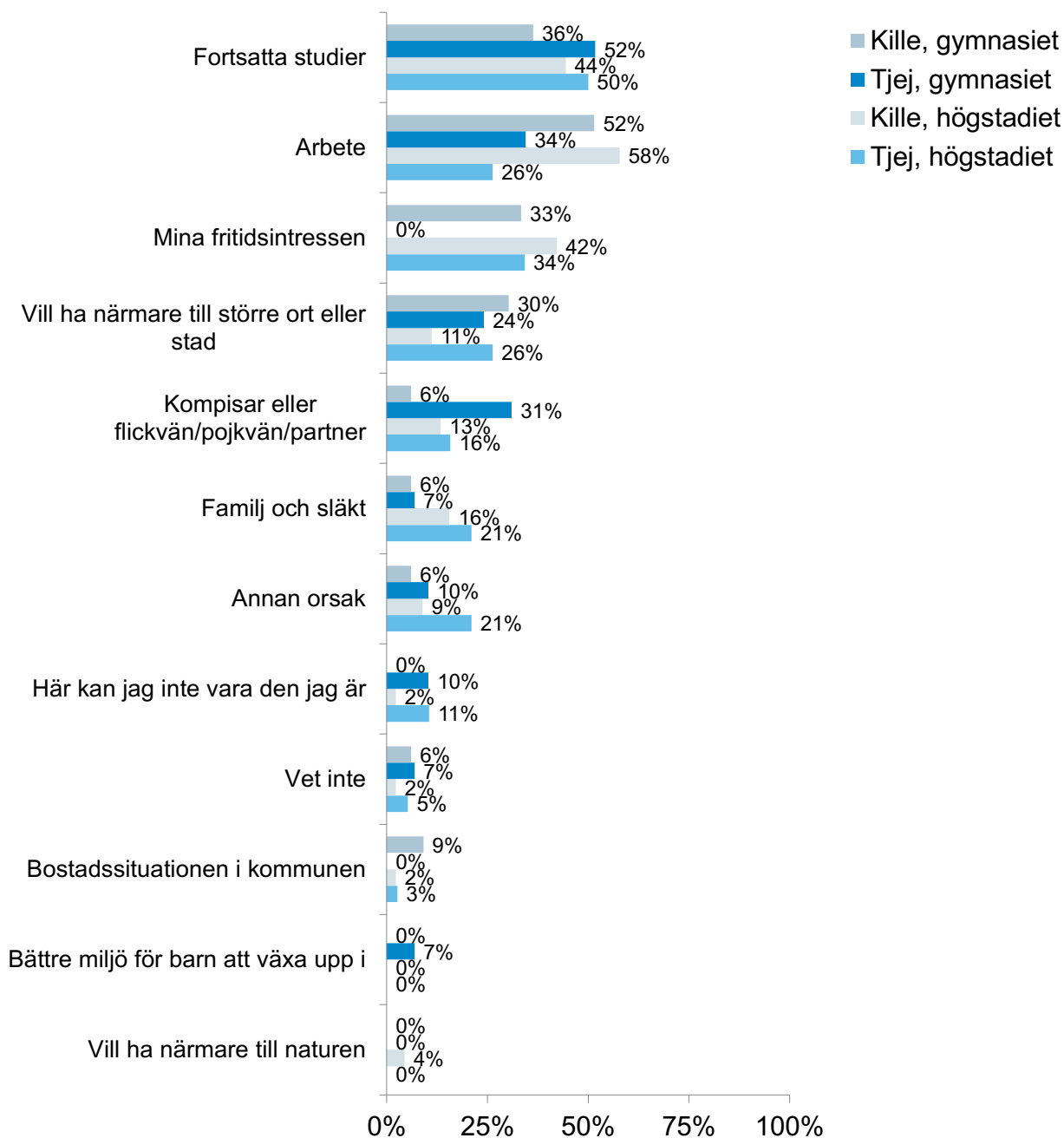
Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
48%	45%	78%	75%

H4b. Andelen som tror de kommer flytta: Jämförelse över tid

De som svarade att de tror att de kommer flytta fick svara på en följdfråga om varför. Många anger att de tror de kommer flytta på grund av arbete eller fortsatta studier. Bland högstadieungdomarna tror 34-42 % att de kommer flytta på grund av sina fritidsintressen. Andelen gymnasietjejer som anger detsamma är 0 %. Gymnasietjejer tror i högre grad än övriga grupper att de kommer flytta på grund av kompisar/flickvän/pojkvän/partner.

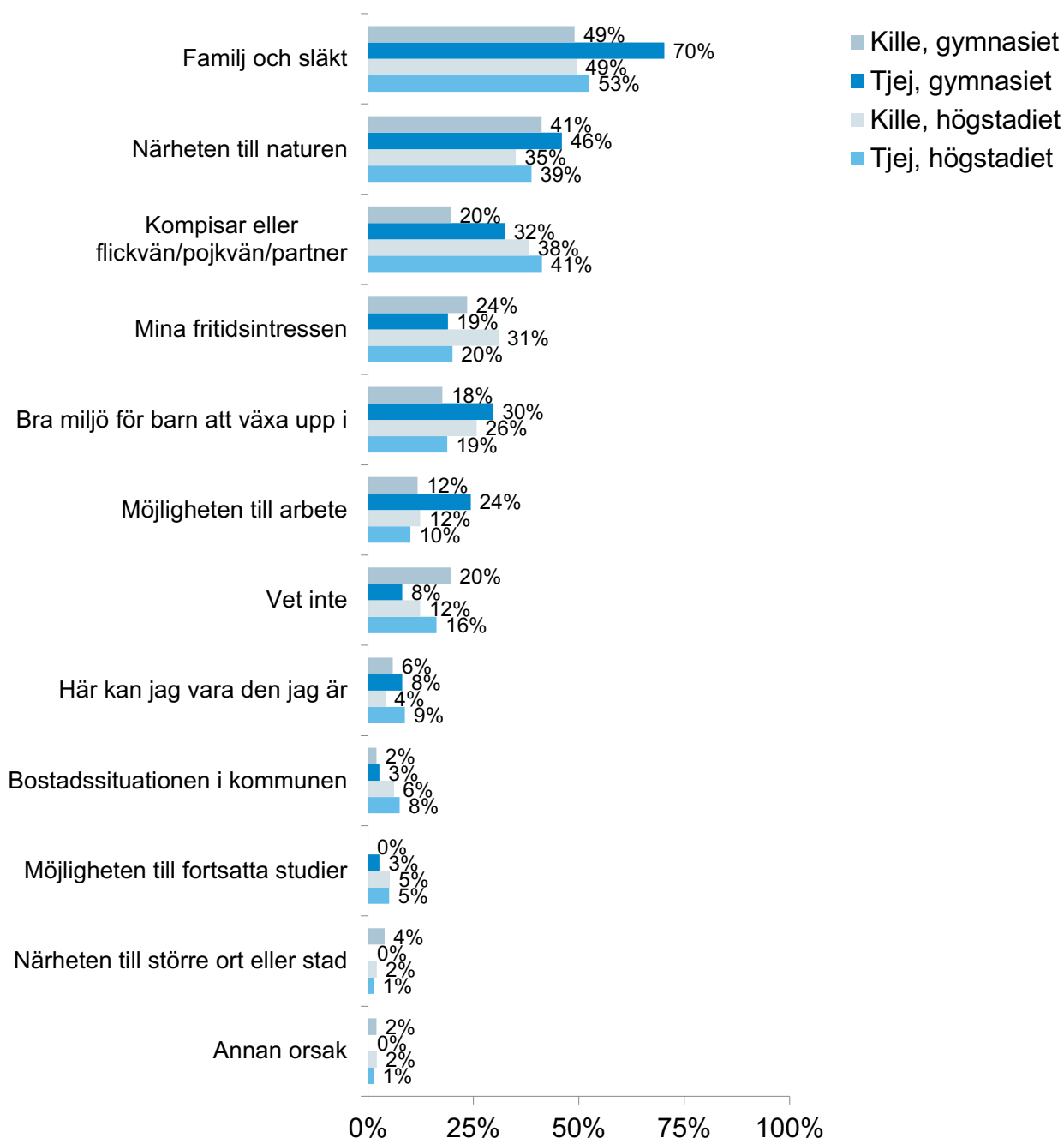
H4c. Av vilken anledning tror du att du kommer flytta från kommunen? Besvarades endast av de som tror de kommer flytta

Det bästa med kommunen

I Lupp-enkäten ställdes en fråga om vad som är det bästa med att bo i kommunen. Familj och släkt samt närheten till naturen är det som störst andel anger. En relativt hög andel svarar även kompisar eller partner. Fritidsintressen är ett ytterligare skäl som många nämner, och i högst grad killarna.

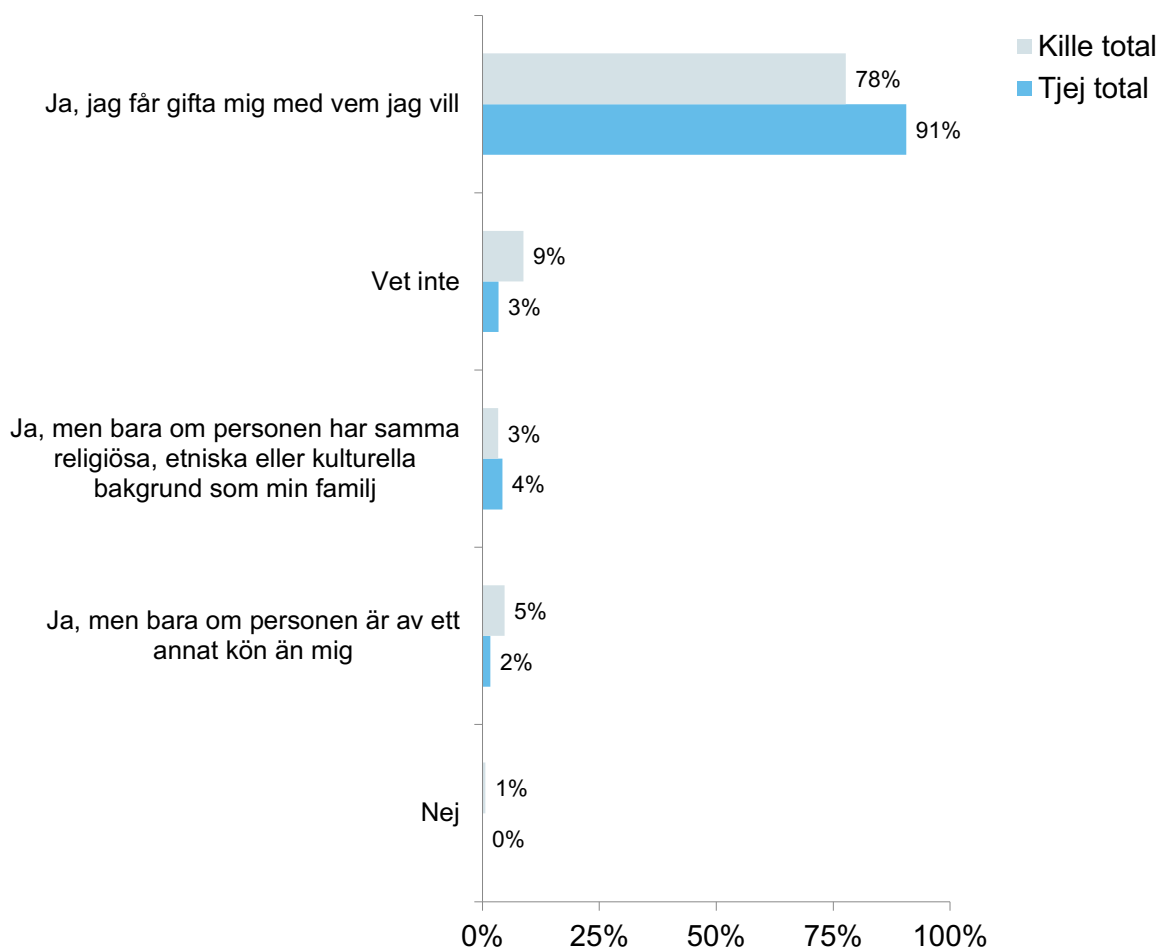
H5. När du tänker på hur det är att bo i din kommun, markera det eller de alternativ som du tycker är det bästa med att bo i din kommun?

Vem unga får gifta sig med

I enkäten ställdes även en fråga om huruvida ungdomarna får gifta sig med vilka de vill. 78 % av killarna och 91 % av tjejerna svarar att de får det, se diagram H6 nedan. 9 % av killarna och 3 % av tjejerna svarar att de inte vet om de får gifta sig med vem de vill. 5 % av killarna svarar att de får det, men bara om personen är av ett annat kön än dem själva. 3-4 % av ungdomarna svarar att de får det, men bara om personen har samma religiösa, etniska eller kulturella bakgrund som deras familj.

H6. Får du gifta dig med vem du vill?

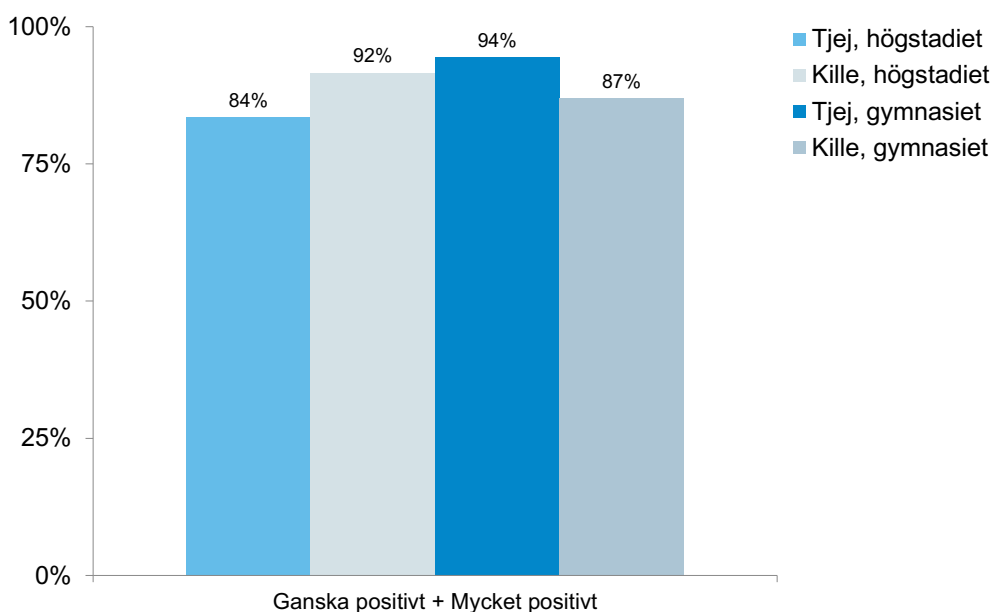

Framtidssyn

Som framgår i diagram H7 svarar en hög andel, 87 %, av högstadieungdomarna och 91 % av gymnasieungdomarna att de ser mycket eller ganska positivt på framtiden. Resultatet ligger på en liknande nivå som regionsnittet för Dalarna, se tabell H7a. Andelen tjejer med positiv framtidssyn är på en liknande nivå som år 2018, medan andelen killar har minskat något.

H7. Hur ser du på framtiden?

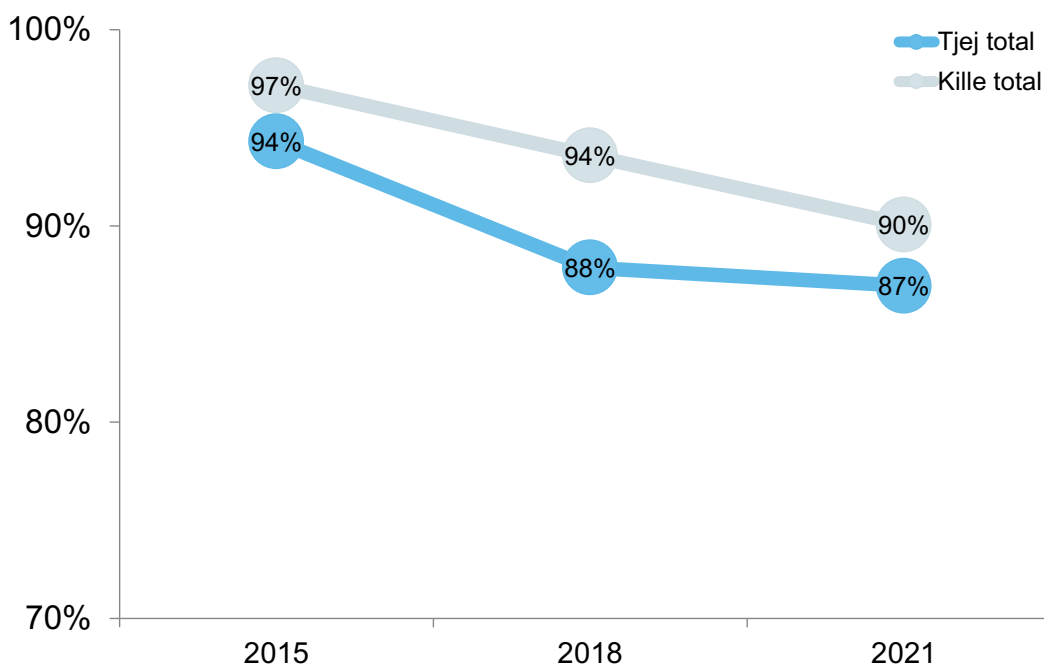
Andel som svarat ganska positivt och mycket positivt

H7a. Hur ser du på framtiden? Jämförelse med snittet i Dalarna

	Orsa högstadiet	Dalarna högstadiet	Orsa gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Mycket + ganska positivt	87%	88%	91%	89%

H7b. Hur ser du på framtiden? Andel mycket + ganska positivt. Jämförelse över tid

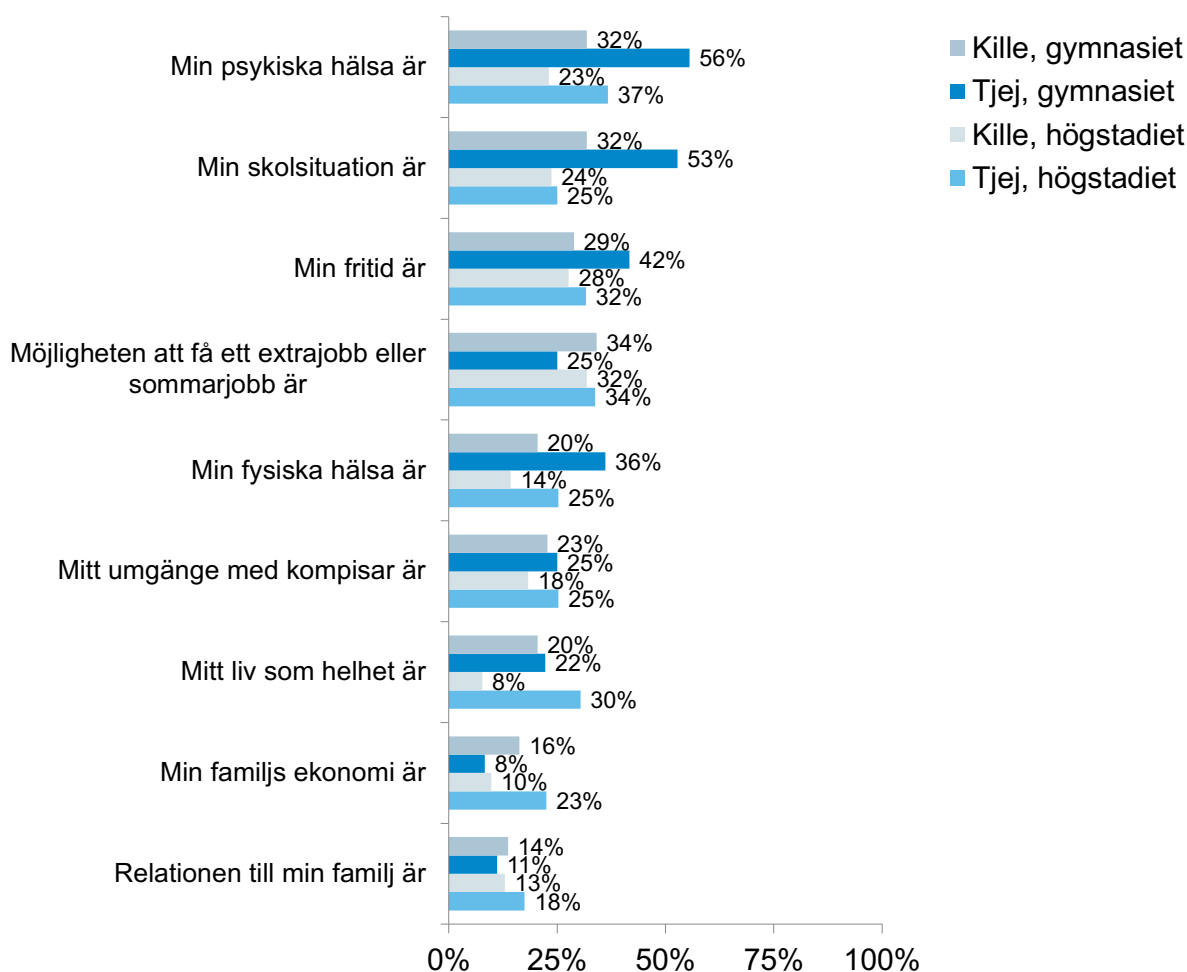
Corona-pandemin

I årets Lupp-enkät ställdes även en fråga för att kunna se hur ungdomarna har påverkats av Corona-pandemin.

Utifrån diagrammet nedan (H8) kan vi se att många unga svarar att deras psykiska hälsa påverkats negativt på grund av pandemin. Tjejer, framförallt i gymnasiet, svarar detta i högre grad än killar. Bland gymnasieungdomar är det många, 32-53 %, som anser att deras skolsituation har blivit sämre. Motsvarande andel bland högstadieungdomarna är 24-25 %.

28-42 % tycker att deras fritid har försämrats. En relativt stor andel, 25-34 %, tycker även att möjligheten att få ett extrajobb eller sommarjobb har varit klart sämre under pandemin. Gymnasietjejer svarar i högst grad (36 %) att deras fysiska hälsa har blivit sämre och högstadietjejer svarar i högre grad än övriga att livet som helhet har blivit sämre.

**H8. Om du tänker på hur det är nu och hur det var innan Corona-pandemin började – På vilket sätt har ditt liv förändrats på grund av Corona-pandemin?
Andel som svarat "Lite sämre" eller "Mycket sämre".**

H9. Vill du tillägga något om hur Corona-pandemin har påverkat dig?

"Den har gjort att jag inte känner mig lika gemensam med min klass, men den har också hjälpt mig att fokusera på mig själv bättre, det är nu min prio nr. 1"

- Kille, gymnasiet

"Det har påverkat ganska mycket så att man känner att man inte vill prata om det"

-Tjej, högstadiet

"Jag har blivit bättre på min träning och jag har börjat med en ny sport precis under coronan"

- Kille, högstadiet

"När det började var det jätte jobbigt och när man var hemma hela tiden, men nu när restriktionerna har lättat går det mycket lättare"

-Tjej, gymnasiet

"Corona-pandemin gjorde så att jag inte kunde hänga med fler kompisar än en hos någons hem. Man fick inte sova över fler än en heller. Det gjorde att mina kompisar valde andra att vara med än mig"

-Tjej, högstadiet

Sveriges bästa ungdomsregion

I detta avsnitt redovisas indikatorerna utifrån Dalarnas regionala ungdomsstrategi "Sveriges bästa ungdomsregion" som är hämtade från Lupp-enkäten. Observera att endast ett urval av indikatorerna redovisas för mål 2 och mål 3.

Mål 1: Unga i Dalarna kan påverka sina egna liv, kommunen de bor i och länets utveckling och ungas perspektiv beaktas i alla frågor som berör dem.

Nedan redovisas alla indikatorer utifrån Lupp som är kopplade till mål 1 utifrån strategin.

	Orsa Högstadiet 2021	Dalarna Högstadiet 2021	Orsa gymnasiet 2021	Dalarna Gymnasiet 2021
Andel som ser sig ha möjligheter att påverka i kommunen	26%	19%	24%	19%
Andel som vill påverka i kommunen	37%	36%	48%	44%
Andel som vet vart de kan vända sig för att påverka något (andel som <u>inte</u> angett "vet ej" på frågan)	63%	57%	36%	52%
Andel som känner till vilka rättigheter de har enligt barnkonventionen	48%	53%	60%	58%
Andel som tror att vuxna i allmänhet känner till barnets rättigheter enligt barnkonventionen	73%	74%	60%	62%

Mål 2: Unga i Dalarna har förutsättningar för en god och jämlik fysisk, psykisk och social hälsa

Nedan redovisas några av de indikatorer kopplade till mål 2 som utifrån strategin kan sammanfattas och följas upp över tid. Observera att fler frågor finns med som indikatorer kopplade till mål 2.

	Orsa Högstadiet 2021	Dalarna Högstadiet 2021	Orsa Gymnasiet 2021	Dalarna Gymnasiet 2021
Andel som känner gemenskap med andra människor	58%	58%	65%	66%
Andel som känner att de tar ansvar för sig själva	72%	72%	77%	75%
Andel som tycker att de kan fatta egna beslut om sitt liv	66%	66%	68%	70%
Andel nöjda med skolan	78%	74%	85%	84%
Andel nöjda med kompisrelationerna	95%	91%	92%	92%
Andel nöjda med familjerektionerna	96%	94%	96%	94%
Andel som är nöjda med "dina pengar" (sin ekonomi)	83%	83%	82%	77%
Andel som är nöjda med fritiden	90%	88%	88%	85%
Andel som är nöjda med livet i sin helhet	85%	81%	92%	83%
Andel som instämmer i "Jag har fått veta vad eleverna ska ha inflytande över/ska kunna påverka i skola"	59%	61%	69%	65%
Andel som instämmer i "Skolans personal lyssnar på vad elevrådet säger och tar dem på allvar"	65%	62%	71%	70%
Andel som instämmer i "Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd och elevråd"	54%	54%	-	-

Mål 3: Unga i Dalarna har förutsättningar att leva, studera och arbeta utifrån sina drivkrafter och styrkor, oavsett bostadsort

Nedan redovisas några av de indikatorer kopplade till mål 3 som utifrån strategin är enkla att redovisa och följa över tid. Observera att fler frågor finns med som indikatorer kopplade till mål 3.

	Orsa Högstadiet 2021	Dalarna Högstadiet 2021	Orsa Gymnasiet 2021	Dalarna Gymnasiet 2021
Andel som tycker att kollektivtrafiken passar behoven att ta sig till/ från skola	60%	61%	79%	60%
Andel som tycker att kollektivtrafiken passar behoven att ta sig till/ från fritidsaktiviteter	25%	24%	23%	21%
Andel som tycker att kollektivtrafiken passar behoven att ta sig till/ från samhällsservice	12%	12%	21%	17%
Andel som tycker att kollektivtrafiken passar behoven att ta sig till/ från vänner	48%	41%	36%	37%
Andel som hade ett sommarjobb i somras	30%	22%	74%	68%
Andel som fått sitt sommarjobb via kommunen	2%	1%	23%	22%
Andel som helst vill studera vidare direkt efter gymnasiet	-	-	31%	32%
Andel som helst vill jobba direkt efter gymnasiet	-	-	35%	39%
Andel som tror de kommer att flytta från kommunen där de bor	48%	45%	78%	75%

Mål 4: Unga i Dalarna har förutsättningar att aktivt delta i omställningen till ett klimatsmart Dalarna

Nedan redovisas alla Lupp-indikatorer kopplade till mål 4 som utifrån strategin.

	Orsa Högstadiet 2021	Dalarna Högstadiet 2021	Orsa Gymnasiet 2021	Dalarna Gymnasiet 2021
Andel intresserade av klimat och miljöfrågor	34%	31%	45%	39%
Andel med positiv framtidssyn	87%	88%	91%	89%
Andel som har förtroende för vuxna i allmänhet	64%	66%	69%	68%
Andel som har förtroende för politiker	47%	45%	31%	35%

Referenslista

- Amnå Erik, Ekström Mats & Stattin Håkan 2016: Ungdomars politiska utveckling
- Bris 2020: "Hållbara liv: Om barnets rättigheter, barns uppväxtvillkor och samhällets ansvar"
- Brottsförebyggande rådet 2009: Grövre våld i skolan
- Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning: Skolelevers drogvanor 2018
- Folkhälsomyndigheten 2018: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017-2018
- Folkhälsomyndigheten 2018: Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?
- Kommittédirektiv 2014:111. Demokratisk delaktighet och inflytande över det politiska beslutsfattandet
- Länsstyrelsen Västerbotten 2015: Idrott och normer
- Mentor & Ungdomar.se 2016: Unga röster 2016. Tema: integration
- Mind 2018: En rapport om ungas psykiska hälsa
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2007: Fokus 07: En analys av ungas hälsa och utsatthet
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2010: Fokus 10: Om ungas inflytande
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2013: Fokus 13: Unga och jämställdhet
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2014: Fokus 14 - Om ungas fritid och organisering
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2019: Fokus 19: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Ung idag 2020: Ungas rätt till en meningsfull fritid
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2021: Fokus 21: Om ungas samhällsengagemang
- Mörk, Sjögren & Svaleryd 2014: Hellre rik och frisk – om familjebakgrund och barns hälsa
- Regeringens proposition 2013/14:191. Med fokus på unga - en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande
- Rädda Barnen 2008: Vems röst väger mest? Barn och vuxna om elevinflytande i skolan
- SCB 2020: Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige
- Skolinspektionen 2010: Framgång i undervisningen
- Skolinspektionen 2020: Grundskolors arbete med jämställdhet
- Skolverket 2009: Grövre våld i skolan
- Skolverket 2011: Utvärdering av metoder mot mobbning
- SOU 2009:64 Flickor och pojkar i skolan - hur jämställt är det?
- SOU 2016:5: "Låt fler forma framtiden" del A
- SOU 2016:55: Det handlar om en jämlik hälsa
- SOU 2016:55, Mörk, Sjögren & Svaleryd 2014: Hellre rik och frisk – om familjebakgrund och barns hälsa
- Statens medieråd: Ungar och medier 2019
- Sveriges Kommuner och Landsting 2014: Ungas inflytande och delaktighet
- Sveriges Kommuner och Landsting 2015 Utbildning - Nyckeln till arbete
- Sveriges Kommuner och Landsting 2018: Maskulinitet och jämställd skola: Arbete för ökad trygghet och bättre studieresultat.
- Sveriges Ungdomsråd 2012, Medborgarprojektet: Ni kan bättre

